De Qvatvor Virtvtibvs

St. Avgvstin.

20

North French, early 11th century, perhaps late 10th century

Henry White.

J.P. D.L. F.S.A.

387 Augustinus (S.) De Quatuor Virtutibus. [*Begins*]: "*Incipit Liber alius sci Augustini de Quattuor Virtutibus*; KARITATIS." MANUSCRIPT ON VELLUM (47 *ll.* 12 *by* 8¼ *in.*) *finely written in semi*-gothic letters, *long lines, 28 to a full page, painted ornamental initials, new boarded red morocco, with blind stamped antique ornaments, inside dentelles, by Zaehnsdorf, with ex-libris of Henry White* *folio.* SÆC. XI

Sotheby's
London
7/13/1913

FROM THE LIBRARY
OF GEORGE DUNN
OF WOOLLEY HALL
NEAR MAIDENHEAD

? French.

? C.1050 A.D.

-VKA-
GH.
May 1902.

1

3e Cotte 3.85

5928

INCIPIT LIBER ALIUS SCI AUGUSTINI DE IIII QUATTUOR VIRTUTIB; KARITATIS

Desideriũ karitatis urẽ anob exigit debitũ
sermonis officiũ; sed tanta sunt quae terreant
& reuocent animũ nr̃m. ut si uelim parere desi
derio urõ; non sit sine periculo nostro.
Primum quod iuuenis loqui cogar p̃sentib;
senibus. deinde temerariũ esse arbitror. loq
uelle imperitiam inter eos quos roborauit antiqua doc
trina. Optabam ergo silentio preterire. & illum locum
tutissimum eligere; audire potius quam aliquid dicere.
Sed quid facio? instat uester amor; reuocat nr̃ pudor; cogit
scõꝝ patrũ iussio. A quibus si uelim obsecrans ueniã petere
dicens. ignoscite sci patres ignoscite. parcite nr̃ae uerecundiae.
parcitae nr̃ae aetati. maxime cũ recolã uobis fuisse preceptũ.
loquimini seniores decet enĩ uos. ipsi scã karitate qua p̃ualent.
respondebunt mihi. Loquere iuuenis; delectat enĩ nos. Quibus
si repetam. sci patres quid loquar? rursus mihi respondebunt;
quod anobis sepe audisti. Memento fili quia abinfantia sacras
litteras didicisti. Sed nec uobis excusatus esse potero. quorum
corda ista me sua uoce pulsabunt. Quid metuis proferre ũbũ?
Si aetas reuocat; paulus timotheo iuueni precipiebat dicens.
Nemo adolescentiã tuam contempnat. Predica uerbũ. Si
sermo deest; pete & accipies. Non enim uos estis qui loqui
mini; sed quod donatur uobis hoc ministratis nobis. His
coartatus angustiis. quo me conferam nisi adscã uestigia
karitatis. eamq; deprecer utdonet mihi aliquid dignũ dese
dicere. quod & meũ suppleat ministeriũ. & urm̃ satiet desideriũ?

Inde ceteraſ uirtuteſ eiuſ karitatiſ quaſ cōmemorat apoſtolu
paulus quod karitaſ non emulatur· non agit pperā· non
irritatur· non cogitat malū & cętera· in ultimo quattuor eiuſ
uirtuteſ breuiter comprehendit dicenſ· Omīa tolerat· omīa
credit· omīa ſpat· omīa ſuſtinet· Karitaſ numquā excidit· Ex hiſ
igitur quattuor uirtutib; ſcāe karitatiſ loqui conuenit ſcitati
urae· delectatq; primituſ intueri quēadmodū uelut
quattuor cardineſ orbiſ totū continenſ poſſiderit mundū·
Requiramuſ igitur ſi placet aliquoꝝ exempla ſcōꝝ· eorum
ſcilicet qui hiſ uirtutibuſ ſcāe karitatiſ poſſeſſi ſunt· & eiſ ita
ſingulis ſingulaſ tribuam⁹· ut omīſ in omīb; eſſe noſcamuſ· Qm̄
omīſ qui pie tolerat recte credit· Et omīſ qui recte credit·
aliquid ſperat· Et qui ſpat· ſuſtinet ne ab ſpe cadat· Sed
iam qui nam iſti ſunt uideamuſ· quorū fidē in quantū
deſup adiuuamur aſſequi ualeamuſ· Virtuſ karitatiſ quae
omīa tolerat· eminuit in ſcō noe· Quae omīa credit· in ſcō
abrahā· Quae omīa ſpat· in patribuſ nrīſ· id eſt in popło iſrł·
unde ipſe nr̄ exortuſ eſt dn̄ſ· Quae omīa ſuſtinet· in ipſo capite
dn̄o nr̄o ihu xp̄o qui eſt uera karitaſ quae nūquā cadit·
Nec ceteroſ ſcōſ ab hiſ uirtutibuſ urā karitaſ deputet alieno
quoſ pro breuitate temporiſ & pro ſermone ſuſcepto ita preter
miſſoſ eſſe cognoſcite· ut tamen certiſſime noueritiſ omneſ
eſſe in xp̄o· & in omnib; xp̄m· Sed iam uideamuſ quēadmo
dum ſcſ noe poſſederit· ut poſſeſſuſ ſit uirtute karitatiſ·
quae omnia tolerat· Predixit ei dſ̄· quod iniquitate homin
creſcente· diluuio pderet mundū· Statim ille admonituſ
confugit ad lignū· & poſt camporū amoenoꝝ faciē· anguſtiiſ
ſe recludit archae· Tolerat cęli fremitū· ſonitū aquarum·

fragoreſ nimborū. Et poſt iſta omīa qui ſolet gaudere conſortio
hominū ſociuſ quodā modo efficitur ſerpentiū ac ferarum. Nec
expaueſcit uir iſte quod cū eo ſunt feræ in archa. Immo ibi
agnoſcit ordinem ſuū feritaſ quia ſe cognouit humanitaſ.
Et iubenti homini oboediunt quia hominem ſuperiori dño
oboediſſe cognoſcunt. Oſtenſum eſt in noe quid adam præceptum
contempnendo pdiderit. & demonſtratū eſt poſſe homineſ beſtiiſ
etiā dñari . ſi ſubdantur oboedientia conditori. Expectat & tolerat
ſcſ iſte finē diluuii . nec antequā finiatur cauſa ferarū archa
relinquitur. Tolerat bonuſ mala . & donec in fine etiā corpore
ſeparentur intuſ manenſ corde non corpore ſeparatur.
Si qua eſ anima quæ cupiſ poſſidere uirtutem karitatiſ
quæ omnia tolerat relinque mundum . confuge ad crucis
lignū . non metuaſ pcellaſ & turbineſ huiuſ diluuii . non
mergeriſ ſi ligno portaberiſ. Nouit gubnare qui dignatuſ
eſt creare. Tantum adſit uirtuſ karitatiſ quæ omīa tolerat
nulla reſ te ab archae ſoliditate euellet. Pmane bonuſ
& tolera maloſ. Meliuſ eſt enī ut intuſ poſituſ propt bonoſ
tolereſ maloſ quā foraſ exienſ & perienſ . & bonoſ relinquaſ
& maloſ. Si ergo ſunt tecum feræ . id eſt ſi ſunt tecū in ecclia
praua docenteſ . falſa ſentienteſ heretici uel ſciſmatici . aut
etiam ipſi mali katholici . more ferarum animaſ deuorare
querentium tolerentur uſq; ad finem ſeculi . tamquā finē
diluuii. Rugiant licet . fremant dentibuſ . atq; ipſā archam
confringere conentur non expaueſcaſ. finito diluuio . illoſ
rapiet inaniſ ac ſpinoſa ſilua . te fertiliſ ſuſcipiet terra. Poſt
finē ſcli impii rapientur ad tenebraſ exterioreſ ubi eſt fletuſ
& ſtridor dentiū pioſ ſuſcipiet terra uiuentiū. Nam & ipſe ſcſ

noe poſt finē diluuii obtulit ſacrificiū dō· ſed de animalibus mun-
dis· non de inmundis· Simul enim & munda & iā & inmunda
animalia natare potuerunt in archa· ſed mali ad ſacrificiū
dei non ꝑuenerunt· Sed iam hinc aliquando tranſeamus·
ut cętera ꝑſcrutari ualeamus· Procedat in mediū ſcſ ille abrah
& ſuo nos doceat exemplo poſſidere uirtutem Karitatis quae
omnia credit· Qui non eſt cunctatus ad unam uocationem
relinquere patriā· ſedem· domū· familiam· Omnia relinquuntur
ut dn̄o precipienti pareatur· Exi inquit ei deus de domo
tua & de cognatione tua· & ueni in terram quācumq; tibi
oſtendero· Nec apud ſe iſte ſcſ cogitauit aut dix̄· quo eam· cui
me committam· in quā terram uadam· ſed ſtatim ut audit·
ſurgit· currit· feſtinat· accelerat· terram repromiſſionis non
uidet ſed credendo eam firmit̄ retinet· Ambulat recto itinere·
nec oberrantibus ueſtigiis alibi quam debuit declinauit· quia
qui eum ad ignotā terrā mittebat· ipſe qui mittebat· non
dimittebat· Nec eū ipſe fefellit· redditur merces credenti·
ad terrā ꝑuenit· dilatatur· multiplicatur· ex paupe efficitur
diues· ex ignobili potens· ditatur omnibus bonis· & in illo implet̄
qđ dominus in euuangelio ſuis diſcipulis ꝓmiſit dicens· Si quis
dimiſerit domū· aut agrū· aut parentes cauſa nominis mei·
& in hac uita centuplū accipiet· & in futuro ſeculo uitam
conſequetur ęternam· Cumulatur adhuc huius fidei merces·
& ſeni ꝓmittitur filius· Adeſt uirtus Karitatis quę omnia credit·
audit· exultat· amplius diligit· Suſcipit filiū ex coniuge ſterili· quā
ſpe pariendi deſtitutā ſterelitas aetasq; iam fecerat· atq; in illo
benedictionē omniū gentiū ꝓmiſſam firmiſſime tenet· Sed adhuc
eum Karitas probat· ꝓbatūq; commendat· & quēadmodū nihil dō

preferat· posteris monstrat· Vocat eū dominus decelo dicens·
Abraham abrahā· Et ille tamquā seruus oboediens· ecce sum ait·
& dominus· Accipe filiū tuū quem diligis isaac· & uade interrā
excelsam· & offeres eum holochaustū inuno montiū quem
monstrauero tibi· Nec hac quidē iussione turbatur aut frangitur
seruus fidelis· Adest enī ei uirtus Karitatis quae omnia credit·
Surgit· domū pgit· asinam sternit· ligna concidit· gladiū & ignē
sumit· puerū simul adducit· & pgit adlocum· Tunc intentus
factus isaac patrem interrogat dicens· Pat· Et ille· Quid est fili·
Et filius· Ecce ait ignis & ligna· ubi est ouis adholochaustū quā
immolaturus es· & pat respondit· ds prouidebit sibi ouē adsacri
ficium fili mi· Magnū hic & grande uideo sacramentū· Aliud
abraham corde gestabat· aliud filio promittebat· Sed neque
quae pmittebat filium fallebant· neque aliqua infirmitas cor
eius a pposito immutauerat· Quid pluribus· pgit uiā· uidet locū
delonge· & statuens pueros suos ibi eis talia uerba profert dicens·
Sedete hic cum asina· ego aūt & puer ibimus usq; illuc· & cū adora
uerimus reuertemur aduos· O scē abraham· quid est quod dicis·
cum aliud tibi depuero agendū sit· Nūquid aut te· aut tuos
fallis· Non inquit· Sed quae pphetice uel dico uel gero· uirtus
Karitatis inme manens quae omnia credit· & facit· & dicit·
Audio enī eam sine strepitu uocis· intus adcor loquentē & dicentē
mihi· Tu quidē licet resurrecturū credens pleno & pfecto uoto
puerū ducas immolandū· filius tuus insto sacrificio n̄ crematur·
quia resurrectio filio dei seruatur· Merito abrae huius uiri fidē
cōmemorans iacobus apts· ait Credidit abraham deo· & deputatū
est illi adiustitiā· & amicus dei appellatus est· Amicos ut nouimus·
coniunctio animorum facit· Unde quidā sapiens hui mundi ait·

Idem uelle atq; idem nolle· ea demū firma amicitia eſt· Ergo amicoſ
utnouimuſ coniunctio animorū facit· Quēadmodū iſte ſcſ coniun
xerit animū dō· uteiuſ amicuſ appellaretur uultiſ noſſe· ſicut
enim deuſ pat̄ unico filio non pepercit ſed pronobiſ omīb; tradidit
illū· ita & iſte unico filio non pepercit· ſed iubente utimmolaretur
ei qui dederat eū detoto corde obtulit eū· Sed quæ ſequuntur
uideamuſ· Delectat enī noſ adiuuante dn̄o dō nr̄o huiuſ hiſtorię
plenā uobiſ reddere notionē· Poſtquā relictiſ pueriſ adlocum
ſacrificii pater cū filio uenit· arā conſtruit· ligna cōponit·
manuſ filio ligat· imponit eū inara ſupra ligna· deponit
humana paternæ pietatiſ inditia· induit ſacerdotiſ dirā con
ſtantiā· educit gladiū utperimat filiū· Quid uidetiſ frſ̄·
nihil hic ſentimuſ humanū· quia totum cognoſcimuſ diuinum·
Sed & ille filiuſ qui pauloante ouē requirebat· ſubingenti ſilentio
talia inſe fieri ſentit· & ita patienſ inuenitur tamquā iam ille
eēt· qui ſicut ouiſ adimmolandū ductuſ ē· & tāquā agnuſ corā
tondente ſe ſine uoce ſic non apuit oſſuū· O & tu ſcē iſaac indica
nobiſ ſilentii huiuſ tui tam grande ſecretū· Pauloante nihil
inte fieri ſentiebaſ· & apatre arietē requirebaſ· Nunc autē manib;
ligariſ· inaram imponeriſ· ligno quodam modo ſuſpenderiſ· & m̊
taceſ· Taceo inquit· Dic quare· obſecro nouerim̊· Vultiſ noſſe
ait quare modo taceo· Quia figuram illiuſ geſto· qui uoluntate
ponit animā ſuam· non neceſſitate· Inhoc tam grandi myſtico
fidei ſacramento & abraam ſcſ apparuit ꝓbatuſ· & filiuſ inp̄ſenti
eſt libatuſ· inquo xp̄ſ eſt prænuntiatuſ· Si qua eſ anima quę cupiſ
ſequi ueſtigia fidei prīſ nr̄i abraam· exi deterra tua & decogna-
tione tua· relinque poplm̄ tuū & domū patriſ tui· id ē· fidelit̄
renuntia diabolo pōpiſ & anglīſ eiuſ· & ſequere uiam rectam quæ

te ꝑducat adterrā inqua diteſcaſ & emineaſ· & efficiariſ ſociuſ abrahę·
Sed cū iſta om̄ia feceriſ· ſi uirtuſ Karitatiſ quæ om̄ia credit eſt inte·
adhuc temptabit te· & ꝓbatū coronabit te· Expetit ate ſacrificium
dilecti tui· Quid ate expetit? quod abrahā illi dictū eſt· Da mihi
unicū dilectū tuū· Tibi dicit ſapientia· Da mihi fili cor tuum·
Ipſe eſt dilectuſ unicuſ· Quid metuiſ offerre cor tuū? Offer ſacrifi
ciū contritionē cordiſ dn̄o deo tuo· & dic cū ꝓpha· holocauſtiſ
non delectaberiſ· Sacrificiū deo ſpirituſ contrituſ· cor contritum
& humiliatū deuſ non deſpiciet· Nihil metuaſ tali ſacrificio oblato·
& tibi acceptū erit· & quod obtuleriſ· integrum ꝑmanebit· Aliam
uirtutē Karitatiſ quæ om̄ia ſꝑat· placet inſpicere· hanc ſupiuſ plebi
iſr̄t & patrib; nr̄iſ adſignaſſe cognoſcimur· Euiſ namque uirtutiſ
uox eſt· inuerſu illo ꝓphetico· Inte ſꝑauer̄ patreſ nr̄i· ſꝑauer̄ & libaſti
eoſ· Et ipſi exegypto fugere iubentur· t̄ra eiſ lac & mel fluenſ
ꝓmittitur· ꝑmare rubrū tranſeunt· adheremū ueniunt· Ducebat
eoſ ſpeſ Karitatiſ· utdiſcerent priuſ dn̄m amare gratiſ· redditur & hiſ
merceſ fidei· Non enī poteſt non reddere· qui ſe donando dignat̄
facere debitorē· Poſt heremū mella depetra ſuxer̄· Panē c̄eli mandu
cauer̄· non ſunt priuati adeſiderio ſuo· Quod ſꝑauer̄· terrā & iā ꝓmiſſi
oniſ acceper̄· Excurgat anima quæ huiuſ Karitatiſ uirtute conꝓhenſa
eſt· & fugiat exegypto· ideſt huiuſ ſeculi deſiderio· Pgat admare rubrū·
ſcilicet xp̄i baptiſmū· Ideo rubrū· quia xp̄i ſanguine purpuratum·
Pſequantur hoſteſ peccata cum ſuo diabolo auctore· tamquā egyptii
cū ſuo rege pharaone· Seuiant· ſequantur fugienteſ· Quid metuiſ?
uſq; adaquā ſeuiunt· Ingredieriſ tu· ingredientur & illi poſt te· Sed
aqua conuerſa illiſ erit inpnicie· tibi proficit adſalutē· Illoſ obruet·
te abluet· Illoſ damnabit· te libabit· Poſt hæc ſuſcipieſ mel depetra·
quo ſitim tuam ſatieſ· Petra enī erat xp̄ſ· execuiuſ preceptiſ tamquam

exſonabuſ dulcedinıſ ſatıerıſ· Guſtabıſ & panē· illū ſcilicet qui dixit·
Ego ſū paniſ uiuuſ qui decaelo deſcendi· Guſtabiſ· & uidebiſ quā ſuauiſ
eſt dominuſ· Et ſi inte eminet uirtuſ Karitatiſ quae omīa ſpat· per
haeremū te neceſſe ē· tranſire· id utariſ hoc mundo tamquā non utenſ·
ut inhac uia ꝑegrinū te noueriſ eē· ſi terrā ꝓmiſſioniſ cupiſ intrare·
haec terra eſt dequa ppħa cantat· & dicit· Credo uidere bona domini
interra uiuentiū· Ultima uirtuſ Karitatiſ reſtat· quae omīa ſuſtinet·
& numquā cadit· hanc ipſam capiti noſtro dn̄o ih̄u xp̄o conuenire
nouimuſ· ideo inultimo qm̄ finiſ legiſ xp̄ſ· Quanta autē ꝓnobiſ ipſe
ſuſtinuerit· puto Karitatē urām ignorare non poſſe· Tam̄· exinde
aliquid dicā· Si tam̄ detanto aliquid digne dicā· priuſ illud quod dſ
homo· quod uerbū caro factū eſt· quod multa bona fecit· & mala ꝑpeſſuſ
eſt· Quod mortuoſ ſuſcitauit· & mortuuſ eſt· Quod ſingulariſ illa patientia
ꝑtulit diabolū temptatorē· diſcipulū traditorē· Quod ipſū iudā priuſq;
oſtenderet traditorē· ꝑtulit furē· & ante exꝑimentū uinculoꝝ cruciſ
ac mortiſ· labiiſ eiuſ doloſiſ non negauit oſculū paciſ· Inipſa autem
morte quanta ſuſtinuit· ꝑtulit odiorū flammaſ· miniſtraſ peſſimi cordiſ
linguaſ· clamauerunt iudei crucifigite· crucifigite· Utrei remanerent
iudei· innocenſ abeiſ crucifixuſ eſt filiuſ dei· Adcrucē ducitur· expal
matur· qui eſt uera palma uictoriae· Spiniſ coronatur· qui ſpinaſ peccatoꝝ
uenit confringere· Ligatur· qui ſoluit compeditoſ· Ligno ſuſpendit̄·
qui erigit eliſoſ· Aceto potatur· fonſ uitae· diſciplina caeditur· ſaluſ uul
neratur· uita moritur· Occidit adtempuſ uitā morſ· ut inꝑpetuo aucta
occideretur morſ· Quid hic iudei· inhac morte xp̄i exultauer̄ quaſi
uictoreſ· & dū terrenū & caducū regnū timuerunt ꝑdere· regē caeli &
terrae non dubitauer̄ occidere· Sed nec ſic putauerunt uictoreſ ex
titerunt· Si enī uicer̄ regnū quomodo ꝑdiderunt· quom̄ nunc uſq;
ſerui remanſerunt· Iſta namq; cauſa eſt· qua abeiſ xp̄ſ occiſuſ eſt·

Dixeruntque apud se principes iudeorum. ut euangelista narrat. Videtis
inquiunt quia totus mundus abiit post ihm. Si dimiserimus illum uiuere.
uenient romani & tollent nobis & locum & regnum. & xpm occiderunt.
& locum & regnum perdiderunt. Quid uobis profuit o insani iudei. quod
tantum scelus admisistis. Numquid quia xpo dno ut decuit seruire
noluistis. ideo eius dno caruistis. dum illi seruiunt reges quib; uos
seruitis. Facti estis mali serui bonorum seruorum xpi. Per ipsos conterit
contumaciam uestram. per ipsos dissipat consilia uestra. per ipsos retribuet
scelera uestra in capita uestra. Ipse autem dominus quem uos interemistis.
non uos seruos sed liberos esse cupiebat. quando docebat. Si uos filius
liberauerit. tunc uere liberi eritis. Vos autem dnm dnm regem & ipsam ueram
libertatem non solum repudiastis. uerum etiam necare cupientes clamastis.
Non habemus regem nisi solum caesarem. Sed ne in hoc quidem gloriemini
quod xpm occidistis. actum est potius de uobis & nescistis. Audite dnm
ipsum dicentem per prophetam. Ego dormiui & somnum cepi. Somnum
appellans. mortem a uobis illatam. Ceterum qualis mors potuit esse tri
duana. maxime illius qui per eundem prophetam alio loco dicit. Numquid qui
dormit non adiciet ut resurgat. Ego inquit dormiui. ego qui potestatem
habeo ponendi animam meam. ego dormiui. Non quia saeuistis. non quia
insanistis. Ego impleui quod uolui. uos in scelere remansistis. Quis exegit
tanta ista de deo nostro fratres pro nostra redemptione ac salute. nisi karitas
quae numquam cadit. O karitas quam magnas uires habes. De caelo
dnm deposuisti. O cara sanitas. O sancta & uera karitas. Quae tanta es in
terris. quanta eris in caelis. Quae tantum potes in hac pugna mortalitatis
adhuc sollicita. quantum poteris in illa pace perfecta secura. Euigila itaq;
omnis anima xpiana. & si in te eminet uirtus karitatis quae omnia
sustinet. dni tui imitare uestigia. Xps enim ait apostolus petrus pro
uobis passus est. relinquens uobis exemplum. ut sequamini uestigia eius.

Etsi ille propter te decęlesti sede adterrena descendit: tu ppter te fuge t̃rena.
appete cęlestia. Si dulcis est mundus: dulcior est xp̄s. Si amarus ē mundus:
omnia prote sustinuit xp̄s. Uia tibi factus est ipse saluator. Surge ambula.
habes quo noli pigrescere. Sed forte quaeris: quo. Vides enim uiā & queris quo
ducat. Hęc ipsa uia: aduerītatē & aduitā ducit. Si amas ueritatē. si desideras
uitā. & cupis aduerītatē & aduitā uenire: a uia noli errare. Video inquis
uiam & cupio ambulare. sed amara ē aspera est. Arta enim & angusta
uia est: quae ducit aduitam. Xp̄s transiuit & adhuc aspera est. Caput
transiit. & membra dubitant. Sed xp̄s inquis d̄s & homo: ego aūt homo.
Tot milia martyrū transierunt. & adhuc aspera est tibi. transierunt
senes. transierunt iuuenes. transierunt pueri. puellę transierunt. uiam
quam timebas tritam tibi fecerunt. Ambula ergo uiam securus ambula.
Quid enim metuis inhac uia mortē. & mortem times qui aduitā curris.
Sibonus bene inhac uia curris: mors tibi ianua erit quae te representet.
non quae auferat uitae. Ambula ergo uiam. immo ipse qui propt̃ te
factus est uia: ipse te ducat per se ipsum adse ipsum. Ipse est enim uia:
ueritas & uita. Dic ergo deo tuo o anima fidelis & pia: dic dic secura:
dic & cum propħa ueraciter exclama. Deduc me dn̄e inuia tua.
& ambulabo inueritate tua. Tunc adte securus perueniā: si infinem
usq; tua gratia non deserar. Haec fr̄es dilectissimi quae dono ipsius
karitatis dicta sunt scitati ur̄ae. ita hereant cordibus & sensibus uestris.
uteadem ipsa karitas fructum inuobis inueniat opis. n̄ folia laudis.

EXPLIC̄ DECARITATE INCIPIT DECANTICO NOVO

Omnis qui babtismū xp̄i desiderat: uitam nouā concupiscit.
Transeat ergo aueuistate: utpueniat adnouitatem. Prius enī fuit
testamentū uetus. canticū uetus. homo uetus; Nunc autem
testamentum nouum: canticum nouum: ppter hominē nouum.
Demonstremus hoc quod dicimus: testimoniis scārū scripturarum.

hieremiaſ propħa· ecce inquit dieſ ueniunt dicit dñſ· & conſũmabo super·
domum iuda teſtamentum nouum· Dauid quoq; propheta· Deuſ
canticum nouum cantabo tibi· & iterum· Cantate domino canticũ
nouum· Apoſtoluſ &iam pauluſ· expolianteſ inquit uoſ ueterem
hominem· induite nouum· & alibi· Vetera tranſierunt· ecce facta ſunt
noua· Quae uetera tranſierunt quae facta ſunt noua· ſi adſit ſpiritaliſ
auditor· non ſolum intelligit· uerum &iam uidet quae facta ſ̃ noua·
Si autẽ carnaliſ adſit qui totum poculoſ carniſ nihil paciem mentiſ intelli
git· irridenſ reſpondet· Rogo te dic quae facta ſunt noua· Numquid aliud
caelum reſpicio quam antea· aut ſidera innouum ſplendorẽ micantia·
Nonne eiſdem curſibuſ ſol peragit diem· eiſdem curriculiſ luna peragit
noctem· Numquid mare terminoſ ſuoſ fineſq; tranſgreſſum· ẽ· aut
terrae facieſ immutata eſt· & alia inſolita germina procreauit·
Nonne ſic̃ exinitio horiſ duodecim pagitur dieſ· eiſdemq; incrementiſ
paeſtatiſ tempuſ· quibuſ detrimentiſ hieme paguntur· Progenieſ
quoque ipſe mortaliũ aliiſ decedentibuſ aliiſ ſuccedentibuſ t̃minatoſ
finiunt dieſ· Cum ergo omnia ſicut exinitio conſtituta ſunt ita con
currunt ſuoſ motuſ fineſq; ſeruanteſ· quid eſt quod nobiſ predicatur·
uetera tranſierunt ecce facta ſunt noua· Reſponde o apoſtole talia
talia denobiſ requirenti· Et quia minuſ ualeo adexponendũ· te obſecro
reſponde prome· Ecce audi apoſtolum· Quid quaeriſ carnaliſ auditor
peroculoſ carniſ reſpicere· Erige mentiſ aciem· utquod dicitur poſſiſ
intelligere· uetera tranſierunt· ecce facta ſunt noua· Quae uetera tranſier̃·
quae facta ſunt noua· Primuſ homo inquit deterra terrenuſ· ſecunduſ
homo decaelo caeleſtiſ· Tranſiit adam homo uetuſ exlimo· uenit xp̃ſ
deuſ homo miſſuſ ecaelo· Tranſiit uetuſtaſ mentium· acceſſit nouitaſ cre
dentium· Tranſiit uita carnaliſ· ſucceſſit ſpiritaliſ· An parua eſt nouitaſ
haec· ita demonſtrata ꝑ hominẽ dñi· utmoriendo ſuſciperet uetuſtatem

tuam· resurgendo ostenderet nouitatem tuam· ascendendo firmaret
claritatem tuam.' Vetera transierunt' Quae uetera transierunt.'
quod eratis filii adam filii carnales' Noua accesserunt' Quae noua.'
quod efficimini filii dei· filii spiritales' Vetera transierunt' Terra eratis'
Ecce facta sunt noua· caeli iam pene effecti estis' Caeli enim enarrant
gloriam dei· non uobis impossibile uideatur quod cum sitis terrestres· efficimini
caelestes' De terra non facit caelum· qui de nihilo fecit terram et coelum.'
Vetera transierunt' Lapides colebatis' Noua accesserunt· dominum uerum
adoratis' Vetera transierunt· transiit mortalitas· noua accesserunt pro
missa est inmortalitas' Vetera transierunt· perierat omnis caro per mulierem·
simul cum uiro peccante' Noua accesserunt· reparata est caro sine uiro
uirgine pariente' Vetera transierunt· transiit regio uetustatis' Noua
accesserunt· succedit hierusalem ciuitas caelestis nouitatis' Ad hanc
ciuitatem nouam peruenisse cupitis· qui nomina uestra conscribenda
dedistis' Et iam fratres mei ardenter desideremus propriam patriam·
peregrinationem istam quae nos ab ea adhuc detinet toleremus non
amemus' Festinemus tamen· non est quare hic stare· nec inuenis
in seculo quod iam possis amare' Ipse enim amor parentum· coniugum·
filiorum· facultatum· aut magnum quibusdam incusserunt laborem·
aut magnum pariunt timorem' Non est quare hic stare' Melius
enim festinando appetimus sempiterna· quam hic remanendo secum
nos apprehendat ruina' Praeparemus sitarciam· apprehendamus
et ascendamus nauem· fidem· simul et crucem' Nec desit anchora spes
nostrae salutis· extendamus funes diuersas uirtutes· uela karitatis collo
cemus· Inuocemus uentum per spiritum uerbum dei' Exhauriamus
sentinam a peccatis· per elemosinas mundetur conscientia· non impediatur
huius nostri cursus nauigii' Operemur manibus· ut hoc possimus'
Manibus suis sentinam exhauriebat· qui dicebat' Quaesiui manibus

Sitarciam·
Nauem· Anchora·
Funes· Vela·
Ventum·
Sentinam·

meiſ coram eo nocte· & non ſum deceptuſ· Non neglegamuſ nr̄a peccata·
Minuta ſunt· ſed multa ſunt· Fluctuſ uniuſ ualiduſ irruenſ obruit nauim·
minaturq; naufragiū· humor autē perrimaſ influenſ & inſentinam
ueniens niſi ſubinde ſiccetur· hoc idem facit· Ergo exhauriatur
ſentina· non negligatur miſecdia· quia elemoſina amorte liberat·
& ipſa purgat peccata· Adſit nr̄a tutela xp̄i gratia· celeuma nr̄m dulce
cantemuſ alleluia· ut laeti ac ſecuri ingrediamur ſempit̄nā ac feliciſ
ſimam patriam· Non metuat anima mare hoc magnū· ſaeculum
ſcilicet cuiuſ fluctuſ ac turbineſ ſentimuſ inimicaſ ſaeculi poteſtateſ·
Indeo ſꝑanteſ· multi iam ſc̄i hoſ fluctuſ ſpreuer̄· multi calcauerunt·
multi ſup̄ eiuſ aquaſ ambulanteſ ſecuri adpatriam ꝑuenerunt· Sed
& ſurgit uentuſ ualiduſ & magna tempeſtaſ· ſua cuiuſq; cupiditaſ·
Titubat fideſ inmari· clamet inte petruſ· Dn̄e pereo· Dabit manū
mergenti· nec ſinit perire ille qui propter noſ ſup̄ aquaſ dignatuſ ē·
ambulare· Vide ap̄tm paulū hoc nauigium non ſolum de
monſtrantē uerum & iam aſcendentē· & quā plurimoſ inuitantē·
Quando dicebat· habenteſ uictum & tegumentum hiſ contenti ſimuſ·
quid aliud quam competentem ſitarciam imponendam eē· monſtrabat·
Quando dicebat mihi abſit gloriari· niſi incruce dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i· ꝑquē
mihi munduſ crucifixuſ eſt & ego mundo· nauim aſcendebat· Quando
dicebat induite uoſ ſicut electi dei· benignitate· humilitate· manſuetu
dine· quid aliud quā funeſ extendebat· Quando dicebat· manet fideſ
ſpeſ karitaſ· maior horum karitaſ· uela locabat· Quando dicebat
uerbum dei habitet inuobiſ habundanter· uentum proſp̄um inuocabat·
Quando dicebat infatigabileſ itaq; dum tempuſ habemuſ operemur
bonum adom̄ſ· & oꝑanteſ ꝑpriſ manibuſ ur̄iſ· quid aliud quam
ſentinam exhaurire praecipiebat· Quando dicebat gratia ſalui facti
eſtiſ· tutelam exorabat· Quando dicebat· in pſalmiſ· & hymniſ cantanteſ

Tutela· ſiue gubnator· celeuma·

cordibuſ uriſ dño· celeuma ſanctum docebat & dicebat· Quando dicebat ſpe
ſalui facti ſumuſ· anchorã incordibuſ credentium figebat· Quando dicebat
hieruſalem quae ſurſum eſt libera eſt quae mater nra· ipſam patriam
demonſtrabat· Quando dicebat ubi eſt morſ contentio tua· gratiaſ deo qui
dedit nobiſ uictoriam pdnm nrm ihm xpm· non adhuc inmari
periclitabatur· ſed iam inpropria patria lętabatur· O optime gubnator·
opulcherrime magiſter & doctor· Docuiſti· feciſti· & uideo celerit̃ puenisti·
quęcquę docuiſti prior ipſe feciſti· Si quiſ forte utadſolet refugit nauigiũ
& inſolitoſ fluctuſ mariſ horreſcit· deſideratq; iter conficere· quo & ſi
tardiuſ adpatriam ualeat puenire· demonſtrabo uiam· immo ipſa de
monſtrat uia· Ecce ineuuangelio clamat ſaluator· Ego ſum uia·
Habeſ uiam· ambula· ſollicituſ tamen· doma iumentum tuũ carnem
tuam· ipſi enim inſidet anima tua· Quomodo ſi inhac uia mortali
iumento inſidereſ qui te geſtiendo uellet praecipitare· nonne utſecuruſ
iter agereſ cibaria ferocienti ſubtrahereſ· & fame domareſ quem freno
non poſſeſ· Caro nra· iumentum nrm eſt· Iter agimuſ inhieruſalem·
Plerumq; noſ rapit· & deuia conatur excludere· Tale ergo iumentum·
cohibeamuſ ieiuniiſ· Vide illũ gubernatorem· eundemq; uiatorem
aptm paulum· uide illum iumentum ſuum domantem· In fame inquit
& ſiti· inieiuniiſ ſepiuſ· caſtigo inquit corpuſ meum· & inſeruitutem
redigo· Ita ergo & tu qui ambulare deſideraſ· doma carnem tuam &
ambula· Ambulaſ enim· ſi amaſ· Non enim addm̃ paſſibuſ· ſed
affectibuſ currimuſ· Via ergo iſta nra· ambulanteſ quaerit·
Tria ſunt hominum genera· quae odit· Remanentem· retro redeuntẽ·
aberrantem· Abhiſ tribuſ maliſ domino adiuuante uindicetur·
& defendatur greſſuſ nr· Iam uero cum ambulanteſ ſumuſ· aliuſ
tardiuſ ambulat· aliuſ celeriuſ ambulat· tamen ambulant· Excitandi
ſunt ergo remanenteſ· retro redeunteſ reuocandi· erranteſ inuiam

ducendi· Tardi exhortandi· celeres imitandi· Qui non proficit· remansit
in uia· Qui forte a meliore proposito declinat· ad id quod deterius reli-
querat· reuersus retro· Qui fidem deserit· a uia errauit· Cum tardis sit
nobis & cum celerioribus ratio· cum ambulantibus tamen· Quis est qui
non proficit· qui se putauerit esse sapientem· qui dixerit sufficit mihi
quod sum· qui non attenderit eum qui dicit quae retro oblitus· in ea
quae ante sunt extentus· secundum intentionem sequor ad palmam uocationis
dei in xpo ihu· Currentem se dixit· sequentem se dixit· Non remansit·
non retro respexit· Absit ut errauerit· quia uiam ipsam docebat· quam
& tenebat & ostendebat· Celeritatem autem eius ut imitaremur· ait·
Imitatores mei estote sicut & ego xpi· Arbitramur ergo nos dilectissimi·
in uia uobiscum ambulare· Si tardi sumus preuenite nos· non inuidemus·
quaerimus quos sequamur· Si autem nos putatis celeriter ingredi·
currite nobiscum· Unum est ad quod omnes festinamus· & qui tardius
& qui celerius ambulamus· Qui sunt & retro redeuntes? qui ex con
tinentia reuertuntur in inmunditiam· qui ex sco & singulari bono
proposito uirginitatis· deuertuntur in turpitudines uoluptatis· et
corrupta mente· corrumpunt simul & carnem· Hos increpat petrus
apostolus dicens· Melius illis erat non cognoscere uiam salutis· quam
cognoscentes retro respicere· Uxor enim loth quae liberata a sodomis
contra praeceptum retro respexit· quod euaserat perdidit· Nec inmerito
in statuam salis repente conuersa est· nisi ut fatuos suo etiam exemplo
condiret· Qui sunt & aberrantes? omnes heretici qui relicta ueritatis
uia errando per desertum latrocinantur· & animas captant in peccatis·
praepediuntque ne quis ad patriam ualeat peruenire· Effecti lupi semitarii·
induti ouina pelle· cum sint intus lupi rapaces· praedicantes xpm
uiam· & qui eos sequuntur ducentes ad mortem· Hic si aliquis dicat
quid ego faciam non inuenio· ecce homo xpm praedicat· uiam praedicat·

xp̄i se dicit esse discipulū· ueritatem se dicit annuntiare; Quare non sequar talia prædicantē? Respondeo· quia aliud eius habet lingua· aliud conscientia· Vnde noui inquis? Numquid ego conscientias discutere possum? xp̄m abeo audio· Quod audio· hoc credo· hoc teneo· Non te seducat filius falsitatis· si filius es ueritatis· Disce iam xp̄iane qui xp̄m desideras & audire & uidere· Siquis tibi xp̄m prædicat· attende & considera qualem prædicet· ubi prædicet· Xp̄s enim ueritas est· p̄scripturis scās prędicatur· non inangulis· non occulte· sed palam· publice· Insole enim posuit tabernaculum suū· hoc est inmanifesto collocauit aecclesiam suam· Iam hic respice illum qui tibi xp̄m p̄dicat dicat qualem xp̄m prędicet· Ecce hereticus manicheus qui per suam doctrinam promittit introducere inueritatem· ipsum xp̄m dicit esse fallacē· Non habuit inquit uerum corpus· fantasma fuit· sp̄s fuit· & hoc in illo negat fuisse· iniquissimus manicheus· O pessime heretice maniche· Si credere non uis ueritatem dicentem discipulis suis pal pate & uidete quia spiritus ossa & carnem non habet· sicut me uidetis habentem· si credere non uis ut dixi ueritati· iudęo crede crucifigenti· Nam cum tu dicis xp̄s ds̄ fuit non homo· iudęus dicit· Non fuit deus sed homo· Catholica utrosq; conuincens· ego ait uerum teneo· quod xp̄s & deus est & homo· Tu aūt maniche unde probas xp̄m sp̄m fuisse? spiritus alapas accepit? spineam spiritus coronā portauit spiritus sibi crucem baiulauit? Si spiritus fuit· cuius uestimenta milites diuiserunt? Si spiritus fuit· quomodo cum traderet spiritū corpus eius prope dimidium diem exanime pependit incruce? Si sp̄s fuit· quomodo latus eius p̄foratum est lancea? quomodo susceptus est a ioseph sepeliendus? quomodo sepulchro est conditus? Omnia ista sp̄s pati non potest· Sicut de eo antea per prophetas prędictum est· ita & factum· Erras tu nimis falsitas· inomnibus te superat ueritas

Audebit aliquis uestrum assignare sibi fidem. quando audit dominum
dicentem discipulis: Si haberetis fidem in me sicut granum sinapis: diceretis
arbori huic. eradicare et plantare in mari. et oboedisset uobis. Quis
sibi audebit assignare quod faciat omnia quae precepit deus?
nemo prorsus. nemo. Predicamus. et non facimus. Auditis. et facere
non curatis. Merito omnes sub flagello. et doctor et factor. et auditor
et contemptor. Studemus inuicem reprehendere. et non studemus
opera nostra discutere. Detrahit proximus proximo. Detrahit clericus
clerico. Detrahit laicus laico. Video quidem se inuicem accu
santes. sed neminem uideo iuste se excusantem. Unusquisque enim
dilectissimi. proprium honus portat. Nolite detrahere alterutrum
fratres: ait apostolus iacobus. Qui enim detrahit fratri aut iudicat fratrem.
detrahit legi et iudicat legem. Si autem iudicas legem. non es factor
legis. sed iudex. Unus est enim legis lator et iudex. qui potest perdere
et liberare. Tu autem quis es qui iudices proximum? Nec tamen uoces
detrahentium. silentium possunt imponere uerbo dei. Clamat
ille per bonos. per malos. Agite penitentiam. appropinquabit ad uos
regnum dei. Nolite esse auditores legis tantum. sed factores. Facite
dignos fructus poenitentiae. Ecce enim. ait euangelista. securis ad
radices arborum posita est. Omnis enim arbor non faciens fructum
bonum. excidetur. et in ignem mittetur. Video inquit omnes
homines. diuersas arbores. fructus etiam diuersos habentes.
sed bonus fructus queritur. qui pascat. non qui pungat. Sunt
enim et arbores spinosae. igni deputatae. merito incendendae. quia
in eis nullus fructus est animae. Putatisne dilectissimi. non omnes
tales sumus. qui in istis malis pro peccatis nostris dimissi sumus?
Exacuit agricola ferrum. amputat inutile lignum. abscisum.
seruat incendio concremandum. Hoc nunc agitur a uero agricola.

Videntur quidem ſibi mali adhuc ſtare· adhuc florere· Quiſquiſ taliſ eſ·
quiſquiſ maluſ eſ· quiſquiſ corrigi non uiſ· non te conſoletur altitudo
tua· quia maior expectat ruina· ampliorq; ſuſtinet flamma· Quia
ſecuriſ hæc adte nondum uenit· ideo putaſ te poſſe ſemp ſtare· cum
uideaſ uel audiaſ aliaſ arboreſ te amplioreſ cecidiſſe· Quod te hic agricola
differt· eiuſ eſt patientiæ· neforte intercedat apud eum locuſ penitentię·
Colonuſ enim ille in euangelio· qui intercedebat pro arbore quam
dominuſ eradicare uolebat quod fructum ptriennium n̄ habet·
uidete quid ait· Domine dimitte illam & hoc anno; faciam ei foſſā·
adhibeam co finum ſtercoriſ· Si fecerit fructum· bene· Sin autem·
ueniens abſcides illam· Arbor hęc ſteriliſ genuſ hominum eſt· non
habenſ fructum penitentiæ· Dominuſ eiuſ conditor eiuſ eſt·
Interceſſor huiuſ arboriſ apoſtoluſ pauluſ eſt· Unde probamuſ·
audi in quadam epiſtola ſua quemadmodum intercedebat ptalibuſ·
Flecto inquit genua mea ad patrem dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i· ut det uobiſ
uirtutem· Hoc ergo eiſ petebat· ut acciperent quod non habebant·
Faciam inquit ei foſſam· adhibeam co finum ſtercoriſ· foſſa· locuſ
eſt humilitatiſ· Co finum ſtercoriſ· lacrimae ſunt poenitentiſ·
Quem locum ſiquiſ contempſerit· ampliuſ ſuſtinebit tormentū
quando illiuſ agricolę acutiſſimū ſenſerit ferramentum· Agite mali
penitentiam; corrigimini mali· quia uobiſcum flagellantur & boni·
Dicit aliquiſ· Si mali merito flagellantur· boni quare talia cum
maliſ & a maliſ patiuntur· Quare· quia ſecdm quendam modum
dicuntur boni· Secdm autē rectum uerūq; bonum· nemo bonuſ
niſi soluſ deuſ· Ergo & ipſi boni quicumq; ſunt boni· non taleſ ſunt
qualeſ debent eſſe boni· Non enim ſunt pfectum bonū; pficiunt
enim de die in diem· Si proficiunt· utiq; exercitationibuſ pficiunt·
Nemo ſe iuſtificet· tamquam iam ſit pfectuſ· Recedat de medio

male iuſtificator pelagianuſ· confundatur hereticuſ arrianuſ·
Nemo enim bonuſ· niſi soluſ deuſ· Quid ergo xpſ non eſt deuſ? plane
deuſ· De ipſo quippe dicit ſcriptura diuina· Hic eſt uerus deuſ· &
uita aeterna· Quid· ſpiritus sanctus non eſt deuſ? plane deuſ·
Unde probamus quoniam & ipſe deuſ· Audi in actibus apoſtolorum
petrum ananiae fraudatori inproperantem· Anania inquit impleuit
satanas cor tuum· mentiri te apud ſpiritum sanctum· Non es mentitus
hominibus· ſed deo· Ecce & ſpiritus ſcs deuſ· Ergo trinitas unus eſt
deuſ· Et uerum eſt quia nemo bonus niſi unus deus· Patientes eſtote
boni· ut ſitis uere boni· Patientes eſtote usq; ad aduentum domini·
Tolerate mala quae patimini a malis cum malis· quia iſta temptatio
ueſtra eſt examinatio· Si aurum es· quid times paleam· quid
times ignem· Simul quidem eritis in fornace· Sed ignis paleas
in cineres uertit· tibi sordes tollit· Si frumentum es· quid expauescis
tribulam· Non apparebis qualis eras antea in ſpica· niſi tribula
conterendo a te ſeparauerit paleas· Si oleum es· quid times preſſuram
praeli· non declarabitur species tua· niſi pondus etiam lapidis a te
ſeparauerit amurcam· Verumtamen interroget ſe una quaeq; anima·
& uideat ſi iniuſte patitur· Proferatur ſtatera iuſtitiae· appendatur
amor mundi cum amore dei· Vide quemadmodum praeponderat
amor mundi· Proferatur ſpeculum ſcripturae diuinae· Speculum
hoc neminem palpat· Qualis es talem te tibi demonſtrat· Intende·
& uide· Et ſi eſt aliquid quod offendat· ibi confuſus & redi correctus·
An non confunderis· & in malis tuis gloriaberis· Eris enim perfectum
malum· non qualecumq; bonum· Talis non uis flagellari cum
mundo· aut flagellatus murmuras ſub flagello· Serue male· fecisti
quod dominus iuſſit· qui ne uapulares iſta flagella tibi ante predixit·
Quis iuſſit· dominus iuſſit· creator tuus iuſſit· Quid iuſſit· qui amat

inquit patrem aut matrem plusquã me. non est me dignus. Ecce
quid iussit. Aut qui amat filium aut filiam plusquam me. non
est me dignus. Ecce quid iussit. Et quis est inquit qui odit patrẽ.
aut matrem. aut filios? Nec ille illos odire precipit. sed uel q̃ntũ
illos tantum se diligi iussit. Plus quidem debueras diligere creatorẽ.
quam creaturam. Sed si non uales preferre. saltem uel aequare
dignare. + Vere filios tuos diligeres. si in ipso illos diligeres. qui eos tibi
dedit ut diligas. An ideo eos uideris diligere. quia eorum uolupta
tibus faues? Audis blasphemantes & patienter fers xp̄iane? quod
rex nabuchodonosor alienigena non potuit sustinere. dicens.
si quis dixerit blasphemiã in deum sidrac misac & abdenago. in in
teritum erunt. Vides frequentare spectacula. & non reuocas; Vides
luxuriantes. & non uerberas; Nec potes te talem exhibere patrem.
qui paratus sis indisciplinatos filios uel exheredare. ut abicere. cũ
paratus esse debueras sicut abraham. etiam filium immolare. Omnis
enim qui filiorum trucidat uoluptates. sacrificium tale quale abra-
ham offert deo. Sed dum ista non fiunt. & his moribus deprauatis
male nutriuntur qui isto mundo utuntur. labefecit mundus. nec
immerito ait propheta. Defluxit terra. & omnes inhabitantes in ea.
Non quiescunt usq; nunc murmurare homines. laudare tẽpora
preterita. accusare tempora xp̄iana. Magna erant tempora patrũ
nr̄orum. dicunt. O quã bona tempora habuerunt patres nr̄i. Sed
uidete quae fecerint patres nr̄i. Finees. sacrificantem uirum idolis
manu propria peremit. ut placaret iram dei. Moyses populũ
oberrantem uitulumq; fusilem adorantem. ita certa emendatione
coherceuit. ut unam tribum e duodecim ad se deuocans quae
sequi uoluit deum. preceptum eis daret ut acceptis gladiis in ma
nibus suis. filii percuterent parentes. & parentes occiderent filios.

+ Vere filios tuos diligeres. si xp̄m filiis preferres. ipsi deo filios ipsi committeres.

Nullus eos reuocauit affectus. nullus humanitati reseruatus est locus.
quia timor & amor dei pre omni amore desideriorū carnalium ferebat̃.
Iepte. ut hostes diis ac (potius) demonibus immolantes superaret. unicā filiam
in sacrificio dedit. Sampson. cum gentes demonicolas per uirtutem
quam adeo acceperat in capite. diutius bellis contereret atq; fati-
garet. seductusq; postea p̄ mulierē. oculos simulq; uirtutem capitis
p̄didisset. postea quā cognouit omnes in obprobrium suum illo
conuenisse ad templum idolorum suorū. eosq; magnificare deos suos
quod eis tradiderant acerrimum inimicum suū. cum crescente
coma capitis eius ei creuisset & uirtus. puero qui sibi ducatum
prebebat ut sibi manum porrigeret petiit. seq; ad illud tēplū
duci poposcit. Ad quod cum uenisset. columnas duas supra
quas totū illud edificium ferebatur. singulis manibus singulas.
apprehendens. ruina se simul & illos uoluit opprimi. ne laudes
demonum in contumeliam dei sui a quoquam libenter p̃terer̃
audiri. Danihel ne a rege homine petitionem aliquam posceret.
sed a deo uiuo qui prestat omnia bona suis. leonibus ieiunantib;
in escā datus est ut periret. Sed dn̄s fidelem seruum suum non
deserens. & ipsum intactum reseruauit. & p̄ abacum propham
simul & ipsum & leones pauit. Quid dicā de tribus pueris. qui cū
nollent imaginem regiam adorare. ignes riserunt. In quibus pueris
micans gratia ita enituit. ut ligati in fornacem mitterentur.
deambulantesq; uiderentur. & sapientes dn̄mq; laudantes. flām̄as
ad se non admitterent sed fugarent. ut secum filiū dei habere
meruissent antequā mundo in homine apparuisset. ut esset
eorum uindex flamma. chaldeorūq; ministros fornax deuorans
consumeret. Producti quoq; de fornace incolumes. populos in se
mirabiles redderent. regemq; mutarent. eiq; facerent dei sui

adoratorem. quem senserant ante psecutorem. Sed hec omnia facie
bat fides. timor & amor dei. Oderant isti non solū omnia quae
ab habebant propt̄ dm̄. uerū & etiā animas suas. Et ds eos & hic claros
fecit. & eternae uitae remuneratione ditauit. Quid tale dilectissimi
fecimus. immo econtrario quae mala non fecimus. Illi nec tor
mentis. nunc homines nec conuenti demoniis sacrificauer;
annon sacrificauit. qui imagines idoloꝝ pnoctem ludentes.
quod nocturnum uocant. libentissime spectauit. sacrificauit
prorsus. sacrificauit. Et quod est peius. non tauri uel cuiuslibet
pecoris aliquam uictimā. sed ipsā hominis animā pretiosā.
In hoc tam nefando sacrificio. non unus uel pauci accusant.
Tota hoc ciuitas fecit. quia tota consensit. Nec ab hostib; nec
a barbaris. sed a se ipso omnis homo in anima se intus occidit;
uidendo. consentiendo. non prohibendo. omnes remansim rei.
Et dum nolumus pacem ciuitatis turbare puersam. pacem
quam desideramus non accipimus rectam. Contemnimus
pacem seruare bonoꝝ morū. & perit pax temporum nroꝝ.
Discite uel nunc dilectissimi. quid cui rei preponere debeatis.
Nolite diligere uitia in filiis. in amicis. in seruis. in omnib;
notis. Preponatur singularis potestas. omni potestati.
Honorē exhibeamus cesari tamquā cesari. timorem autē deo.
Preferatur creator. creaturae. Diligamus dm̄. quia diligit nos.
Quod si nos flagellat. & in hoc diligit. Quis est enim filius
cui non det disciplinā pater eius. Qui sanam consideratione̅
habet. qui credit dei uerbis. plus metuit ignem aeternum quam
cuiuslibet truculenti barbari ferrum. Plus metuit mortē
ppetuam. morte quamlibet hic pessima. Irrideant haec
infideles. irrideant stulti. nolunt credere nec reb; expertis.

Ecce conteruntur: ecce omnia pereunt. Ecce cum ipsis n̄ potest
stare mundus: quē amauerunt. Ecce ad dm̄ attrahuntur: cuius
precepta contempserunt. Non enim bona uoluntate pergit: qui
blasphemando moritur. Ecce itur. Cum illuc uentum fuerit.
quid agitur: quo itur: per quem abitur: Quis iterum redire huc
cogitur: finitum est. Et quod male fecerat emendare. finitum est.
Redite filii. redite. Redite preuaricatores ad cor. facite gaudiū
ex conuersatione ur̄a. Corrigantur corda ur̄a. displiceant uob
opera ur̄a. Estote fortes: tribulatio mundi non uos frangat.
Dominus in pximo est. nihil solliciti sitis. Habetis uiroꝝ fortiū
magna exempla. Vicerunt martyres mundum. Inter quos
martyres mares: etiā feminę repte sunt fortiores. Ante paucos
dies natalicia celebrauimus martyrum. ꝑpetuę & felicitatis. &
comitum. Et cum tot ibi sunt uiri. quare duę istę pre omnibus
nominantur: nisi quia infirmior sexus aut ęquauit aut supauit
uirorū fortiū fortitudinē: Vna earū erat pregnans: alia lactans.
Felicitas parturiebat. ꝑpetua lactabat. Sed tam diu hęc ꝑpetua
lactauit. quādiu acciperet ab illo pastore simul & patre bucellā
lactis. Qua accepta dulcedo felicitatis ꝑpetuę eam fec contē
nere filium. spnere prem: non inherere mundo. pdere animā
pro xp̄o. Felicitas uero quę sociā habebat ꝑpetuā. parturiebat &
dolebat; ab iecta bestiis. gaudebat potius quam timebat. Quę
uirtus in feminis; qualis est gratia. quę cum se infudit. nullū
indignū iudicat sexum; gratia gratię. Reparauit enim: sexū
muliebrem. In obprobriū magnū mulier remanserat. quia
ab initio p muliere peccatū: & propt hanc omnes morimur.
Diabolus unam euam deiecit. sed xp̄s natus ex uirgine multas
feminas exaltauit. Perpetua & felicitas caput calcauer serpentis.

quod eua ad cor suum intus admisit· Istā sedux falsa promittendo·
illas non ualuit sup̄are seuiendo· Illam decepit inparadisi felicitate·
has non potuit adire nec in substantiarum positas potestate· Illius
interparadisi delitias ruinam· harum interpenas fortitudinis
constantiam· ipse diabolus quodam modo expauit· Merito sic
exaltate· merito uiris ut coaequate uel prelate· Quamuis enim
inxp̄o ih̄u non sit seruus neq; liber· non sit masculus neq; femina·
sed om̄s sunt unum occurrentes inuirū p̄fectum· descendit tam̄
hoc donum exmagna gratia· Perpetua enim & felicitas· nomina
sc̄arum istarum feminarum· merces est sc̄orum omniū martyrum·
Vicit mundum etiā iob ille omnibus notissimus· totiens temptat̄
& minime sup̄atus· Impleuit dominicum preceptum· Contēpsit
filios· ne blasphemaret qui dederat filios· Repulit a se uxorem
quae ei blasphemiā p̄suadebat· quā diabolus propterea solā
dimiserat· quia sibi eam necessariam esse nouerat· Non enī
dimiserat marito consolatricem· sed suae temptationis adiutricē·
Fecerat eam euam nouam· sed ille non erat uetus adam· Existima-
uit etiam istum sicut illū p̄mulierem posse decipere· sed iste sper-
nendo uxorem pessima suggerentem. diuinitus adiutus· etiā
ipsum diabolum inilla ualuit sup̄are· Fortior fuit iob
indoloribus· quam ille adam innemoribus· Iste non cessit in
tormentis· ille sup̄atus est indeliciis· Videtis dilectissimi q̄d
agat temptatio· quam utiles sint huius mundi pressurae·
& quē admodum corrumpant terrenae delicie· Contēpsit
iob uxorem· filios· omnia sua· postea & carnem suam· Plus
amauit qui dederat· quam id quod dederat· Usus est quod
acceperat· tamquam bonus uiator· Possedit· non possessus ē·
& ubi ea placuit auferre qui dederat· h̄ dixit n̄ blasphemauit·

dñs inquit dedit. & dominus abstulit; sicut dño placuit. ita
factum est; sit nomen dñi benedictum. Imitamini talem uirũ.
imitamini tales filii esse. etiam flagellati. ut mereamini recipi.
Flagellat enim omnẽ filiũ. quem recipit. Disciplinã eius sustinete.
Sicut filios ita uos aggreditur deus. Quod ille filius in euangelio
positus. qui disciplinam paternam contempsit. substantiã suã
in meretricibus erogauit. porcos pauit. fame contritus est. siliqs
porcorum uentrẽ suũ implere non potuit. Tandem aliquando
reuersus est ad se. & inuenit se. qui pdiderat se. In mentẽ ei uenit.
quod multi mercennarii patris sui habundarent panibus. ipse
uero fame periret. Statim surrex. ad patrem recurrit. non se
filium sed tamquã unũ ex seruis computari rogauit. Inclinat
humilitas. excitatur miscdia. Voces filii penitentis. concutiunt
paterna uiscera. Dicit se filius indignũ. ut ille eum iudicet
dignum. Rogat ut in numero seruoꝝ iubeat suscipi. & pater
ei primam illam stolam iubet afferri. Mactauit uitulum
saginatum. chorũ congregat. aduocat amicos. facit epulum
magnũ. Quare e. quia hic filius mortuus fuerat & reuixit.
perierat & inuentus est. Hanc similitudinẽ dominus in euangelio
proposuit. quam ipse exposuit. dicens tale gaudium fieri in celo
super peccatorẽ penitentiã agentem. Nunc uero quoniam
tempus est exortari omnes ad penitentiã. ut filii errantes
reuertantur. eisq; conuiuium a patre saginati uituli pparetur.
etiam nos dilectissimi parati simus huic conuiuio tamquam
amici domestici interẽẽ. Maxime quia cum isto patre familias
ad mensam eius cotidie accedentes. non nos iam dignatur uocare
seruos sed amicos. Pcurramus si placet ipsam parabolam a dño
in euangelio ppositam. in qua nobis & affectũ pris demonstrtur

pium· & filii pditi indicauit rediтum· filiiq; maioriſ qui de
paterna domo non diſceſſerat commotum retulit
animum· Hoc quippe habet textuſ ipſiuſ lectioniſ· Veniens
ait filiuſ euſ primogenituſ de agro· cum audiret ſymphoniam·
interrogauit ſeruoſ quidnā illud eſſet· eiq; dixerunt· Frāt tuuſ
reuerſuſ eſt· & occidit illi pater tuuſ uitulum illi ſaginatum·
eo quod ſaluū illum ſuſceperit· Et indignatuſ· noluit introire·
Egreſſuſ eſt autē ad illū pater ſuuſ· ut eū intro duceret· Improperauitq;
ille patri ſuo· quod laboraſſet ſemp cum illo· & numquā illi talia
exhibuiſſet· At ubi uenit filiuſ ille qui omnē ſubſtantiā patnā
male conſumpſerat· occidiſſet illi uitulum ſaginatum· Et
reddit pater rationem facti ſui· conſolaturq; filium ſecum per
manentem· de domo non diſcedentem· & dicit illi· Fili· tu meuſ
eſ· & mecum eſ ſemper· & omnia mea tua ſunt· Verū oportuit
noſ iſta facere· quoniam frater tuuſ mortuuſ fuerat & reuixit·
perierat & inuentuſ eſt· Non uacat hec taliſ a dn̄o propoſitio·
Donet itaq; nobiſ qui iſta propoſuit· ut demonſtremuſ ab illo
fuiſſe impletum· hoc quod p quandam ſimilitudinem noſ
quodam modo excitauit ad aliquid inquirendum·
Affectum patnum exhibuiſſe ſuiſ dn̄m nr̄m ih̄m xp̄m·
nulluſ ambigit xp̄ianuſ· Illud magiſ requiramuſ· qui ſit
filiuſ iunior· qui prodige uiuenſ ſubſtantiā patnam diſſi
pauit· & qui ſit filiuſ primogenituſ· qui indignatur quod
filio pdito redeunti uituluſ ſaginatuſ occiſuſ ſit· & intrare
noluerit· Quiſ eſt iſte filiuſ pdituſ qui omnē ſubſtantiam +
animae adeo ſibi datam per ſcelera diffluendo· etiam in cruce
pependit· Porcoſ pauit· quando demonum uoluptateſ ſuiſ
factiſ repleuit· Fortaſſe illoſ porcoſ pauit· quoſ petierat

+ patnā in meretricib; erogauit· nisi ille latro q̄ ſubſtantiā

diaboluſ adn̄o dicenſ' Iube noſ introire ingregem porcorū·
fame contrituſ eſt·' quia panem uerbi dei non inueniebat·
Siliquiſ cupiebat ſaturari uentrem ſuum· quando tortuoſiſ
cogitationibuſ replebat animam ſuam' Sed reuertatur adſe;
uideat ſe latro incruce pendentem·' concurrat adpatrem·' dicat
pendenſ incruce' Domine memento mei·' cum ueneriſ inregnū
tuum' Domine memento mei; non ſum dignuſ uocari filiuſ
tuuſ' Suſcipe me· tamquā unum exſeruiſ' Domine· memẽto
mei' Latro enim ſua attendenſ merita deſe ipſo diffidebat·
ſed dn̄ſ tamquam piuſ pater latroni filio quod deſperauerat·
offerebat' Proferat huic pater ſtolam primam; induat filium im
mortalitatē· Quem ſecum uidet incruce pendentem; introducat
eum indomum' Dicat xp̄ſ latroni; Amen amen dico tibi·
hodie mecū eriſ inparadiſo' Mactet filium uitulum ſaginatū·
hominē illum ſuſceptum·' & iam prolatronibuſ crucifixum·
Aduocet amicoſ ſuoſ· diſcipuloſ·' quibuſ dicebat' Si feceritiſ quę
mando· dico uobiſ' Iam non uoſ dicam ſeruoſ· ſed amicoſ'
Preparetur illud conuiuium cęleſte' Adſtet choruſ ille angloꝝ·
ſuauiter declamanſ' Gloria inexcelſiſ deo· & interra pax
hominibuſ bonæ uoluntatiſ' Veniat & primogenituſ filiuſ
ille· & nolit intrare' Quiſ eſt iſte filiuſ primogenituſ qui noluit
intrare·' niſi ille primuſ apoſtolorum petruſ· qui adintrogationē
uniuſ ancillę inatrio ſacerdotiſ ter dominū auſuſ eſt negare·
dixiſti quidē ó petre tamquam patri xp̄o·' ego tecū laboraui·
quando dicebaſ ſaluatori' Tecum uſq; admortē; animā meā
prote ponam' Vbi eſt quod promiſiſti·' interrogariſ ſemel· &
negaſ' Secđo interrogariſ· & negaſ' Tertio· & negaſ' Non uiſ
adconuiuiū intrare· ideo auſuſ eſ ter dn̄m negare; ubi eſt

animam meam pro te ponam: et ter negantem non terruit ungula. sed una oppressit muliercula; certe. tecum usq; ad mortem. Vide uide igitur petre: quantum de te antea presumpseris. Ecce nunc ter negando: gallo teste conuinceris. Sed egrediatur pater ad primogenitū filium. intrare nolentem; dicat xp̄s petro. Intra in gaudium domini tui. Respiciat negantem: et conpungat flentem. faciat amatorem. Exhortatur eum paterna uoce. fili inquit tu meus es. Tu es petrus; et si me negasti: meus es. Tu mis es. et omnia mea tua sunt. Tibi dabo claues regni celorum. Apud te sunt petre claues. dignare iam ad conuiuium intrare. Oportebat hec fieri. quoniam frater tuus latro mortuus erat et reuixit. perierat et inuentus est. Si petrus antequā xp̄s pro omnibus crucifigeretur regni celorum claues accepit: qua illuc introiuit latro ille iam non reus. nisi per latus quod aperuit iudeus. Et nunc ueniant omnes quicumq; amant paradysum. locum quietis. locum securitatis. locum perpetue felicitatis. locum in quo non pertimescas barbarum. in quo nullum patiaris aduersariū. nullum habeas inimicum. Venite omnes. intrate omnes; est qua intrare; patet latus. Ostendit enim ille latro. quo debeant omnes intrare; neminem suo exemplo docuit desperare. Contendite ait dn̄s. intrare per angustam portam. Quid angusti illo foramine quod unus e militibus percutiendo latus crucifixi aperuit: et tamen per has angustias. poene iam totus mundus intrauit. Venite et uos iudei. uocat uos quem crucifixistis filius dei. Contendite intrare per angustam portam; per hanc enim introierunt patres uestri illi. Illi qui ut crucifigeretur clamauerunt: qui in ligno suspensum uiderunt: qui irriserunt: qui caput agitauerunt. per istas tam angustias introierunt.

Non enim inaniter clamabat ille pendens incruce. Pater
ignosce illis. quia nesciunt quid faciunt. Per has ergo utdixi angus
tias. per angustam portam lateris xpi. ingressus est latro mutatus. et
penitens iudeus. et conuersus omnis paganus. Et abeo exiit foras
malus hereticus arrianus. Exiit. quoniam non erat de nũo numero
permanentium. De illis enim erat. dequibus ipse dominus [iohs apls] dicit.
Ex nobis exierunt. sed non erant ex nobis. Si enim ex nobis
essent. mansissent utique nobiscum. O heretice arriane. agnoscit
latro incruce pendentem. ipsi inimici iudei expauescunt resur
gentem. Et uos male tractatis incelo regnantem. Cauete dilec
tissimi arrianam pestem. non uos separent a xpo. terrena pro
mittendo. Propter tunicam. non uos expoliet fide. Membra
xpi. seruate unitatem atque integritatem unius tunicae. quam
nec persecutores xpi ausi sunt scindere. Nolite iniurias irro
gare uestro capiti. Pro uobis ille mortuus est. ne uos moreremini.
Quem xps per babtismum uiuificauit. quare arrianus rebabti
zando occidit. Erubesce erubesce heretice. Negauit petrus
et reuersus est. et flendo deleuit quod timore negauit xpm
in suis persecutus est paulus. sed adeius uocem cecidit et surrexit.
Aliter cecidit. aliter surrexit. Cecidit persecutor. erectus est pre
dicator. In xpianis xpm persecuti sunt reges. Sed multum eis
prestiterunt. quando membra ad caput suum uelociter transierunt.
Nemo talia damna. qualia tu ingeris xpo. Animas enim
multorum cupis interfici. pro quibus xps incarne uenit
occidi. Erubesce erubesce heretice. Quid iteras quod semel datur.
In membris suis iam tinctus [et lotus] est xps. noli iniustis ipsum uelle
rebabtizare. Semel enim pro omnibus cum iohanne in aqua
dignatus est ipse descendere. Redemit xps animas. custodite

quod ille redemit' Integro xp̄o · integrum assignate Prędium;
nemo inuadat· nemo inuasori consentiat' Caracterem
dominicum nullus abstergat· titulis xp̄i nemo deponat·
Reddituri estis rationem dn̄o regi· boni serui; data est uob
occasio beneopandi' Abundant pegrini· captiui· expoliati'
facite uobis amicos exmamona iniquitatis· ut & ipsi recipiant
uos inaeterna tabernacula' Amen'

Credimus inunum deum patrē omnipotentē·
& unigenitum filium eius ihm xp̄m deum &
dn̄m saluatorē nr̄m· & sp̄m scm̄ dm̄· non tres
deos· sed prēm & filium & sp̄m scm̄ unum deum
colimus & confitemr̄' Non sic unum dm̄ quasi solitariū· nec
eundemq; qui ipse sibi pater ipse & filius· sed prēm uerum· qui
genuit filium uerum· ut est deus dedeo· lumen delumine· dm̄
uerum dedeo uero' Omnipotentē· deomnipotente' Vitā· ex uita'
perfectum depfecto' Totum atoto' plenum apleno' Non creatū·
sed genitum' Non exnichilo· sed expatre' Unius substantiae cū
prē· quod grece dicitur homousion' Spiritum uero scm̄ deum·
non ingenitum neq; genitum; non creatum· neq; factum· sed
depatre procedentem patris & filii sp̄m semp inpatrem & filium
patri & filio coaeternum & coequalem & cooperatorem· confitemr̄
& ueneramur' Ideoq; innomine patris & filii & sp̄s sci unum
confitemur dm̄· quia ds̄ nomen est potestatis· non proprietatis'
Proprium nomen patri· pater' Et proprium nomen est filio·
filius' Et proprium nomen est spiritui scō· sp̄s scs̄' Hanc
trinitatem unum deum credimus· quia exuno patre·
quod unius cum prē nature est· uniusq; substantiae· & unius
potestatis' Pater filium genuit non uoluntate nec necessitat

sed natura filius ultimo tempore pquem omnia facta sunt
quae incęlis &quae interra uisibilia &inuisibilia adnos saluan
dos &adimplendas scripturas uenit apre qui numquā desinit
eē cum patre Quem credimus conceptum despū scō &natum
deuirgine maria Verbum caro factum non demutatum sed
deum pmanentem; &iam hominem natum non deputatiue
sed uere; non aereum sed corporeum non phantasium sed car-
neum Ossa sanguinem sensum &animam hoc est perfectū hoīem
uerum hominem &uerum deum Intelligamus utuerum deum
uerum hominem fuisse nullo modo ambigamus Non enim
amisit quod erat sed coepit esse quod non erat utperfectus
sit insuis &uerus sit innr̄is Nam qui deus erat homo factus
est Etqui homo natus est opatus utds̄ Etqui opatur utdeus
uthomo moritur Etqui uthomo moritur utdeus surgit Qui
deuicto imperio mortis cum ea carne qui natus est &passus
&mortuus fuerat &resurrexit ascendit adpatrem seditq; addex
teram eius ingloria quam semp habuit hēbetq;; Ineius morte
&sanguine credimus nos emundatos abeo resuscitandos die
nouissimā inhac carne qua nunc uiuimus &habemus conse
cuturos nos aut uitam aet̄nam proemium boni meriti aut
poenas propeccatis aeterni supplicii Hec retinete huic fidei ani-
mas uras subiugate a xp̄o dn̄o proemium consecuturi regnū
cęlorum amen INCIPIT CONTRA FELICIANŪ ARRIANVM

Extorsisti mihi dilectissime fili utde unitate trinitatis
quae pfectus deus semp ac sūmus est officii non inmemor
sacerdotalis aliquid scriberem idq; ame cum propriae
infirmitatis conscius sepius excusarem multis modis
exegisti asserens communis fidei rationem &religiosos accipe-

& ſacerdoteſ debere fidelibuſ non negare· ne aut illi dum non accipiunt
incipiant ab infidelibuſ facile decipi· aut ab hiſ cum deſiderata
non tribuunt· cęleſtiſ theſauruſ xpi membriſ non expendi·
ſed in terra quodam modo ſterilis peritiae uideatur abſcondi· Itaque
uictum me fateor probabilibuſ cauſiſ· ne inhermeſ tradere uidear
obſiſtentibuſ maliſ· dum aduerſuſ infideleſ non inſtruuntur
munimine ueritatiſ· Verum quia in eiuſmodi queſtionibuſ
quaedam obſcuritaſ continua oratione frequenter incurritur·
idcirco id mihi uiſum eſt· ut eum ſermonem qui inter me &
felicianum nuper eſt habituſ· prenotatiſ propter perſonarum diſcre
tionem principalibuſ nominum litteriſ· preſentiſ libelli breui
tate complecterer· Nam cum ante hoſ dieſ pariter ſederemuſ·
Tum ille inter alia inquit quae me in ueſtriſ diſputationibuſ
frequenter offendunt· nihil deteriuſ puto· quam quod ſic precepta
fidei rudibuſ traditiſ· ut non de intelligendarum rerum ratione·
ſed potiuſ de quadam teſtimoniorum oſtentatione colloquentibus
preſcribatiſ· Quod ut non dicam [ł fatuum] fabrum· interim quam ruſticum
ſit· nulluſ ignorat· Primum quod ſi iſ qui docetur libriſ iam
credidit· obtemperat iſte non pugnat· Alioquin· non magiſ tibi
quam hiſdem teſtimoniiſ quae pro affirmato ingeruntur·
neceſſe eſt contradicat· Et ideo melior mihi ad docendum uidetur
haec uia· qua primum fidei ratio ſine teſtimoniiſ redditur·
Poſt rationem· conuicto idem illud ſcripturiſ reſpondentibuſ
expolitur· Et non immerito· Si enim teſtimonia haec eo
probantur quod ratione non careant· poteſt per ſe + ipſam uidentur
aſtruere· Sin contra· quiſ poteſt inrationabilibuſ teſtimoniiſ
licet illa diuina fingantur· rationibuſ fidei colla ſubmittere·
& illam quidem diſputandi uiam· fateor in aliiſ tolerarem·

+ illa ſufficere· quam etiam haec non niſi per ſe

Ergone heretice utdoceſ ueritaſ mentita eſt. & tu uerum praedicaſ? & ubi
hoc praedicaſ? inabſconſo inocculto. Si ueritate fulcitur pr̨edicatio tua.
publica ſit doctrina tua. Demonſtra mihi aecclaeſiam tuam. Sed nouimuſ
quid agatiſ decepti & deceptoreſ. Apoſtoluſ pauluſ uoſ prodidit dicenſ.
Quae enim occulte fiunt abeiſ. turpe eſt & iam dicere. Nobiſ turpe ē.
dicere. ſed uoſ non quieſcitiſ agere. Manifeſta eſt ignominia ura̅. nuda
eſt turpitudo ueſtra. Exconfeſſione ſimul & ſcriptura ura̅. omnibuſ
palam eſt facta turpiſ doctrina ura̅. Utinam aliquando corrigant̄
corda ura̅. Alii heretici arriani ipſam uiam xp̄m ꝑquam itur ad
patrem. ſcdm̄ diuinitatem nolunt eſſe aequalem patri. Etcum ipſe
dicat ego & pater unum ſumuſ. illi dicunt. Si miſſuſ eſt xp̄ſ. minor eſt.
Maior eſt utiq; qui mittit. illo qui mittitur. haec argumentatio eſt
humana. non auctoritaſ diuina. Alia eſt opatio trinitatiſ quam tu
heretice. non adſequeriſ. qui carnaliter ſapiſ. Mundum enim cor
non habeſ. nec addm̄. Xp̄ſ enim inquantum hominem ſuſcepit.
miſſuſ dicitur. Inquantum deuſ eſt. aequaliſ eſt patri. Nam quo
eum pater mitteret ubi ipſe cum filio non eſſet. aut quo filiuſ ueniſſet
ubi non ſimul cum patre. ēē. ille qui dicit. ego inpatre. & pater
inme eſt. & philippe qui me uidit. uidit & patrem. Etqui ꝑprophām
dicit. Caelum & terram ego impleo. & dequo ſalomon dicit. Attin
git afine uſq; adfinem fortiter. & diſponit omn̄ia ſuauiter. Attingit
ubiq; ꝑpter ſuam munditiam. Sed tu heretice ideo diciſ maiorē eſſe
qui mittit minorem qui mittitur. quia temporū ſpatia cogitaſ. ſed
multum erraſ illi aſſignare tempora ꝑquem facta ſunt tempora.
Si patrem confiteriſ deum. dm̄ filium. & nunq; crediſ & patrē & filiū.
noli minorem facere filium ineo quod fecit te. quia ideo minor
factuſ eſt. utredimeret te. Sed ipſe inquiſ dixit. Pater maior

b

me eſt· Intellige ſecđm ſuſceptū hominē· & deponiſ errorē· Secđm hoc dicit
pater maior me eſt· ſecđm quod de eo ait propħa· Minoraſti . eum pau
lominuſ ab angeliſ· Tu autē dic· ſecđm quid eū minorē aſſeriſ· Si ſecundū
poteſtatē· pater non iudicat quēquā ſed filiuſ· Si ſecđm opa· omīa p filiū facta
ſunt· Si ſecđm tempuſ· hoc crediſ de deo tuo· quia ſicē tu maior eſ filio
tuo· ita ille filio ſuo· Auertat hoc dſ ab auribuſ fideliū· indigna ſunt
iſta credere de deo· Si enim filiuſ ſecđm deitatē dei uerbū eſt ſicē euangſt
iohanneſ narrat· in principio erat uerbū· & uerbū erat apud dm̄· & dſ
erat uerbum· fuit aliquod tempuſ quando patꝛ fuit ſine uerbo· aut fuit
aliquod principiū ante ipſum principiū· quoniam ipſe filiuſ dixit
ſe eſſe principium· Interrogantibuſ quippe iudeiſ tu quiſ eſ· reſpondit·
Principium· Ergo & illud quod in geneſi ſcriptū eſt· in principio fecit
dſ cælum & terrā· intelligitur in filio qui eſt principiū· Si ergo ſemp
deuſ pater· ſemp deuſ filiuſ· Quia nec ille aliquando non pater· nec
iſte aliquando non filiuſ· Non enim ut pater generaret filiū minuit
ſe ipſum· ſed ita genuit de ſe alterū qualem ſe ut totuſ maneret in ſe·
Spiritus autem ſanctuſ· non procedit unde· procedit· ſed integer de in
tegro· Nec minuit eū procedendo· nec auget herendo· Et hæc tria unꝰ
deuſ· de quo propħa dicit· Tu eſ dſ ſoluſ magnuſ· Tu autē heretice
compone graduſ· ſepara trinitatē· fac patrē maiorē· filium minorē
ſpm̄ ſcm̄ ſequentē· Sed iam de filio quod ęqualiſ ſit patri aliqua ū
diximuſ· & quod occurrerit dicemuſ· Audi & de ſpū ſcō· quē minorē
uiſ eſſe patre & filio· Nempe ſpirituſ ſanctuſ· ipſe ſpirituſ eſt dei·
Audi & ipſe quod ſimul ſit cum patre & filio· & ubiq; ſit totuſ· Deuſ
inquit iohanneſ apoſtoluſ· ſpirituſ eſt· & ipſe filiuſ pphām ait· Spſ
domini ſup me· Non ait poſt me· ut ſequentē eū faceret ut minorē
ſed ait ſup me· Unde & angłſ gabriel ad mariam· Spſ ſcſ inquit

ſupueniet inte· Dauid quoq; propħa· Quo abibo aſpiritu tuo· & quo
afacie tua fugiam·ʼ Si aſcendero incęlum tu ibi eſ· ſi deſcendero
inabyſſum tu adeſ· Ergo ſi ſpiritus dei & incælo & interra & ininferno
adeſt cum illo qui dicit cęlum & terrã ego impleo· ergo trinitaſ unuſ
eſt dſ· Sed audi adhuc heretice unde conuincariſ· quod trinitaſ unuſ
ſit deuſ· Inipſo principio libri geneſeos quod diximuſ· ſcriptum eſt·
Inprincipio fecit deuſ cęlum & terrã· Ecce deuſ pater & principium
filiuſ· ſecdm quod ſe dix̃ eſſe principium· Si aut̃ & ſpm̃ ſcm̃ quæriſ·
ſpiritus inquit dei ſupferebatur ſupaquaſ· Cum ergo inconſequentibuſ
legitur dixit deuſ fiat lux· & finxit deuſ deterra· & fecit deuſ· hoc
demonſtratur quod inſeparabilia ſint opa trinitatiſ· euidentiuſ hoc
inconſequentibuſ demonſtratur· Nam cum uentũ eẽt· uthomo forma
retur· ait ſcriptura· & dixit deuſ· faciamuſ hominẽ adimaginem
& ſimilitudinẽ nrãm meam c; utſolus pater intelligeretur· Nec dixit fiat
utfilio uel iti iuberet facere pquem facta ſunt omnia· Nec dictũ ẽ·
fecerunt utſinguli ſingula meo conferrent opera ſua· ſed cũ diceret
faciamuſ hominẽ adimaginem & ſimilitudinem nrãm· uttrinitaſ
unuſ deuſ intelligeretur· ſtatim ſubiunctum eſt· Et fecit dſ hominẽ·
adimaginem ſuam fecit illum· Ecce pſcripturaſ ſcãſ trinitaſ unuſ
dſ predicatur· arrianuſ conuictuſ aliquando confundatur· Sed
audi adhuc heretice apoſtolũ paulũ conuincentem te· & docentẽ
me· Audi quid dedeo filio dicat· Cum inquit informa dĩ eẽt·
non rapinam arbitratuſ eſt eſſe ęqualiſ deo· Ille eum predicat
æqualem· tu eum aſſeriſ minorem·ʼ Cui credendum eſt apoſtolo
an tibi·ʼ Tibi quẽ totuſ orbiſ abiecit· an illi quẽ totuſ munduſ
ſuſcepit·ʼ Cedat igitur uel ſero conuicta pũerſitaſ tua· quia iam
totum mundum poſſedit euangelica & apoſtolica doctrina·

c Alia quoq; ſpelunca latronum· non bonorum hereticorum

c· Ñ dix̃ faciã hõiem adimaginẽ & ſimilitudinẽ meam·

pelagianorum · & demonstranda est · & cauenda. hec est enim eorum peruersa
doctrina. Cum scriptura dicat · maledictus homo qui spem suam
ponit in homine · & qui gloriatur in domino glorietur · isti contra hoc male
dictum hominem non incurrere permittunt si de se presumpserit · uel
in se ipso gloriatus fuerit. Sed quid contra hos multa dicamus? hoc
promisit & pater illorum diabolus illi primo homini. Non morte inquit
morieris · eris sicut dii. Dominum contempsit · serpenti credidit · & quod acce
perat perdidit. Si tunc ille homo non fuit cautus · nunc homo
caueat uel expertus. Odit deus presumptores · de uiribus suis.
Quid enim non ualeat liberum arbitrium · non adiutum
in ipso adam demonstratum est. Ad malum sufficit sibi · ad
bonum non · nisi adiuuetur a deo. Primus enim ille homo
accepit liberum arbitrium rectum · & posuit ante eum
deus sicut scriptura dicit · ignem & aquam. Ad quod uolueris
inquit · porrige manum tuam. Elegit ignem · reliquit aquam.
Videte istum iudicem. Quod elegit homo liber · accepit.
Malum uoluit · hoc illum secutum est. Videte rursum illum
iustum iudicem · misericordiam facientem. Cum uideret quod homo
totam stirpem suam male usus libero uoluntatis arbitrio
in se tamquam in radice damnasset · ipse non rogatus de caelo
descendit · & humanum genus superbia pereunte sua humilitate
sanauit. Errantes perduxit ad uiam · peregrinos perducet ad patriam.
Non ergo glorietur humana natura de se · sed in eo glorietur qui
fecit se. Iam uero sectae hereticorum christum uiam predicant
sed longe a uia errantium · una uoce ipsius uerae uiae
conuincuntur atque confunduntur dicentis. Multi mihi
dicent in illa die · domine domine · nonne in tuo nomine
prophetauimus · & in tuo nomine demonia eiecimus · et

intuo nomine uirtuteſ multaſ fecimuſ. & tunc dicam eiſ: non noui
uoſ. Recedite a me omnſ qui operati eſtiſ iniquitatē. Ideo opati
eſtiſ iniquitatē: quia ecclię meæ pturbaſtiſ unitatē. Voſ autē
fidelia germina ſcæ matriſ æcclæ catholicæ puniuerſum
mundum diffuſæ: fugite omſ hereſeſ. Siquiſ aliud euange
lizauerit uobiſ: anathema ſit. Rectoſ curſuſ facite pedibuſ
uriſ: non declinetiſ nec addexterā preſumendo. nec adſiniſtrā
deſpando. Currite uelociter. recta uia. Ipſa enim uoſ pducit
adpatriam: adillam patriam cuiuſ ciueſ angeli ſunt. cuiuſ
templum deuſ. cuiuſ ſplendor filiuſ. cuiuſ karitaſ ſpirituſ ſcſ.
Ciuitaſ ſcā: ciuitaſ beata. Ciuitaſ ubi nulluſ | moritur. quia
[gloss: perit amicuſ: quo nulluſ admittitur inimicuſ; Ciuitaſ ubi nulluſ]
nulluſ oritur. Nulluſ infirmatur. quia incorrupta ſalute
lętatur. Cum illuc uenerimuſ: non ibi eſuriemuſ aut ſitiemuſ.
Viſio ipſa: ſatietaſ nra erit. Non ibi dormiemuſ: quia non ibi
laborabimuſ. Nulla cuiuſlibet rei neceſſaria erit refectio:
ubi nulla erit defectio. Viuemuſ. regnabimuſ. lętabimur. Si
tantum delectat cum deo loquimur. quid erit & uidere. Videre
deum: uiuere cum deo. uiuere de deo. Vita enī nra erit laudare
deum: & ſine defectu amare. Beati enim ait ppħa qui habitant
indomo tua: inſęcula ſęculorū laudabunt te. Fratreſ dilectiſ-
ſimi ſicut nauigantibuſ laborauimuſ. & uiatoribuſ ducatum
prebuimuſ. ſi deuiaſ fauceſ latronum hoc eſt hereticorum
ſollicite demonſtrauimuſ. ſi ipſam patriam declaratam atq;
demonſtratam iam cernitiſ oculiſ cordiſ urī: reddite nobiſ
fructum laboriſ nrī. Reddite frēſ: reddite. Exigimuſ auobiſ.
Taliſ eſt enim merceſ nrā quam auobiſ exigimuſ: ut nec noſ
pudeat petere. nec uoſ pigeat erogare. Hoc quod exigimuſ
erogando: cumulabitiſ magiſ quam detrimentū patiemini.

ſi non erogaueritiſ. Quę eſt ergo merceſ nr̃a? non quęrimuſ aurũ
nr̃m. non argentum nr̃m. non nũmum noſtrum. nec quicquã
de rebuſ ur̃iſ. ſed merceſ nr̃a eſt ut in illo ſc̃o fonte adiuuetiſ noſ
orationibuſ ueſtriſ. Amen.

EXPLICIT DE CANTICO NOVO. INCIP DE VIII [...]MA QUARTA FERIA

Caeleſti gratiae & ſpiritali pluuiae preparandus eſt ag
ęcclaesiae. imber diuinuſ in proximo eſt. Operemur dile
ctiſſimi in iſto agro: quod nobiſ creditum eſt. Nobiſ enim
datum eſt plantare. rigare. olerare. nouellare. ſed dei
eſt incrementum dare. Apoſtoluſ paulus. doctor gentiũ
in fide & ueritate. per ſe ipſum & operando & monendo hanc noſ
docuit dominicam exercere culturam. dicenſ. Ego plantaui
apollo rigauit: ſed deuſ incrementum dedit; Et paulo poſt. Dei
enim ſumuſ cooperarii; dei agricultura. dei aedificatio eſtiſ. Et
alibi. Cooperatoreſ mei eſtote fr̃eſ. & intendite eoſ qui ſic ambu
lant. ſicut habetiſ formam nr̃am. In iſta itaq; fr̃eſ dominica
agricultura in qua noſ dominuſ operari precepit. ſic operem̃
ut mercedem promiſſam dono gratiae accipere mereamur.
Tempuſ eſt: operemur. laboremuſ. Quinque illa iuga boum. quę
ille inuitatuſ in euuangelio dum ad cenã uenire nollet pro
bare ſe uelle dix̃. & propterea a cena excuſauit. quoniã ſibi ea
non agriculturae dominicae comparauit. noſ ea ipſa quinque
iuga in agro dominico iungamuſ. Terram duriſſimã. ſulciſ
ſpiritalibuſ exaremuſ. Semen uerbi dei proicienteſ. quaſ
cumq; ſpinaſ malarũ cupiditatum inuenerimuſ. euellamus
eradicemuſ. diuino igne ſuccendamuſ. ut in tali ope laborante
domino deo nr̃o fiducialiter dicamuſ. Domine pater
familiaſ. quoniam te adiuuante fecimuſ opuſ quod iuſſiſti

redde mercedem quam promisisti. Quae sunt quinque illa iuga
boum. Quinque iuga boum: quinque sensus corporis sunt.
Visus in oculis: auditus in auribus: olfatus in naribus: gustus
in faucibus: tactus in manibus; & ista iuga sunt. duo sunt oculi,
duae aures; geminae nares; duae manus. Et in ipso gustu gemmum
quiddam inuenitur. quando sapor ipse faucibus atq; palato
iudicante discernitur. Ista ergo quinq; iuga terram uersant.
quando suis officiis deseruientes. animam carnemq; parant. aut
ad uberes fruges. si ros celestis infuderit. aut ad aridas spinas.
si sicca terra remanserit. & eorum opus in posterum subsequetur.
Sed quoniam nos dominus atque pater familias noster. passim
& sine ulla discretione cuiuslibet glebae. semen uerbi sui iacere
precepit. inducit enim in euangelio huius ministri similitudinem.
Adicit. Ecce exiit seminans seminare; & dum seminat. aliud
cecidit inter spinas: aliud in uia: aliud in petrosam: aliud in terram
bonam. Et cum demonstraret quae esset spinosa terra: homines
uidelicet qui uerbum dei spinis cupiditatum prefocant tantum
semen. & non reddunt fructus iustitiae. Ac similiter de alia terra
petrosa. atq; conculcata uia. suae similitudinis propositae redde-
ret rationem. ad terram bonam cum peruenirет. ait. Quod autem
cecidit in terram bonam. hii sunt qui cum acceperint uerbum
dei. custodiunt illud & faciunt. quia non auditores legis
iusti sunt apud deum. sed factores legis iustificabuntur. Non nos
ergo dilectissimi. aut timor spinarum. aut saxa petrarum. aut
durissima uia perterreat. dum tamen seminantes uerbum dei.
ad terram bonam tandem aliquando peruenire possimus.
Accipe uerbum domini omnis ager. omnis homo. siue sterilis
siue foecundus. Ego spargam. tu uide quomodo accipias.

Ego erogem· tu unde qualeſ fructuſ reddaſ· Melius eſt enim ut de
accepto tu pro te rationem reddaſ· quam nobiſ non erogantibuſ
iuſte dicatur· Serue nequam & piger· tu erogareſ· ego ueniens cum
uſuriſ exigerem· Si uero terram tuã infecundam aut ſpinoſam uel
siccã ſentiſ· recurre ad creatorẽ tuum· hoc enim nunc agitur· ut in
noueriſ· ut fecunderiſ· ut irrigeriſ. ab illo qui poſuit deſertum
in ſtagna aquarum· & terram ſine aqua in exituſ aquarum· &
habitare fecit illic eſurienteſ· & conſtituerunt ciuitateſ habitatio
niſ· & ſeminauerunt agroſ· & plantauerunt uineaſ· & fecerunt
fructum frumenti· Ex qua terra· ex illa ſterili· ſpinoſa; Et tu una
quęque anima quæ accediſ ad xp̄m· terra eſ· ſpinoſa & arida·
Unde probamuſ quia taliſ eſ· Recole illam ſententiam quam
in primiſ parentibuſ accepiſti· & inuenieſ quid inde traxiſti·
Spinaſ inquit & tribuloſ· pariet tibi· An reſpondebiſ non te eſſe
terram ſpinoſam· Si ſpinaſ non habereſ· capiti creatoriſ tui coro
ſpineam non imponereſ· Quia ergo & tu taliſ eſ· ſpinarum multi
dine ·i· peccatorum pręgrauata eſ· Ideo tibi taliſ cultura impendi
propterea crucis ligno exarariſ· propterea cęleſti pluuiæ preparari
ut cum fęcunda effecta fueriſ· non gratuleriſ de tuiſ quæ null
ſunt merita· ſed reddenſ bonoſ fructuſ. xp̄i predicceſ grãm· Vis
noſſe qualiſ tibi adhibeatur cultura· qualiſ te deſup̄ p̄fundat
gratia· Ecce agnoſce· Xp̄i cruce exarariſ· quando eiuſ ſigno
in fronte ſignariſ· Eiuſ ſanguine rigariſ· quando in morte ipſi
baptizariſ· Quotquot enim ait apoſtoluſ in xp̄o baptizati ſumuſ·
in morte ipſiuſ baptizati ſumuſ· Multum eſt quod dictum eſt·
eiuſ ſanguine rigariſ· Videamuſ quomodo p̄ aliquã ſimilitudin
hoc quod diximuſ probare poſſimuſ· Non enim nr̄iſ ſermonib;
ſed documentiſ diuiniſ fideſ accommodanda eſt· Ecce intendit

dilectiſſimi · Iudaſ ille maluſ & falſuſ diſcipuluſ · uenaliſ & uenditor ·
fur & traditor · emptuſ a iudeiſ ut cum eiſ · eet · mancipium diaboli ·
precium accipienſ de illo qui non habet precium · uendito ſanguiniſ
xpi · ex ipſo precio ut ſcriptura narrat emit ſibi agrum figuli ·
ut iſ qui hereditatem integram xpm non habebat in cęlo · partem
aliquam habere uellet in ſeculo · Quam nec ipſam poſſedit · quia
ſceleriſ tanti facti ſibimet conſciuſ · collum ſibi alligauit · & proſtratus
in faciem · diſruptuſ eſt mediuſ · Ager tamen ille qui ab eo cōparatus
eſt · uocatuſ eſt ager ſanguiniſ · quoniam ex precio comparatuſ eſt
tanti ſanguiniſ · Vendidit diſcipuluſ ſanguinē magiſtri · & emit
exinde agrum figuli · Quid eſt hoc · putamuſ dilectiſſimi uacare
hanc actionem · Comparauit ait ſcriptura iudaſ agrum figuli · &
uocatuſ eſt ager ille · ager ſanguiniſ · Clamat haec terra · quali uel
quo precio fuerit comparata · Immo precium ipſum clamat · ſanguiſ
ipſe · Clamat abel iſte iuſtuſ · ab impio fratre occiſuſ · Clamat namq;
dilectiſſimi · cum hęc ſimilitudo paſſioniſ xpi & nequitia iudae ac
iudeorum in illiſ duobuſ primiſ fratribuſ monſtretur · cain · & abel ·
poſtea quam a maiore fratre minor occiſuſ eſt · ab iniuido innocenſ
peremptuſ eſt · a ſcelerato piuſ interfectuſ eſt · interrogat deuſ cain quaſi
inſciuſ quaſi ignaruſ · & dicit ei · Ubi eſt abel frater tuuſ · hoc fuit
dicere dei · Agnoſce cain non me potuiſſe latere · id quod me putaſti
poſſe latere · Agnoſce quid feceriſ de proximo · age pęnitentiam · ut poſſiſ
accipere indulgentiam · Verum ille ſenſu durior · in ſcelere pertinatior ·
moribuſ peruerſiſ in anima percuſſuſ · reſpondet dō dicenti
ubi eſt abel frater tuuſ · & dicit · Neſcio · Numquid ego cuſtoſ ſum
fratriſ mei · Quid diciſ cain · Cui diciſ neſcio · Cum illo loqueriſ qui
omnia uidet oculiſ ſuiſ · quid eſt quod diciſ · numquid ego cuſtoſ ſū
fratriſ mei · Talia perpetrando · repuliſti a te in omnibuſ timorem dei;

Ubi ē abel fr̄ tuuſ ·
qui & uox n̄ ē igno
rantiſ · ſed peccatū
ante oculoſ ſcelerati
ponentiſ · ut inex
cuſabiliſ ſit omiſ hō ·
qui & ſibi non niſi penitē
n̄ uult in malo;

Et dominus illi. Quid fecisti? Vox sanguinis fratris tui clamat ad me
de terra. Si enim esses fratris tui custos: eius non esses interfector. Si
agnosceres fraternitatem: tantam non committeres immanitatem.
Si timeres meum iudicium: in fratrem non committeres parrici-
dium. Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Et nunc
ait dominus. Maledictus tu a terra. Non maledicta terra:
sed maledictus tu a terra. quae accepit sanguinem fratris tui de
manu tua. Agnosce iam terra quoniam sanguine rigata es
innocentis; conuince uocem negantis: suscipe sanguinem confitentis.
Interrogentur et nunc iudas et iudei. immo in iuda omnis iudei. In
terroget dns iudam. et dicat ei Iudas ubi est xps frater tuus? an
forte dicturus es o malus frater. quod xps tuus non fuit frater?
Conuincat te prius ipse dominus: quod tuus fuerit frater. Dic nobis
dne ihu xpe: utrum iudas fuerit frater tuus. Respondet; et si fuit
fuit. Non enim est quod fuit; et si fuit: fuit. Ego enim generaliter
de omnibus patri dixi. Annuntiabo nomen tuum fratribus meis.
Ecce iudas conuictus es: quod xps fuerit frater tuus. Ubi est frater
tuus? Responde. dic. Sequere. dic quod dixit et ille; nescio. Numquid
ego custos sum fratris mei? Non enim et tu fuisti custos. qui et proditor
factus et uenditor; dic. Numquid custos sum fratris mei. ut respondeatur
et tibi. Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Quid enim
dicit. Omnis homo terra. Primus enim homo de terra terrenus.
Et qualis terrenus. tales et terreni. Quid dicit omnis homo. Terra
quando accipit sanguinem xpi? amen dicit. Quid est amen?
Verum est. Quid est uerum? quia fusus est sanguis xpi. Quo
faciente? discipulo iuda tradente. Amen dico. uerum clamando;
dicit hoc omnis homo. terra. Ecce iudas uox sanguinis fratris
tui clamat ad me de terra. Probauimus: quia eius sanguinem

rigaris. Vide terra quomodo accipias hunc sanguinē. quia qui eum
bene accipit. accipit benedictionem. Qui uero eum male accipit. iudiciū
sibi bibendo adquirit. hoc figuratum est & in illo agro iudae. de quo dictū
est quod esset ager sanguinis. Secutum est enim. ut diceretur. fiat
uilla eius deserta. Si enim ad iudam pertines. si facta eius imitaris. si
sanguinem xp̄i non cum timore & tremore accipis. eris uilla deserta.
maledicta. reproba. & spinosa. Si autē sanguinem xp̄i tota cū reuerentia
percipiens. cognoscis per illum tua tibi dimitti peccata. quoniam ager ille
quem comparauit iudas figuli dictus est. habet potestatem figulus
luti ex eadem conspersione. aliud quidem uas facere in honorem.
aliud in contumeliam. O terra tanto rigata sanguine. responde tanto
sanguini. Non sicut cain & iudas uerba excusationis. sed sicut
sc̄i martires uerba confessionis. Responde sicut respondit beatus
stephanus. qui in isto agro dominico ut bonus colonus plurimum
laborando genu fixit. atque de terra petrosa uulneratus. ex ea lapides
in suo corpore tamquam in sinu suo collegit. & sudando in ope. terrā
sancto sanguine rigando. centenum fructum ex martyrio dn̄o
præsentauit. Responde sicut respondit cyprianus. laurentius. cæteriq;
sancti pueri & puellae. aetas omnis & uterque sexus. qui percipientes
sanguinem xp̄i. testimonium dicentes & non negantes nomen
xp̄i. pro sanguine quem biberunt sanguinem suum fundere non
dubitauerunt. simulque cum perpetua felicitate. in aeternum
regnare meruerunt. hoc in apocalypsi reuelante angelo iohēs
uidit. turbam magnam quā dinumerare nemo poterat. hanc
requirens quaenam essent. responsum tale accepit. hii sunt dictū ē.
qui lauerunt stolas suas & candidas eas fecerunt in sanguine agni.
Iam agnoscis anima xp̄iana. quemadmodum & tu ex illo sangui-
ne efficiaris candida. ut omni & corpore & corde pulchra ascendas

de fonte xp̄i consecrata in sanguine. Quid enim manauit ex illo latere
crucifixi. sanguis & aqua. Ex sanguine rubor. ex aqua splendor. In istis
duobus sacramentis decorantur singulae animae. Ex quibus una illa
pulchra efficitur sponsa ecclesia. cui dicitur in cantico canticorum.
Quam speciosa es soror mea dilecta mea. quam speciosę sunt genae
tuae; & cum ipse eam talem fecerit. ipsamq; pulchritudinem ei ipse
donauerit. uidens eam talem. quasi miratus exclamat. atq; circum
stantes interrogans dicit. Quaenam est hęc quae ascendit dealbata?
& illi. Aequitas dilexit te. Ipsa est regina quae adstitit a dextris tuis
in uestitu deaurato. circum amicta uarietate linguarum. diuer-
sarum gentium uarietate decorata. Audiens hęc sponsi sui uocē dicentis
Quaenam est hęc quae ascendit dealbata. Uerecunde etiā ipsa res
pondere cogitur. & dicit suo sponso. de me interrogas quaenam sim
quae ascendi dealbata. Ego sum. quam fędam inuenisti. pulchramq;
fecisti. Ego sum. cuius preces audisti. quando me in psalmo cantare
fecisti. Lauabis me. & sup̄ niuem dealbabor. Quid ergo miraris pul
critudinem meam. cum scias hanc esse opera tua. Quid int̄rogas
quod ipse fecisti. Uides me dealbatam. tu lotam. sup̄ niuē fecisti
candidam. Ut uideas me ascendentem. te cognoui de cęlo descen
dentem. te amaui in cruce pendentem. humilitas tua. facta est
exaltatio mea. Fęditas tua. facta est pulchritudo mea. Nisi enim
tu de cruce uulneratus descenderes. ego dealbata de fonte non
ascenderem. Vere dictum est. sicut mors dilectio. Quo usque
sponsus hic se inclinauit. tantum amando fędam ut faceret
pulchram. usq; ad mortis exitum uenit; & domini mortis exitus
Vidimus enim eum ait propheta. & non habebat speciem neque
decorem. Quid miraris. amando talis factus est. Hanc tamen
amissionem decoris huius timuit petrus. quando p̄nuntiar

domino paſſionem ſuam. dixit Abſit a te domine; propitius tibi eſto;
non fiet iſtud. Sed ille talia ſapientē increpauit. & apoſtolum dia
bolum uocauit. dicens. Redi retro ſatanas. Non enim ſapis quae
dei ſunt. ſed quae ſunt hominum. Eſtimauit enim petrus totā illam
diuinitatis pulchritudinē abſorberi potuiſſe in corporis humani
ſpecie. & neſciebat agi illud magnū ſacramentum. quod propterea
ſe illam pulchritudinē quodam modo expoliaret. ut quam ſibi
coniungere dignabatur ſponſam aecclesiam. eandem ipſam
pulchritudinē ipſe ueſtiret. Non enim dando ꝑdebat. illud
quod erogando creſcebat. Ille dedit. haec accepit; & iſta quod non
habuit inuenit. & ille dando quod dedit non amiſit. quia cum
ipſa pulchritudine a mortuis reſurrexit. Quid expaueſcis petre.
quaſi ꝑdiderit xp̄s illam pulchram ueſtem. quando eum nudum
intendebas in ligno pendentem. Noli expaueſcere. noli timere. noli
negare; tunicam illam diuinitatis atq; immortalitatis xp̄s non
perdidit in cruce. quia ſponſae ſuae eam conſignauit in dote. Vidiſti
eum o petre non habentem ſpeciem neq; decorem. & continuo negaſti
illum. quem omnibus tuis relictis amaſti. Et non ſolū ſemel. ſed
ſtans in atrio ſacerdotis. ab una ancilla tertio interrogaris. & negas.
At ubi te gallo canente conuicit preſumptorem qui predixerat
antea negatorem. reſpexit te intus in corde. & ut amare fleres. intus
quodam modo tecum tacite loquebatur illa ipſa eius diuinitas.
& dicebat tibi. Ubi es petre. Si poſſides amicum. in temptatione
poſſide eum. Ubi es. In tempore tribulationis illius ꝑmane fidelis.
ut & in hereditate illius coheres ſis. Ubi eſt petre. animam meam
pro te ponam. & tecum uſque ad mortem. quam celeriter negaſti
quaſi hominem mortuum. quem antea confeſſus fueras uiui dei
filium; haec dum ille tecum in corde ſermocinaretur. reſpexit

diuinitaſ & fleuit humanitaſ. Agnita eſt dulcedo. & periit amaritudo.
Suſcepta eſt karitaſ. & deleta eſt iniquitaſ. Redit amor. & fugatuſ
eſt timor. Ecce ſubito quem negauerat quia non habebat ſpeciem
neque decorem. agnoſcit reſurgentem ſpecioſum forma prae filiiſ
hominum. coniunctamq; illi uidet ſponſam tunica illa inmortali
tatiſ. quam antea petruſ timuerat perituram indutam. Videt.
cognoſcit quod tali ſit circumamicta ueſte. & alloquitur illam
ſponſam ipſam petruſ. ut ſeruiret huiuſ tunicae dignitatem. ut diceret
animae humanae. Xp̄ſ pro uobiſ paſſuſ eſt. relinquenſ uobiſ exemplum
ut ſequamini ueſtigia eiuſ. Sequere ſequere ſponſa ueſtigia ſponſi
tui. nulluſ te metuſ reuocet a conſortio dilecti tui. Ama amantem.
quia priuſ ille quaeſiuit non quaerentem. amauit non amantem.
Require requirentem. quia priuſ ille quaeſiuit non quaerentem.
Require & dic ſponſo tuo. Vbi paſciſ ubi cubaſ. in meridie. Ne
forte fiam ſicut operta ſuper gregeſ ſodalium tuorum. Quam ſic dilexiſti
pro qua ſanguinem fudiſti. cuiuſ tabernaculum in ſole poſuiſti.
non fiam ſicut operta ſuper gregeſ ſodalium tuorum. Ecce dum
te quaero ubi paſcaſ ubi cubeſ. in meridie. Meridieſ affrica eſt. quae
in ſoliſ occaſu eſt. & tamen quia ab ortu ſoliſ uſq; ad occaſum
laudatur nomen tuum. & ſunt qui te praedicant non caſte.
quaerenteſ quae ſua ſunt non quae tua ſunt. dum te quaero
in meridie id eſt in affrica. ecce gregeſ ſodalium tuorum ſcolae
peſſimae hereticorum. frauſ manicheorum. nequitiae pelagianorum
ſuperba congregatio arrianorum. Inſultant uelut opertae. id eſt
uelut incognitae. & dicunt mihi. Quem quaeriſ. Xp̄m quaeriſ.
Ecce hic eſt. ecce illic eſt. Tu autem quia me admonuiſti dicenſ.
Si autem dixerint. ecce hic eſt. ecce illic eſt. ne abieriſ poſt eoſ.
cum te nouerim ubiq; totum eſſe non parteſ defendere ſed

unitatem diligere · facta ſum illiſ incognita & uelut opta & derident
me· quia neſciunt te· & quid magnum quia ego abeiſ ſuſtineo tale
obprobrium· cum tu eorum nunc uſque contumelioſum ſuſtineaſ
uerbum· eorum qui te cum patre nolunt eſſe unum· ſed diuidendo
inter patrem & filium· inter ſponſam & ſponſum· magnū incurrunt
ſacrilegium· magnum ſuæ animæ inferunt morbum· quia nec te
uniuſ unicum ſponſum· nec fidelem atq; integrum habere deſiderant
medicum; tu autem anima xp̄iana quæ aſcenſura eſ ex ſacratiſſimo
fonte rubore atq; decore pfuſa· omniſ ſpecioſa nimiſ & candida·
ſerua decorem tuum· agnoſce quid fueriſ· & quid eriſ· Vide ne deſeraſ
menſam ſponſi tui· ut pulchra pmaneaſ carneſ eiuſ cotidie man
ducabiſ· ut uitam ęternam habeaſ ſanguinem eiuſ potabiſ· Vide ne
deſeraſ hanc menſam· Plurimoſ apparatuſ hereticoꝝ fuge· Et
ſi plurima illic prauiſ diſputationibuſ opponuntur· aut fęda ſunt·
aut ſemia ſunt· Non eſt enim quicquam illic integrum· ubi patr̄
& filiuſ & ſpirituſ ſanctuſ non eſt unum· Menſa ſponſi tui· panem
habet integrum· & calicem ſanctum· Quem panem & ſi confractum
comminutumq; uidimuſ in paſſione· integrum tamen manſit
in illa ſua cum patre indiuidua unitate· De iſto pane & de iſto
calice· dicebat ipſe dominuſ· Paniſ quem ego dedero caro mea ē·
pro ſaeculi uita· Et calicem quem ſanctificauero ſanguiſ meuſ eſt
qui pro uobiſ fundetur in remiſſionem peccatorum· Supiuſ enim
dixerat niſi manducaueritiſ carnem filii hominiſ· & biberitiſ
ſanguinem eiuſ· non habebitiſ uitam in uobiſ· Quod uerbum
audienteſ nec intelligenteſ diſcipuli dixerunt· Duruſ eſt hic ſermo·
Quiſ eum poteſt audire· & multi ex hoc uerbo ſcandalizati· diſceſ
ſerunt· Cum uideret aut̄ ih̄ſ· ait reliquiſ· Nūqd & uoſ uultiſ ire·

Tunc petrus qui scam figuram portabat aecctiae · respondit pro omnibus
Et ad quem ituri sumus? Verbum uitae habes & dimittimus te?
Videtis dilectissimi quid sit exire · quid sit permanere. Qui exierunt
quia uerbum xpi non intellexerunt · non iam discipuli sed heretici
remanserunt. Qui pstiterunt · uerbum uitae tenuerunt. Agnoscite
heretici exitum urm · quia minorem predicatis xpm nrm. Et uos
cum eo stare noluistis · quia xpm unum esse cum patre non
intellexistis. Ideo foras existis · uerbum uitae reliquistis. Non
in uobis manet · qui cum patre aequalis manet. Audi ipsum
quia simul cum patre manet. Siquis inquit me diligit · diligetur
a patre meo · & ego diligam eum · & ueniemus ad eum ego & pater.
& mansionem apud eum faciemus. Dic mihi obsecro heretice
arriane unam animam tuam simul habitat haec trinitas pater
& filius & spiritus sanctus? Quoniam & spiritus scs habitat in nobis
nescitis inquit apostolus quia templum dei estis · & spiritus scs
habitat in nobis? An diuersas mansiones in corde tuo preparas
trinitati · ut maiorem partem teneat pater maior · minorem filius
minor · inferiorem spiritus sanctus inferior? Iam ergo non
habes unum cor · sed duplum aut triplum. Non ergo illic
habitat trinitas. Quare? quia dictum est · Ve duplici corde.
Insensate inepte fatue · ignis splendor & calor simul atque insepa
rabiliter · nec distincte sed aequaliter habitant. Vna lucerna &
una trinitas deus simul non potest habitare animam humanam
Si apud te aequali unitati indiuiduae trinitatis non fuerit
digna mansio inuenta · respondetur tibi · Ecce relinquetur uobis
domus ura deserta. Non enim de lapidibus uiuis construis templum
deo · quos rebaptizando praefocas · exhonoras · reprobas · uastas · damnas ·

exterminas· Nec fundamenta apostolorum sequeris· cum sint ipsi
columnae dei uiui· super quas fabricauit sapientia domum suam
utconstrueretur uerum illud templum· inquod erat pietatis
magnum sacramentum· Dequo templo dicebat iudeis· Soluite
templum hoc· et intriduo resuscitabo illud· Inpatribus tuis non
habes lapidem angularem· quem secundum diuinitatem patris
aequalem· nec tectum exduabus pennis Karitatis. dilectione
dei et proximi te habere demonstras· quia nec deum diligis sicut
diligendus est· nec proximum sicut te ipsum· Diliges enim dominum
deum tuum dictum est extoto corde tuo· et extota anima tua·
et extota uirtute tua· Da cor tuum patri· animam filio· et
uirtutem spiritui sancto· Ecce tria trinitati· Extribus unum
hominem· unae trinitati sacrificium obtulisti· Heresem arrianam
uicisti· quoniam dominus deus tuus non tres dii· sed dominus unus
est· Haec est fabrica sancta haec est aula uera inqua sunt oues christi·
non lupi diaboli· Cauete dilectissimi fraudes hereticorum· oues christi
timete insidias luporum· Videte quia nihil subtractum est utilitati
uestrae inquantum ipse dominus donauit· deannuntiatione uerbi dei·
Quid christus sit· et quid aecclesia audistis· approbastis· clamastis· Et quare
tanta mala patiamur· uel quibus meritis peccatorum inmanus
tribulantium nos traditi fuerimus cum ante paucissimos
dies loqueremur· simul agnouimus simul fleuimus· Nunc etiam
quid accepturi estis· uel quid eritis· adhuc inauribus uestris
insonat strepitus nostrae uocis· Ammonemus uos utfratres·
obsecramus utpatres· hortamur utfilios· Nolite perdere tantum
bonum· Amor christi incordibus uestris non refrigescat· Amor matris
huius circa uos non torpescat· quae uos parturit· quae curam
magnam prosalute uestrae animae gerit· quae spem uestram diligit·

quae cotidie redeunteſ materno ſinu excipit· quae uobiſ ſpiritaleſ
ciboſ preparat· quae ad eternam ſaturitatem ꝑducere deſiderat· Inma
culatoſ filioſ deo patri uult aſſignare· quoſ tanta cura ac ſollicitudi
ne dignatur nutrire· Hanc toto corde amate· Hanc amando. con
ſeruoſ urōſ· fratreſ urōſ dei miniſtroſ puro amore diligite· Atq; pro
nr̄a mercede in illo ſacratiſſimo fonte pro nobiſ orate· Orate pro
pace· orate pro liberatione huiuſ terrae· orate ut miſereatur· qui
iuſte indignatur· Nouelli filii. dum in ur̄a ſcā natiuitate pater
exultat· ur̄iſ orationibuſ & fletibuſ mitigate iraſcentem· quem
ſenſimuſ fortiter uindicantem· In ſum̄a aūt rei apoſtolorum ſcōꝝ
uerbiſ utenteſ· com̄endamuſ uoſ deo & uerbo· & gratiae eiuſ
qui potenſ eſt cuſtodire in uobiſ quod ipſe donauit· Ipſi gt̄a
cum ſpū ſcō· in ſecla ſeculorum· Amen· INCIPꝰ DE CATACLISMO

QVONIAM in proximo eſt dieſ redemptioniſ ur̄ae· ꝑcipite
dilectiſſimi ea quae uoſ erudiant· atq; corda ur̄a enutri-
ant· erigant· corroborent· ad timorem dei· Feruor iſte
tanti amoriſ· non pigreſcat in cordibuſ ur̄iſ· Nec
putet quiſ tantum eſſe xp̄ianum· quod hiſ imbutuſ myſteriiſ
renaſcitur ex aqua & ſpū· & poſt modum dimittat ſe uoluptatib;
uariiſ· Securuſque effectuſ quod in ſacramento babtiſmatiſ
munierit animam ſuam· non eam cuſtodiat contra uerſutiaſ
inimici· Immo & ipſe quantum poteſt cuſtodiat· & cuſtodiendā
petat· ne tempeſtatibuſ huiuſ mundi procelliſq; depereat·
Baptizatuſ eſt quiſ· nauiſ eſt inſtaurata· ſubiuncta· uelificata·
Miſſa in mare· indiget gubernaculo· quouſque ad portum
deſideratum perueniat· Mare hoc. ſeculum ſcilicet. non ſolum
tempeſtatibuſ ſcopuliſq; ꝑiculoſum eſt· uerum etiam beſtiiſ
cupiditatum inſidiantibuſ abundanſ· Omni cura· omni ſol-

litudine· omni industria excitati iam uigilent nautę· frequenter
etiam xp̄s inuocetur gubnator· ut nauim tantis piculis ereptam·
adportum securitatis ipse pducat· Baptizatus es· signatus es regio carac
tere· coepisti consequi annonam demensa regis tui; noli ēē· desertor·
nec ut delicatus miles diffluas puoluptates· & te hostis diabolus inermē
diffluentemque inueniat· sed ut fortis miles quicquid potes age in
hoc bello· ut uirtus tua xp̄s non solum te tueatur· uerum etiā
alii fr̄e proficiant adsalutem· Postula arege tuo· arma spiritalia·
Bellum tibi inquiam indicitur· inquo enitescas pugnando· ut ad
plenam pacem triumphando puenias· Non contra unum dimicab;
multi enim contra exient aduersarii· Pugnabis enim cum uitiis·
Ut beatus martyr cyprianus ait· si depresseris auaritiam·
exurget libido· Quod & si libidinem superabis· succedit ambitio;
& si ambitio ate fuerit deuicta· ira· zelus· emulatio· inuidentia·
supbia· ebriositas· cum ceteris suis pestiferis sociis· unum contra te
dimicantium constituent castra· Sed non metuas; habes quod agas·
Inuoca dnm̄ uirtutum; induat te exalto uirtutem· ut illam
proferas uocem· Si consistant aduersum me castra· non timebit
cor meum; & si exsurgat inme proelium· in illud ego spero; In illud;
inquo· nisi indomino uirtutum· qui militem suum ita expectat
dimicantem· ut adiuuet laborantem· Baptizatus es· mundatus·
unctus oleo· restauratum est corpus tuum ad priorem statum
primi illius hominis ante peccatum· Noli postmodum male
securus ēē· Ad agonem produceris· contra diabolum uitiorum
principem dimicabis· In arena huius mundi utraeq; partes· xp̄i
scilicet & diaboli· Infinita populi multitudo te expectat
luctantem· et quis nā uincat· uide omnem turbam nimia
intentione pendentem· Non de te triumphet pars diaboli·

Si uis uincere noli de te presumere sed illi adsigna uictoriae

Vis uincere caput pruis contere inimici excludendo de corde tuo suggestiones diaboli;

gloriam qui tibi donat ut uictoriae pferas palmam. Vis uincere manus tuae fortes inueniantur in bono ope. Vis uincere fige pedes non nutent uestigia tua. frequentando spectacula & deserendo aecclesiam. Sed ut haec omnia in tam magno agone. & tam grandi luctamine possis implere uictoriam. mittat tibi dominus auxilium de sco & de syon tueatur te. Ecce dilectissimi uenturi estis ad fontem aquae. Non dicatis in cordibus uris; hoc est totum quod pmagno considerabamus. fons iste uisibilis similitudo est fontis aeterni; renascemini ex aqua & spu. Aqua illa non solum corporis sordes mundat sed animam a peccatis liberat. Debetis aut nosse cur uirtus illius aquae et animae prosit & corpori. Non enim omnis aqua mundat. Scificatur haec pconsecrationem uerbi. Tolle enim uerbum & qd est aqua nisi aqua. Accedit uerbum ad elementum & fit sacramentum. Virtus uerbi p aquam mundauit nos quia sup aquas ambulauit. Vt autem a tempestate huius seculi liberaret nos; uidete potentiam uerbi dei quemadmodu dnetur cunctae creaturae suae. Quod dicturus sum nostis. In euangelio legitur; cum quarta noctis uigilia ueniret dns ihs ad discipulos suos ambulans sup aquas maris & inueniret eos piscantes quos iam fecerat hominum piscatores. perterriti discipuli putauerunt se fantasma uidere. Accessit aut ihs & ait illis. Nolite timere; ego sum. Tunc unus ipsoru petrus ille presumptor & post ea negator post uero confessor & amator si tu es inquit domine iube me uenire ad te super aquas. Et dns ueni inquit. Descendit petrus & coepit ambulare super mare. plenus fiducia. Dum ambulat. trepidauit infirmitas.

ſed ſtatim ſubuenit diuinitaſ. Coepit mergi. & exclamauit domine
pereo. Porrexit manum dominuſ. erexit mergentem. & confirmauit
diffidentem. & ait illi. Modicę fidei. quare dubitaſti. Videaſ dilectiſ
ſimi. quantum adiuuet fideſ. & quantum deprimat infidelitaſ.
Siquiſ enim ueniens ad aquaſ babtiſmi fide plenuſ eſt. ſubleuatur.
Siquiſ infideliſ eſt. mergitur. Sed porrigat manum dominuſ
etiam infidelibuſ mergentibuſ. & plenam fidem operetur incordibus.
Audite adhuc aquae ſacramentum. quid inuobiſ operabitur. Pro
ponam figuram. utexea uobiſ ueritaſ eluceſcat. Cum egyptii
duriſ operibuſ populum premerent hebreum. clamor factuſ est
populi inauribuſ dei. & deprecati ſunt uteoſ liberaret adominatu
gentiſ peſſimae. Miſſuſ eſt moyſeſ. qui eoſ exegypti educeret ſeruitute.
apud pharaonem principem egyptiorum. fideliſſimuſ dei famuluſ
allegat imperatoriſ ſui iuſſionem. & quid rex omnium gentium
preceperit. auribuſ duriſſimi regiſ inſinuat. Obdurat pharao
cor ſuum. nec ſcire ſe dicit dominum. atque eiuſ miniſtroſ repudianſ.
grauioribuſ poeniſ affligit populum. Ex maiori anguſtia
populi. maior clamor exſurgit. Suſcipit certamen famuluſ dei
moyſeſ. congreditur cum pharaone. nullo telo. nullo gladio. nulla
uiſibili indutuſ armatura. ſed munituſ poteſtate diuina. Inferuntur
decem plagę inegypto. & uindex ira inpopulum contumacem
ſurgit. utexminutiſſimiſ animantibuſ. uermiculiſ. raniſ. & locuſtiſ.
ceruix caderet ſuperborum. Inquibuſ plagiſ ultima morſ primogenitorum
egiptiorum omnium facta eſt. ut ſuoſ iuſte perderent. qui alienoſ
iniuſte detinebant. Dimittit populum pharao. non uoluntate.
ſed nimia neceſſitate conſtrictuſ. Pergit populuſ erutuſ ad
mare rubrum feſtinanſ. ut per aquaſ ſaluarentur. qui a peſſimo
hoſte liberabantur. Sequuntur egyptii. iminent populo fugienti.

Vident super se israhelite hostes & inimicos suos. expectant gladium.
Mors in oculis. timor & tremor in manibus singulorum. ne in fauces
caderent persequentium. Exsurgit moyses famulus dei. portans
uirgam quam a domino acceperat. & per quam iam multa signa fecerat;
percussit mare. & diuisum est. Ubi est illa potentia. non hominum
sed demoniorum. Ubi est uana superstitio paganorum. Numquid
ut mare diuideretur. ille neptunus est inuocatus. quem regem
maris esse uolunt. qui regem uerum deum suum agnoscere
nolunt. Virga extensa manu aquas percutit moyses. & statim
cogitur fluctus in cumulum. & unda in semet ipsa repressa cur-
uatur. Soliditatem recipit liquor. & solum maris crescit in
pulueres. Ingressi sunt alii saluandi. alii damnandi. Unum
elementum aquarum. auctore totius creaturae iubente. iudicauit
utrosque. Separauit pios ab impiis. Illos abluit. istos obruit.
Illos mundauit. istos occidit. Moyses figuram habuit
domini xpi. quoniam dux fuit populi. In uirga agnoscite
crucem. Mare rubrum. agnoscite baptismum. xpi sanguine
purpuratum. Regem egyptiorum populumque eius. auctorem
peccatorum diabolum cum omnibus ministris eius. Saeuit
diabolus. quando uos uidet per aquam baptismi a sua oppressione
liberari. Exclamate ad moysen uestrum. dominum xpm. & uirga crucis
percutiat mare baptismi. reuertatur aqua. & operiat aegyptios.
Ut quemadmodum nullus remansit aegyptiorum. nihil rema-
neat etiam uestrorum peccatorum. Totum mundet. qui totum
fecit. Reparet perdita. qui creauit omnia integra. Extinguat
pharaonem. diabolum mortis auctorem. & suum populum
liberet per aquam salutarem. Audistis dilectissimi figurae illae
quomodo transierint ad speciem ueritatis. Illud superest.

ut noueritiſ quemadmodum celebrauerit paſcha liberatuſ populuſ
ex egypto. babtizatuſ ut ait apoſtoluſ in nube et in mari rubro;
acceperunt preceptum domini per moyſen: ut in occiſſione agni
celebrarent paſcha. Ex eiuſ ſanguine poſteſ domuſ ſuae unuſquiſque
liniret. nec timerent angelum uaſtatorem. qui ſignum ſanguiniſ
agni occiſi in ſua fronte domuſ haberent. Os inquit dictum eſt.
non comminuetiſ ex eo. nec relinquetiſ quicquam in mane.
Cum pigridiſ et azimiſ agnum comedetiſ. Fecerunt quod preceptum
eſt filiuſ iſrl. demonſtra et tu iſrl ſpiritaliſ. fili abrahe ſecundum
fidem non ſecundum carnem. demonſtra et tu quomodo celebreſ
paſcha. habeſ agnum occiſum; demonſtra. Ecce agnuſ dei. ecce qui
tollit peccata mundi. Lini ſanguine eiuſ poſteſ domuſ tuae;
demonſtra. et dic. Ecce crux ſanguiniſ xpi. in frontibuſ eſt pudoris
nri. Dic cum paulo. Mihi abſit gloriari. niſi in cruce dni nri
ihu xpi. Os non comminuetiſ ex eo. dictum eſt; impletum eſt
hoc in ipſa domini paſſione. in ipſiuſ ſancti agni immolatione.
quando crucifixuſ cum duobuſ latronibuſ in medio pendebat
ipſa ſumma iuſtitia. liberanſ unum confitentem. alium
punienſ blaſphemantem. Ita factae ſunt treſ cruceſ. treſ cauſae.
Unuſ latronum xpo inſultabat. alter ſua merita confeſſuſ.
xpi ſe miſericordiae commendabat. Crux xpi in medium
non fuit ſupplicium. ſed tribunal. Mox ut peregit omnia quae
de ſe erant ſcripta. accepto felle et aceto propter illud quod
predictum erat. dederunt in eſcam meam fel. et in ſiti mea
potauerunt me aceto. inclinato capite tradidit ſpiritum.
Venerunt militeſ. fregerunt crura latronibuſ in cruce pen
dentibuſ. Ad ieſum autem cum ueniſſent. non fregerunt
eiuſ crura. ut impleretur ait euangeliſta quod ſcriptum eſt

oſ non comminuetiſ exeo. Sed unuſ emilitibuſ latuſ eiuſ apuit·
& continuo exiit ſanguiſ & aqua· quae ſunt matriſ ecclesiae
gemina ſacramenta· Peuſſit latuſ lancea pſecutor· & fudit
pretium redemptor· hic ſanguiſ inebriat mentem· utamorē
obliuiſcatur mundi· haec aqua mundat animam· utcorpuſ
ſordeſ careat diaboli· Nec relinquetiſ quicquam exeo· uſq;
inmane· hoc nunc agitur· Comeditur enim agnuſ pnoctem
huiuſ ſeculi· utcum mane illud uenerit quod ueſperum
non habebit· non iam offeratur ſacrificium imaginiſ agni·
ſed ipſum agnum quem cotidie comedimuſ & cuiuſ ſanguinē
bibimuſ· Inueniamuſ illic eum ſacerdotem pfectum· quem
hic pro nr̄a ſalute conſtat occiſum· Quae ſunt epitriciae
olera amaritudiniſ quae comedit iſrahel ſpiritaliſ· niſi uox
illa amara adtempuſ ſcōꝝ martyrum· emiſſa pſanctū dauid·
ac dicentium· cibabiſ noſ pane lacrimarum· & potum dabiſ
nobiſ inlacrimiſ inmenſura· & per apoſtolum paulum· Inomnib;
tribulationem patimur· ſed non anguſtiamur· Demonſtra
& azima ſc̄e paule· exiſrahelita carnali ſpiritaliſ effectuſ·
Celebraſti enim paſcha cum populo ueteri· & quemadmodum
nouuſ populuſ figuraſ inueritate [illegible] conuerteret· tu
docuiſti· tu demonſtraſti· Oſtende ergo azima· conſparſionem
nouam· Non infermento inquit ueteri· neq; infermento
malitię & nequitiae· ſed mazimiſ ſinceritatiſ & ueritatiſ· O agne
agne occiſe· O xp̄e ſc̄e· pro nobiſ crucifixe· Qui utlapſa reparareſ·
incruce pependiſti· Ipſa eſt illa uirga regni tui; crux ipſa inquā
quia uirtuſ ininfirmitate pficitur· Ipſa illa uirga crux· ipſa
illa uirga quae floruit exradice ieſſe· Ipſa illa uirga quam
portabat moyſeſ· quae conuerſa eſt inſerpentem· glutit

magorum serpentes· doctrina xp̄i diffusa per omnes gentes. here-
ticos superans dementes· In illo enim populo fr̄s· in quo multa
miracula faciebat moyses p uirgam. exurrexerunt magi pha
raonis. facientes & ipsi prodigia contra famulum dei moysen·
Sed ad hoc quędam mira facere pmissi sunt· ut mirabilius uin
cerentur· Magi pharaonis quid aliud significabant. nisi omnes
hereticos ministros diaboli· qui sub nomine xp̄i deuorare cupiunt
populum xp̄i· Scatent nunc hereses in hanc terram· tamquam
serpentes magorum· quos deuorauit & deuorat ille serpens
exaltatus in ligno· Sed quoniam non est temporis ire p multos·
singulorum capita conterantur· Quomodo exurgunt· sic deuorent̄·
Fuit hic ut nostis dilectissimi uiperea doctrina donatistarum·
contrita est· consumpta est· Mox maximianistarum serpen
tina fraus pullulauit· contrita est· consumpta est· Manicheorum
uenenum aspidis surrepserat· contritum est· consumptum est·
Pelagianorum nouum dogma. a ministris diaboli tamquam
magis pharaonis excitatum· illi nr̄o serpenti certamen indixit·
conteritur consumitur· Cum tot serpentum capita· catholica
doctrina contriuerit· dissipauerit· consumpserit· ecce nobis unus
anguis arrianus olim mortuus insultat· caput erigit· Veluti
uiuum se demonstrare conatur· quem iam olim constat fuisse
occisum· Redi moyses nr̄· redi uirga serpens· Xp̄e sancte.
aequalem potestatem cum patre habens· redi· contere capita
draconum sup aquas· Confringe caput draconis magni· uiuu
sese profitentis. sed ueram uitam non habentis· Dic tu quis es.
quoniam ille aliud docet quam es· Dic dic· audiamus unde
hereticos conuincamus· Audite quid· quid dicat· Ego sum uia.
ueritas & uita· Nemo uenit ad patrem· nisi per me· Secundū

diuinitatẽ· ueritas & uita· Secdm humanitatẽ· uia· Tu aũt heretice
arriane qui minorem uis· ẽẽ· indiuinitate uitam & ueritatem·
sequitur ut non ꝑeum uenias adpatrem· Sed adhuc domine ihu
contere caput draconis· dic quid sis cum prẽ· Te audiamus docentẽ·
non hereticum blasphemantem· Dic quid sis cum patre· Ego
& pater inquit· unum sumus· Dic adhuc· Ego inpatre· & pater
in me est· Adhuc dic· Qui me uidet· uidet & patrem· Credis iã
heretice tantæ auctoritati· an ipsius testimonium de se ipso non
admittis· sed alios deeo testes inquiris· Ecce introducuntur;
aduersus te dicunt· Conuinceris· refutaris· & legis laqueis irretiris
Dic testis dei paule· qui usque adsanguinem pro isto testimonio
accessisti· & ne falsæ doctrinæ succumberes animam posuisti· Dic·
audiat qui conuinci formidat· Conuincatur· qui nec conuictus
mutatur· Singuli quique autem hoc sentite in uobis· quod & in
xp̄o ihu· Qui cum in forma dei eẽt· non rapinam arbitratus
est· ẽẽ· se æqualem deo· Audis æqualem· audis formam dei·
& tu audes dicere minorem filium dei· Veniat & alius
testis· ut in duobus uel tribus confirmetur æqualitas ueritatis·
Dic & tu sancte petre· quid tibi reuelauerit· non caro &
sanguis sed pater cælestis· Tu es inquit filius dei uiui· Et
in epistola sua adgentes secunda· Notam facimus uobis inquit
dñi nr̄i ihu xp̄i uirtutem· & prescientiã· & magnitudinem·
Audis uirtutem· audis magnitudinem· audis prescientiam·
Inquo heretice xp̄m dicis· ẽẽ· minorem· sed audi adhuc· quid
aduersum te hic testis· & de filio· & de spũ sc̄o dicat· Non uolun
tate humana adlata est inquit prophetia· sed spũ sc̄o acti
locuti sunt homines dei· Fuerunt uero & pseudo prophetæ
in populo· sicut & in uobis erunt magistri mendaces· qui

subinducent sectas pditionis. & qui emit eos. dominatorem abnegantes.
Vides te ualidis testimoniis. & demonstrari & conuinci. Negantes
inquit dominatorem. et cetera. qui emit eos. Quem negatis dominatorem.
nisi filium quem dicitis esse minorem. Et qui est qui nos emit.
nisi qui nos suo sanguine redemit. Sed ingrediatur & tertius testis.
ut tres unum uerum testimonium dicant unitae trinitati. & trinae
diuinitati. Dic & tu sce iohannes. qui sup pectus saluatoris discu
bebas. & uidebas sup caelestia mirabilia. uerbum domini. Dic
& tu inquiam. quid noueris filium dei. In principio inquit erat
uerbum. & uerbum erat apud deum. & deus erat uerbum.
& in epistola sua. Scimus inquit. quoniam filius dei uenit.
& dedit nobis intellectum. ut sciamus quid uerum sit. & simus
in uero filio eius. Hic est enim uerus deus. & uita aeterna.
Tu aut minorem dicendo filium qui est uerus deus. non habes
uitam aeternam. Sed ad confutandam contumaciam puissimam
heresis. ad deglutiendum te serpens magice factus non a ueritate
susceptus. ipse pater testimonium dicat de filio. ut nihil amplius
queras. nihil amplius credas. p prophetam. Tecum inquit principium.
in die uirtutis tuae. Principium pater. principium filius.
Ergo pater & filius principium. sine ullo principio. Tecum principium.
in die uirtutis tuae. in splendoribus scorum. ex utero generaui
te. Tamquam diceret. Ut sci illuminarentur. processisti ex me.
Nec fuit dilectissimi alia causa. cur uel ipsa nomina patris
& filii & sps sci se iuncta uiderentur. nisi ut sci homines instru
erentur. Ceterum quid dictum est moysi ab ipsa substantia
trinitatis. Ego sum qui sum. & sic dices. Qui est. misit me.
Ergo ex utero in splendore scorum. generatus est filius. Sed
ne hanc generationem carnaliter uel temporaliter accipes

factum · audi quomodo eum genuerit · Eructauit inquit cor
meum uerbum · Iohannes testis dicit · In principio erat ūbū ·
Deus pater dicit · Eructauit cor meum uerbum · Propheta abacuc
dicit · Ambulauit uerbum · Audis deum uerbum · & hoc esse
in principio apud deum · & dm̄ esse uerbum; testimonium uox ·
& ipsius trinitatis unitas ꝑ totum mundum contra te clamat ·
& tu uelut canis rabidus contra totum mundum latras · Sed
audi adhuc unde plenius conuincaris · quod trinitas unus sit
deus · Patris uox est ꝑ p̄pham ad filium · In splendore sanctorum
ex utero genui te · Patris uox est p esaiam propham · de spū scō ·
Spiritus scs inquit a me exiet · Et filii uox est in euangelio ·
ostendens in se patrem esse · & in se ipso · ubi ait · Pater in me
manens · facit opa ipse · Filii uox est de spū scō · ostendens quia
quomodo procedit ex patre · ita ex ipso · ubi ait discipulis suis
post resurrectionem; accipite spm̄ scm̄; & insufflauit in eis ·
ait euangelista · spm̄ scm̄ dans eis ac dicens · Si cui remiseritis
peccata · remittuntur illi · Unde est & illud apostoli pauli · Si qs
spm̄ xp̄i non habet · hic non est eius · Si ergo filius in patre & ex
patre · & sps scs simul est & in filio & in patre · non est se iuncta
trinitas · ubi est perfecta unitas · Discedat arrianus confusus reus ·
quia trinitas unus est deus · Sed quando tibi ꝑuersa heresis mea
proficiunt · cum sis aspis surda · obturans tuas aures · ne audias uocem
incantantium · Noueris te tamen a uirga serpente esse comeden
dum · dum oues quas tenes captiuas · ad suum ouile ille pastor
adduxerit · ut sit unus grex & unus pastor · Iste pastor noster
dilectissimi · qui in uirga ferrea pascit & regit · confringit & restituit ·
Ipse pastor est · ipse rector · Ipse fabricator · ipse architectus nr̄ ·
Magnum te pastorem uideo domine ihu · oues pascentem · Errantē

requirentem · inuentā cū gaudio adgregem tuis humeris repor
tantem · Magnum te architectū uideo · uirgā portantē · & inuirga
pendentem · & de ista uirga multa miracula facientem · Multum
expauesco expositionem uirgae huius dilectissimi · dū loca diuinarū
scripturarum considero · Virga · maria scā · & uirga · ipse xp̄s · & uirga
crux · Et de ista uirga · quā magna & mira fecit hic architectus;
& arborem fecit crucis · ubi ipse angularis pependit lapis · & scalas
caeli · per quas hominem lapsum adpatrem leuauit · Quale mira-
culum fratres huius architecti · ut de uirga sua faceret scalas · &
tales quarū cuius caput incaelum poneret · & per eas ipse ascenderet & des
cenderet · & propter confirmationem ipse sup eas incumberet ·
Ascende securus · qui desideras caelum; Non te terreat earū nec
angustia · nec longitudo · nec altitudo · Nihil timeas; non nutant
gradus eius · quos ille architectus sic confirmauit · ut in eius ligno
manus suas clauis affigi uoluerit · Vide has scalas huius archi
tecti discipulum apostolum paulum & demonstrantem · & gradus
quasi numerantem & ascendentem · & quā plurimos inuitantem ·
flecto inquit genua mea adpatrem dn̄i nr̄i ih̄u xp̄i · ut detur uob
comprehendere cum omnib; scīs quae sit altitudo · & latitudo · &
longitudo, & profundum · Quattuor gradus habent · posuit crucis;
non ergo laboriosae sunt hae scalae · Quatuor gradus habent ·
& pducunt adcaelum · In altitudine crucis · caput positum est
crucifixi · Sursum cor habeat xp̄ianus add n̄m · quod interrogatur
cotidie respondet · & ascendit unum gradum · In latitudine
crucis · manus affixae sunt crucifixi; perseuerent manus xp̄iani
inopibus bonis · & secundum gradum ascendit · In longitudine
crucis · corpus pependit crucifixi; castiget quis corpus suum
obseruationibus · ieiuniis eum suspendat · ut seruituti animae

ſubiciat· & tertium gradum aſcendit· Inprofundo crucıſ. occultum eſt
quod non uideſ· ſed inde exurgit hoc totum quod uideſ· Adſit
fideſ xp̄iana· quod non poteſt comprehendere credat corde·
Altiora aſe non quærat· ſpeſ eum nutriat· & tunc quartum gradū
aſcendit· Per hoſ graduſ aſcenderunt ſcī om̄ſ· continenteſ· con
iugati. fideleſ; euaſerunt ruinaſ mundi· migrauerunt adloca
tutiſſima· ubi iam nec barbaroſ timent· nec fragileſ caſuſ hu
manoſ exhorrent· nec corruptioneſ metuunt· nec egritudineſ
patiuntur· nec tribulationibuſ affliguntur· nec ipſam iam
mortem timent· ſed cum deo dedeo uiuunt· Hanc uitam
dilectiſſimi amemuſ· appetamuſ· deſideremuſ· Adquā om̄ſ
qui currit. non graditur uia pedum· ſed uia morum· Boni
ergo moreſ requirantur· ipſi inomnibuſ inueniantur· Vterq;
ſexuſ & omniſ aetaſ· habet inhoc. ſcōrum hominū imitationiſ
exemplum· Imitentur ſeneſ. moreſ tobiae· qui cum cecuſ eſſet
corpore· uiam uitae filio demonſtrabat incorde· Ille eum
manu ducebat interra· & pater monendo eum p̄ducebat
adcęlum· Imitentur adoleſcenteſ. ioſeph ſanctum. pulchrum
corpore. pulchriorem mente· quem caſtitaſ ſic poſſederat· ut
irruenteſ minæ dominæ mulieriſ impudicæ non poſſent eū
uiolare nec corpore· cuiuſ iam deuſ poſſederat mentem·
Imitentur uirgineſ ſcæ· ſcām domini ſui matrem mariā·
Imitentur uiduæ· religioſam uiduam annam· Imitentur
Et coniugatæ· caſtam ſuſannam· Virgo mater· quod uouit
impleuit· Anna uidua· inorationibuſ & ieiuniiſ uſq; infinē
p̄ſeuerantiam tenuit· Suſanna caſta· propudicitia cōiugali
uſq; adpiculū mortiſ acceſſit· Intendite coniugatæ· qualiſ
huiuſ uobiſ abſcriptura ſcā imitatio proponatur· Non

enim eam predicat quod fuerit auro· monilibuſ· uel ueſte pretioſa forin-
ſecuſ compta· cum fuerit intuſ pudore caſtitatiſ ornata· Omnibuſ
uitam donauit· qui bonoſ moreſ inſtituit· Propterea namque ipſe
uir de femina eſt naſci dignatuſ· quia ab ipſo uterq; ſexuſ eſt libat̄·
Multa diximuſ· intentiſſime audiſtiſ· Epulaſ dominicaſ liben
tiſſime comediſtiſ· rependite uicem miniſtratori ur̄o· ut ſi non
uerbo ſaltem ur̄iſ orationibuſ paſcar· INCIP̄ DE TĒPORE BARBARICO

Admonet dominuſ deuſ noſter noſ non debere negligere nr̄a
peccata· quando talem demonſtrat iram ſuam· Ipſe quippe
iuſte punit nocentem· quia nullum inuenit penitentem·
Quotieſ dilectiſſimi intonuerunt atq; intonant tubae
diuinae· agite penitentiam appropinquauit ad uoſ regnum
caelorum· & clauſiſ aurib; cordiſ. magiſ optamur mala· & petim̄
ut ueniant bona· Sed talium iudicium iuſtum dic̄ eſſe ap̄ſ·
In eo enim ipſo q̄d talia ſapiunt qui taleſ ſunt· ex maliſ operib;
poſſe ſe bona ſuſcipe· obdurati ſunt· poenitentiae locum non re-
quirunt· Merito iuſte iudicati· qui a ſemetipſiſ inueniuntur
eſſe dampnati· Licet non om̄ſ hic tangat nr̄ ſermo· om̄ſ tamen
adſtringit ſermo diuinuſ dicenſ· Om̄ſ declinauerunt· ſimul inutileſ
facti ſunt· non eſt qui faciat bonum· non eſt uſq; ad unū· Quom̄
om̄ſ· & quomodo non omneſ· Quomodo non omneſ· quia ſunt
multi qui gemunt & dolent ob iniquitateſ quae fiunt in medio
eorum· uolenteſ reſiſtere· ſed timore ſecularium rerum non audenteſ.
quaſ adhuc uel adipiſci deſiderat humana fragilitaſ· ut amittere
formidat infirmitaſ· Secd̄m id quod dolent· non om̄ſ· Secundū
quod rem non timendam timent· om̄ſ declinauerunt· ſimul
inutileſ facti ſunt· Quia pluſ eſtimatur timor hominiſ quam
timor dei· Et preferunt om̄ſ reſ quaſ acceper̄ a deo· ipſi deo·

Ne eaſ tollat maluſ homo· contẽpnitur dſ pquem factuſ eſt ho.
Vellem uoſ quidem qui adhuc taleſ eſtiſ· & amore rerum ſecula
rium obligati peccantibuſ aut parcitiſ aut fauetiſ· uellem uoſ
quidem aliquibuſ exortationibuſ ammonere quid cui rei pre
ponere debeatiſ· niſi noſ fluuiuſ lacrimarum compelleret plan
gere eoſ qui peccant & nolunt agere poenitentiã· Si eſt inuobiſ
humanuſ affectuſ· ſi eſt inuobiſ compaſſioniſ ſenſuſ· uniuſ hoĩſ
mortem flere. dolere. aũ plangere deberemuſ· Quibuſ lacrimiſ
quo gemitu quibuſ planctibuſ exagitamur· quando aut
maximam partem· aut pene totam plangimuſ ciuitatem·
Eger eſt caruſ· & uena euſ malum renuntiat· Omſ qui eum
diligunt· egrotant ſimul animo· Si eum & in ipſa uicinia mortiſ
ridere uiderint· quẽadmodum abeo omnem ſpem ſalutiſ
ablatam ſentiunt· eumq; adhuc uiuum tamquam mortuũ
merito plangunt· In tantaſ anguſtiaſ & in ipſo fine rerum
poſita eſt uniuerſa prouincia· & cotidie frequentantur ſpec
tacula; ſanguiſ hominum cotidie funditur inmundo· &
inſanientiũ uoceſ crepitant incitco· O planctuſ. omni triſtitia
acerbior; O planctuſ. omni meſtitia affligentior;
Plangimuſ enim dilectiſſimi & illoſ & noſ· quia & noſ digni
ſumuſ qui cum talibuſ merito flagellamur· Non enim eum
alioſ accuſamuſ; omneſ declinauimuſ· ſimul inutileſ facti
ſumuſ; prorſuſ omneſ· Nulluſ eſt excuſatuſ· quia taliſ· ẽ· iudex·
ut omniſ homo abillo inueniatur reuſ· Cum enim rex iuſtuſ
ſederit in throno· quiſ gloriabitur caſtum ſe habere cor· aut
quiſ gloriabitur mundum ſe eſſe apeccato· Adueniet tempuſ
illud· quod predixit dominuſ· Putaſ cum uenerit filiuſ hoĩſ
inueniet fidem interra· Quiſ habet fidem· Quiſ credit ũbiſ diuiniſ·

quoſ imperitiae neceſſitaſ· cogit adaliena confugere· Inte uero
idcirco nullo modo prorſuſ iſta perpetior· quia eloquentiã
pariter cum ſcientia fidei· tibi uideo non deeē· Tum ego·
Non uſq; adeo inquam duci me puteſ laudibuſ meiſ·
utiniuriam faciam precedentibuſ ſciiſ· nec preſumam ũq
inſapientia uerbi ne euacuetur crux xp̄i· ſed ſcripturarũ
auctoritate contentuſ ſimplicitati potiuſ oboedire ſtudeo·
quam tumori· Sed meliuſ inquiſ· ratione quiſquam teſti
moniiſ edocetur· Quid ergo· quam rationem afferre poteſ·
ſi partum predicaſ uirginiſ· ſi redditoſ oculoſ non negaſ
cecis· ſi ſepultoſ rediſſe oſtendaſ amortuiſ· Si ergo horum
& inconprehenſibiliſ ratio & ueritaſ prõpta eſt· faciliuſ inne
gociiſ fidei teſtimoniiſ creditur· quam ratio ueſtigatur·
Verum quia non nimiſ inconſequenter duo iſta diſcerniſ· cum
ratione premiſſa· etiam teſtimonia non omittiſ· idcirco inhac
diſputatione id me fateor ſecuturum· quod ipſe probaueriſ·
F· Ergo inquit quoniam otioſi ſumuſ adhomouſion ũri
queſtionem dequo non internoſ tantum ſed etiam inter
maioreſ nr̄oſ plerumq; tractatum eſt ueniamuſ· Et ne
longiuſ euagetur oratio· ipſe iam utſoleſ pſonam ꝑponentiſ
adſume· & anobiſ rationem nr̄ae fidei· querentibuſ uiciſſi̅
redditurus inquire· A

Tum ego dic mihi inquã· uerumne ſit· quod te audio
dicere patri homouſion non eſſe penituſ filium· F

Verum eſt; & pſuaderi mihi non poteſt· id ingenitũ ēē·
quod genitum ne eundem patrẽ uidear predicare· quem
filium· A

Non ita eſt· Nam ne mihi quidem iſtud inanimo eſt·

eundem ingenitum eſſe quem genitum· ſed id potiuſ ingenitum
eſſe quod genitum· F
Et quomodo non eundem ingenitum dicis eſſe quem genitum
ſi utrumq; unum putaſ eſſe non alterum· A
Animaduerto non eundem ingenitum uim te penitus non
adtendiſſe uerborum· Nam dum utrumque unum dico· ſub
ſtantiam ueri patris ac ueri filii extoto non ſeparo· Et dum
non eundem patrē quē filium predico· utriuſq; pſonam ſeruata
uniuſ cuiuſq; proprietate diſcerno· Itaq; ſi ſubſtantiā quæris·
ipſa trinitas unus dſ· Si pſonam· alter eſt filiuſ· F
Et quomodo & idem eſſe dicis & alterum filium· A
Idem in quā cōmunione ſubſtantię· alterum proprietate pſonę·
F· Neſcio quo pacto una creditur eſſe ſubſtantia· cum non
una dicatur eſſe perſona· A
Non eſt inquam una pſona· quia una genuiſſe· & altera
dicitur genita· Et eſt tamen nati & gignentis non diuerſa
ſubſtantia· quia non diſſimilis generanti docetur exorta· F
Uelim queſo exemplo m̄ faciliore dicta dilucides· A
In rebus quidem incomprehenſibilibus exempla ñ ſuppetunt
diſputandi· tam̄ inquantum fieri poteſt & iam in hac
parte non deero· Ecce igitur homo pater habet hominē
filium· eſt commune utriuſq; quod homo eſt· Uni tamen
quod filius· alteri propriū uidetur eſſe quod pater eſt· Nam
in utroq; ſic pſona diſcernitur· ut cōmunis humanitas non
negetur dum unus gignit alius gignitur· eque aūt homo
& qui genuit dicitur· & ille qui gignitur· F
Illud certe dicas uelim· genitus ab ingenito utrum initio
ſeparetur annon· A

Ne id quidem spiritalis intellegentiae ueritate recipitur. ut
pater afilio interuentu non dico temporis quod dieb; constat
ac noctibus. sed cuiuslibet aeui uel aetatis spatio separetur. F
Hoc si ita est. duo fateris ingenita. Et quomodo altera patris
altera filii putatur esse persona. cum per significationem communis
ingeniti utraq; uideatur esse confusa. A
In hoc quidem amaioribus uiris non mediocris calumniae
sophysma contexitur. tamen pauxillum ipsius trinitatis
catholica necesse est simplicitate soluatur. Patrem namque
ingenitum. filium genitum dico. nec ideo tamen genitum
ingenito coaeternum esse non predico. eo tantum docens ingenitum cur ingenitus p(ater)
patrem quia non processit exaltero. eo genitum filium quia cur genitus f(ilius)
non extitit ex se ipso. Non est commune utriusq; nasci. non
est commune non gigni. et commune tamen est alterum abaltero
interuentu medii temporis non diuelli. Itaq; si proprium
patris querimus. sufficit quia solus non habet patrem. Si filii.
satis est quod non habet prolem. Unam autem et coaeternam
patris et filii dicimus deitatem. F
Quantum adme attinet. non uideo quid ista nunc colligas.
Nam quamuis aristotelica mecum subtilitate contendas. fieri
tamen non potest uteum qui genitus est abeo qui genuit.
nulla aeui intercedentis antiquitate discernas. A
Scio equidem utille ait quam indifficili loco uersetur
oratio. tamen uerendum nobis nihil est. qui per adiutorium
sancti spiritus testimonium dicimus deo. Quid ergo dicemus. Estne
aliquid inpatre quod negatur ingenitum annon. Si est. non
intoto sed inparte potius dicatur ingenitus. Alioquin. non
extempore coepit esse filius. Nam si paternitas non coepit

patris· initium inueniri non potest prolis· Si initium dicitur prolis· non aeterna paternitas docebitur patris· Et quomodo stabit quia totum in patre doceas ingenitum qui ipsius paternitatis nomen habere putatis initium cum coepisse ex tempore dicis filium· quo nondum extante patrem dici non potest uocitatum·

F· Non sum tam stultus ut tempus preferam filio· sed initium dare certum est genito·

A· Quid ergo inter patrem et filium dicis medium nihil fuisse·

F· Ita prorsus·

A· Quomodo igitur negas filium patri coaeternum qui inter patrem et filium fateris esse nihil medium· ne idipsum non medium tantum constet esse quam tertium·

F· Quoniam me disputandi arte concludis· id quod a maioribus nostris dictum est breuiter explicabo· Aiunt enim quotiens de initio filii et patris aeternitate tractatur· erat quando non erat· et antequam nasceretur non erat·

A· Quantum aduerto manente male credulitatis errore· sola uerba mutata sunt· Dixisti namque erat quando non erat· Erat istud ad aeuum pertinere uultis an ad filium· Si ad aeuum· id est uelut quoddam ante filii natiuitatem aeternitatis spatium· ecce ad superiorem blasphemiam necessitatem dilaberis· cum inter patrem et filium tertium quiddam tempus immittis· dicisque quia erat ante filium pater et tempus· post haec duo· filius· post tria ista· quartus spiritus· Quod si admittimus ut sine tempore gigni non potuerit filius· uide quam late pateant ista quae dicimus· Nam si non sine tempore est filius· certe nec nisi in loco docendus est genitus· Hoc admisso· ante filium et spiritum· coaeuus quodam modo patri dicatur et locus· Quod si ita est quod sine loco et tempore nasci non

potuerit filiuſ· inquo loco locum aut inquo tempore factū
locum dicis & tempuſ·' Si innullo· ecce ſine tempore & loco
fieri potuit tempuſ & locuſ' Si inaliquo· idipſum tempuſ uidet̄
& locuſ' in cuiuſ origine ſimiliter & locuſ requiritur & tēpuſ'
Quod ſi uſq; adeo ſine tempore & loco fieri aliquid potuit,
ut nec inloco locum nec intempore factum doceaſ tempuſ·
neſcio qua temeritate contendaſ quod naſci non potuerit
filiuſ· qui quantū adſanam fidem & locum doceatur feciſſe
& tempuſ' Sed de hiſ hoc ſatiſ' Nunc quid amaioribuſ ueſtriſ
dictum predicaſ repetamuſ' Erat inquiſ quando non erat·' ſi
erat iſtud adtempuſ referaſ· ecce ante filium tempuſ' Si
adfilium· numquam non erat filiuſ' Erat enim iam
quando non erat filiuſ aquo factum dicitur tempuſ' Sed
antequam naſceretur inquiſ non fuit' Quiſ queſo non fuit
antequā naſceretur filiuſ·' Ecce ipſo intellectu ante filium
fuiſſe dicitur tempuſ' Si autē antequā naſceretur filiuſ non
erat tempuſ·' ſequitur ut dicatur patri filiuſ coaeternuſ·' inter
quem & patrem nullum fuiſſe dicitur tempuſ· maxime cū
intercetera euangeliſtiſ atteſtantibuſ· etiam tempuſ feciſſe
dicitur filiuſ' Sed forte depatre dictum aliquiſ putet' Erat
quando non erat filiuſ' Cui ſententiae ſecuta non concinunt
quibuſ dicitur & antequā naſceretur non fuit' Non ipſe
pater ſemp̄ exiſtenſ· etiam aobiſ dici non poteſt natuſ·
qui non abinitio docetur exhortuſ·' & in patre cadere non
poteſt erat quando non erat genituſ' F

Quoniam me uerbiſ ut mea fert opinio inopinata ſubti
litate certantibuſ non mediocriter defatigaſ· idcirco queſo
ut ſi fieri poteſt exemplum cuiuſlibet rei poſſibile de eſſe qd̄

docere conariſ oſtendaſ. Neq; enī alit̄ credere poſſum licet ui
orationiſ oppreſſuſ: coaeternum eſſe genitum aut utrumq; patrē
dixeriſ ſibi. A
Quoniam me adinconparabilium rerū exempla compelliſ: idcirco
quae ſit igniſ potentia uideamuſ. Exquo ſemp̄ ſplendor · ſemp̄ eſt
uapor · utrumq; deeo naſcitur. Nec ideo tamen igniſ: ſine horum
quolibet aliquatenuſ inuenitur. Haec tria non ſe inuicem gignunt:
quia non deſplendore igniſ & uapor · aut deuapore igniſ & ſplendor
& uapor ſemper eſt genituſ. Quae cum ita ſint: uideſne etiam in
creatura poſſe aliquid naſci nec oſtendi tamen tempuſ quo id
dequo natum eſt ſine genito potuerit inueniri. Si ergo
uiſibilibuſ exempliſ iſta reſpeximuſ · cur non depatre &
filio uel ſcō ſpū quantū adcōmunē dumtaxat atq; indifferentē
aeternitatem ſimilia pręedicemuſ. Neque enim ideo neceſſe eſt
patrem & filiū & ſpm̄ ſcm̄ aeque dicamuſ ingenitum quia
nullum abaltero · aeuo interueniente dicimuſ ſeparatum.
cum etiam exaliiſ rebuſ quaedam genita: nec ideo tamen
aut aeque gignentia · aut ſine inuicē docentur extantia. Sed
quid prodeſt horum multa colligere cum paucoꝝ teſtimo
niiſ etiam cetera liceant aeſtimari. F
Quoniam ſententiam meam pręcedentium patrū auctori
tate fundatam noua diſputandi arte conturbaſ: idcirco
uelim mihi dicaſ denatura filii dei · ideſt ſubſtantia ipſa quid
ſentiaſ. Si enim utdicere uoſ ſoletiſ humouſion eſt patri:
ipſe quodam modo pater eſt ſibi. Alioquin: conſubſtantialiſ nō
poteſt eē genitori. Nam quidam nr̄m homouſi · opinionē:
ridere ſic ſolebat dicenſ. Si non extrinſecuſ ſed exeodem ipſo
prolatuſ eſt filiuſ: induoſ quodam modo diuiſuſ eſt unuſ.

quandoquidem non aliud gignens dicitur ee̅· quam genitus·
A· Dum nos dicis aristotelica arte contendere· ipse addialecticorum
laqueos uideris confugisse· Sed nos fidei ueritate confisos· nequaquam
possunt ista terrere· Quid igitur dicis? ex substantia credo patris
nasci filium nequiuisse· ne ingenitum patrem filii uideamus
generatione diuidere· Quod si ita est· male creditur filius·
qui non ex patre idest non ex eodem ipso genitus· sed extrinsecus
factus inter alia prędicatur· Quod ut sit intellectu facilius
idipsum posse explicari· filiorum namq; adoptiui alii natales
alii sunt· Hii qui geniti ab initio· filii semp ac proprii· Illi
primo alieni· post filii per adoptionem in familia uidentur
adsciscí· Quibus ergo comparandus est filius dei? Si adoptiuis·
erit apud patrem similis nobis· Si proprius· ex substantia substitisse
dicendus est genitoris· Sed in duo inquis substantia paterna
diuiditur· si ex solo patre substantialiter filius generatur· Hoc
quam stultum sit· etiam uisibilia ipsa nos docent· Quis enim
umquam uel carnalium patrum gignendo diuisus est? Quod si
nec in conditione corporis cadit ipsa diuisio· nemo sic genuit
filium ut se perderet medium· Et sine integritate patris· non
potuisse nasci dicitis filium· Sed quid plura? Natiuitatem
filii dei ortumq; rimantibus· hęc ni fallor occurrunt· idest
aut ex patre sit· aut nihilo· aut ex altero· aut ex se ipso· Horum
quęso consequentiam uideamus· Si ex se ipso· non recte filius
dicitur qui non natus sed ingenitus prędicatur· Si ex nihilo·
creatura cum cęteris· non creaturę auctor ostenditur· Si ex
altero· non eius cui credimus· sed nescio cuius ignoti patris
filius prędicatur· Quod si pręter quattuor hęc inueniri non
potest quintum nec de his propter euidentem blasphemiam

tria predicari penitus possunt· restat ut substantialiter de p̄re
sit genitus· quia ut diximus nec inueniri quintus· nec p̄ter
primum de his doceri potest aliquis modus· utpote cum
nec creatura· nec alterius patris filius· nec ut pater dicat̄
ingenitus· F

Quasi uero ego aut preter haec quantum aut de his tribus
aliquid predicari· qui sic non ex substantia patris extitisse
filium dico· ut tamen ex eius uoluntate non negē genitū· A·
In unum de supradictis· consequentia ipsa detruderis· Cum
enim de filii substantia requirimus quem tu ex patre
substantialit̄ genitum non fateris· sine dubio inter alia
ex nihilo factum esse contendis· Quando quidem nec cor-
ruptibiles quidem creaturas dicimus substitisse· nisi
ut has deum & uoluisse p̄ ineffabilem dispensationem· &
potuisse p̄ singularem potentiam dicamus efficere· dum
& uoluntatem fuisse nouimus quae placuit deo· & potestatē
qua posse subiacet domino· F

Ergo ad exstantiam filii potestas paterna n̄ sufficit· A

Quasi ego de potestate patris· & non de ipsa paternitatis ūitate
contendam· An ei se dici maluit patrem· quem non sibi
sed creaturis uoluit esse consimilem· & ideo fatendum tibi
est ex substantia patris extitisse filium· si & natus & dς
est· aut filium pater deum negare si non ex paterna sub
stantia sed ex nulla op̄ante tantum sicut &iam in aliis
creaturis patris uoluntate & potestate creatus est· F

Quoniam me ad eius confessionē necessitate compellis·
id quod a maioribus nr̄is dici adsolet non tacebo· Aiunt
enim creaturam esse filium· sed p̄fectam· & quę dominari

poſſit omnibuſ creaturiſ· **AUGUSTINUS**

Gaudeo quidem quod inreligioſę predicationiſ initio·
uiruſ manifeſta confeſſione prodideriſ· Nihil tamen
quod credulitate· dignū uideatur opponiſ· Creatura namque eſt·
ex eo quod adhuc non eſt ut aliquando non fuit rei cuiuſ liber
corruptibiliſ quantum inſe eſt pat̄ omp̄iſ dei uoluntate facta
ſubſtantia· Hęc definitio utrum indei cadat filium· uideam̄·
Nam filiuſ in eo quod eſt indifferentiſ naturę ueritate platuſ
eſt· qui ex eo qui eſt id eſt ex gignente non diſſimiliſ natuſ eſt·
Et ideo inter filium & creaturam primum ni fallor iſta diſcretio
eſt· quia ille ex patre ſubſtantialiter gignitur· creatura non
ex ſubſtantia facientiſ ſed ex ſola uoluntate ac poteſtate ꝑficitur·
Iſta corruptibiliſ ꝑ naturam niſi fuerit ſeruata ꝑ gr̄am· ille in
corruptibiliſ· qui naſcendo incorruptibilem ex incorruptibili
patre uidetur habere ſubſtantiam· filiuſ ꝑ omnia ſimiliſ pr̄i·
diſſimiliſ creaturę· factor ille non ex eo quod non eſt in id
quod eſt· & propterea numquam in id quod non eſt ex eo q̄d
eſt· Illa ex eo quod non eſt in id quod eſt· & propterea q̄ntū
ad ſe attinet ex eo quod eſt· in id quod non eſt· ſui ortuſ
conditione reuertitur· **FELICIANUS DIXIT**

Non uideo quid in marchano huiuſ obſcuritatiſ inuolueriſ·
& ideo recte facieſ ſi id quod a te ut mea fert opinio incō
prehenſibilit̄ dictum eſt intelligibiliuſ explicueriſ· **A**

Dixi inquam de filio cum eum a creaturę diffinitione
diſcernerem· quoniam iſ non ex eo quod non eſt in id
quod eſt· Quod tale eſt· ac ſi dicerem· Non ex nihilo
factuſ eſt· & propterea numquam in id quod non eſt
ex eo quod eſt· id eſt numquam in nihilum ex ſe ipſo

quod eſt naturæ ſuæ proprietate ſoluenduſ eſt· Creatura
uero ex eo quod non eſt· in id quod eſt· Quo oſtenditur·
quia ex nihilo prolata eſt· Et propterea quantum ad ſe
attinet· ex eo quod eſt in id quod non eſt· id eſt in nihilum
niſi perpetua gratia fecerit· naturæ ſuæ qualitate uertenda ē·
Ergo numquā non erit filiuſ qui ſubſtantialiter docetur
eſſe perpetuuſ· & hoc utpote proprio a conditione omnium
creaturarum quæ per ſe ipſum factæ ſunt· non iniuria noſcitur
ſeparanduſ· F

Licet intelligentiam meam noua rerum ſubtilitate per
ſtringaſ· neſcio tamen quo pacto dicaſ quod coaeternuſ
patri ſit filiuſ· cum & communi loquendi modo & naturę
lege prior gignenſ uideatur eē quam genituſ· A

Si naturae auctoritatem creaturarum legibuſ eſtimamuſ
dum anteriorem eē patrem filio predicamuſ· cur non eandē
naturæ lege fortiorem patre filium per acceſſum temporiſ dicimuſ·
dum nec huic deſunt crementa naſcenti· & inbecillitatiſ
iniuriam ſenectuſ ingerit patri· Quod ſi hoc ratio ipſa non
recipit· omittamuſ in deo corporaliſ intelligentiæ legem ne
operibuſ ſuiſ ſimilem dicamuſ eſſe factorem· maxime
cum ex eo quod apud noſ euidenſ eſt· etiam id quod
in occulto eſt poſſumuſ oſtendere· Sicut enim ſine exemplo
mater genuit auctorem ſuum· ſic ineffabiliter pater genuiſſe
credenduſ eſt coaeternum· De matre natuſ eſt qui ante iam
fuit· de patre qui aliquando non defuit· Hoc fideſ credat
intelligentiam non requirat· ne aut non inuentum putet
incredibile· aut repertum non credat ſingulare· Ecce enim
de matre natuſ eſt xpſ nec ideo eſt per contactum uiri patriſ

pudor imminutus. Virgo peperit quia uirgo concepit. Et
non reseruato rerum ordine: ex integro matris corpore
integrum corpus xp̄s adsumpsit. Si ergo nouo more nullo
exemplo secd̄m carnem natus docetur ex corpore. quid mirū
si non secd̄m consuetudinē humani partus processit ex patre,
non minus ꝑ substantiam matris ex sola genitus filius. Sine
damno corporis parientis natum filium nouimus corpus. et
minuisse incorporalem patris substantiam creditur. cum ex eodē
ipso ex quo substantialiter atq; incorporaliter est prolatus.
dicitur genitus. Ergo si naturam rerum intelligentia duce
ꝑpendimus. demus initium si non negamus occasum. Alioquin
ideo filio non habere dicamus initium. quia non per grām
sed per naturam fatemur esse ꝑpetuum. Adsūmā. maior et
minor tribus modis dici potest. Idest aetate. forma. potentia.
Aetate. senior puero. Forma. longior paruo. Potentia. fortior
imbecillo. Videamus. utrum aliquid horum accidat filio.
Nam nec aetate minor est quem de principio patre cōstat
extitisse principium. nec forma. quem non aliud fas est
predicare quam deum. Nec potentia. a quo totū nouimus
esse perfectum. F. A. F.
Scire cupio quo pacto ad filium transit dignitas patris. et
ad patrem non recurrit humanitas prolis. F. A.
Non secd̄m naturam ista nunc dici. cotidianarum rerum
exempla nos docent. Ecce enim putemus aliquem regē
ac regis filium depositis regię maiestatis insignibus.
subiecti militis indumenta suscipere. et propter certam
patris dispensationē ac sociorum salutem. rebellium con
tumelias sustinere. Numquid quia hoc participiū regię

poteſtatiſ certum eſt natiuitatem decurrere· idcirco adeum
qui genuit iniuriam filii non compatiendi affectu ſed ipſa
paſſioniſ proprietate certum eſt peruenire? Non ita eſt· quia
non exfilio patrem ſed expatre filium certum eſt natū eſſe·
Et propterea totum inter hoſ ſimile dicimuſ qđ pertinet
adcōmunionem naturę· illud proprium quod peraccidenſ
uni noſcitur eueniſſe perſonae· Habet ergo naſcendo totū
filiuſ cum patre quod pater eſt· ſed non defilio pater quicquid
ſpecialiter ipſe perpeſſuſ eſt· Non enim utriſq; cōmune
eſt quod exhomine natuſ eſt homo· accidenſ ſpeciale·
qđ plerumq; ſine preiuditio cōmuniſ naturę neuter
habere docetur inaltero· Vna eſt patri ſubſtantia· una
perſona· Hęc cum genuit· exhac ſine dubio non diuerſa
noſcitur extitiſſe ſed altera· quae non aliud docetur eſſe
quam prima· dum ę communiſ docetur· ę propria·
Communiſ inquam unitate ſubſtantię· propria diſ
cretione perſonae· Cum ergo ipſe extet illa quę nata
eſt· non quicquid huic acciderit adgignentem neceſſa
rio tranſit· ſicut adnaſcentem quicquid proprium ac ſub-
ſtantiale gignentiſ conſtat eſſe peruenit· Non enim ſicut
filio ipſa generatione collata eſt diuinitaſ patriſ· ſic ad
patrem refertur cura egritudo paupertaſ morſ humilitaſ
proliſ· Quod ideo non fit· quia quamuiſ deuna ideſt
patriſ ſubſtantia fuerit ſimiliſ genita· tamen quia iam
ipſe ipſa extat· quęcumq; huic extrinſecuſ ingeruntur
non cōmunia dicuntur eſſe ſed propria· Si ergo humani
generiſ iſta conditio eſt cum non uſq; adeo filii abeo qui
genuit inaliud umquā mutata ſubſtantia eſt· ut non

eadem poſſit eſſe ſed altera · dum extrinſecuſ filio accidentib;
multiſ manet nihilominuſ natura communiſ· quid noſ
de deo atq; eiuſ filio dignum eſt credere quid decet p̄dicare·
quorum quamuiſ ſecd̄m indiuiſæ maieſtatiſ ſimplicem
gloriam non ſit natura diſſimiliſ· ſpecialiter tamen afilio
corpuſ adſumtum eſt· uthumiliaretur infirmitate carniſ
nr̄æ qui pati nihil poterat incōmuniſ diuinitate ſubſtantię·
Non adſumſit homo hominiſ filiuſ alteram naturam· Etcū
ineadem quæ cum patre cōmuniſ eſt patiatur· adpatrem tam̄
non tranſmittit iniuriam· Nec æhumiliatuſ infilio dſ pat̄
paſſibilit̄ creditur· cum non ineadem ipſa quæ utriſq; com
muniſ eſt· ſed innr̄a potiuſquam ſoluſ ipſe ſuſcepit iudeoꝝ
creditur pertuliſſe p̄fidiam· Adſūmā· quid precor eſt quod
pendebat incruce· quid eſt quod lancea dicitur uulneraſſe·
caro paſſibiliſ an ſubſtantia deitatiſ· Si maieſtatem profanuſ
incorporei predicator adſumpſeriſ· corruptibilem deum uideriſ
credere· Si paſſibilem carnem· non eſt communiſ iſta cum
patre utphane cum poſſit crux illa contingere· F ..
Dum torrentiſ modo omnia quæ anobiſ ſunt dicta prę
cipitaſ· duoſ admodum xp̄ōſ non unum prędicaſ· ænon
inmerito· Nam ſi meo nihil penituſ diuinitaſ pertulit·
ſecd̄m hominem xp̄ſ aliuſ fuit· Alioquin paſſectum com
muniſ deitatiſ· etiam adpatrem paſſio ipſa peruenit· A
Non ita eſt· Ego enim ſaluatorē nr̄m non confundo
non diuido· ne aut incorpoream &imaginariam carnem
aut carnalem &mortalem prędicem deitatem· N̄ ſeparo·
ne dei patriſ unam ſecd̄m carnē· &alteram ſecd̄m maieſtatē
introducere uidear prolem· Quia idem dei filiuſ &ſine

initio processit expatre· & secundum tempus nasci est dignatus exuirgine·
Inpassibilis insuo: passus innostro; dum inconprehensibilem maies
tatem uelut quodam indumento carnis uestire est dignatus
exutero: una mediatoris persona non una substantia· Vna inquam
persona· ne sit non unus xpistus· Non una substantia· ne mediatoris
dispensatione submota· aut dei tantum dicatur aut hominis filius·
Non ego inxpisto susceptam carnem perpetuitate diuinę generatio-
nis extendo· nec inmensam deitatem incorporei ortus aetate
concludo· Quia idem indiuinitate auctor est rerum· qui incarne
redemptor est hominum· Idem inpassibilis inse· qui passus incor-
pore· dum sic utriusque naturae proprietatem uere exutraque gignenti
similis natus expressit· ut & ueram carnem suscepisse eum constet
exmatre· & indifferentem deitatem habere constet expatre·
Quibus inunam personam inconprehensibili mediatoris dis
pensatione coniunctis seruauit singulis propria· sed coniunxit
propriis aliena· Seruauit propria dum non amisit inmensitatem
deitatis· & infirmitatem non respuit carnis· Coniunxit propriis
aliena· dum idem atque inseparabilis xpistus & proprio carnis occi-
ditur· & proprio deitatis apud inferos non tenetur· Proprio
carnis gustauit uita mortem· proprio deitatis perpetuam reddidit
carnem· Non ergo recte dicitur infilio pater est passus· quoniam
incarne quae ei non est cum patre communis passus est filius·
Itaque glorificata est caro maiestate· dum maiestas humiliata
docetur incarne· Sed utrumque non deduobus xpistis sicut
putas· sed deuno atque eodem ipso quem post partum uirginis
deum & hominem nouimus nos certum est praedicare· F

Si ergo exuirgine natus est xpistus· quomodo deo patri dicitur
coaeternus· I A

Dehoc quidem nobiſ etiam aduerſuſ alioſ diuerſa contentio
eſt· Et ideo ne difficilior ſit explanatio ueritatiſ· cauſam primũ
proponamuſ erroriſ· Nam abuno male credulitatiſ orſi
principio· induo quodam modo intelligentię diſſimiliſ
deliramenta funduntur· Eſt namq; utriſq; commune· unã
xp̄i natiuitatem non duaſ predicare· Sed alii illam principalẽ
qua ante omnia exdeo natuſ eſt dſ· alii hanc tantum qua
exuirgine proceſſit hic dominuſ proprii dogmatiſ definitione
recipiunt· qui perconſequentiam male iacti ſeminiſ inſimiliſ
blaſphemię baratrum ceciderunt· Ecce enim qui exuirgine
non credunt natum· omnem euangeliorum fidem· omnem
baptiſmatiſ utilitatem· omnem apoſtolorum predicationem·
etadſummã omnem noui teſtamenti auctoritatẽ uelut
quadam iudaicę incredulitatiſ cęcitate ſubuertunt· Et ideo
ne ipſam maieſtatem quidem dei filii cognouiſſe putandi
ſunt· quia ſacramentũ mediatoriſ quo eum innoteſcere pat̄
gentibuſ uoluit· abiecerunt· Atuero hii qui non expatre
ante omne initium ſed extempore uirginiſ partu natũ eẽ·
contendunt· non eum creatorem omnium· non dominum
omnipotentem patri ac maieſtati conſimilem didicerunt·
Quomodo enim feciſſe putabitur cuncta· ante q̄ cuiuſ ortũ
fuiſſe certum eſt uniuerſa· aut quomodo eiuſ [illegible] pr
diuinitaſ eſt profitenda quo nec dum nato perfecta ſunt
ſingula· uel quomodo eiuſ diuinitaſ creditur eſſe perpetua
cum non ſemper utpatriſ ſed extempore predicatur effecta·
Negant igitur etiam hii quodam modo mediatoriſ conſe
quenti rerum neceſſitate miſterium· quia non deum et
hominem· non exęternitate etextempore· non exuirtute et

infirmitate · non expatre · ante omnia patri ſimilem filium ·
exmatre inter omnia · uerum non imaginarium hominiſ
filium · inmanifeſto · non peruerisimilem natum p̄dicant
xp̄m · Quo fit utne incarne quidem noſſe putandi ſint
deum · qui ante aſſūptionē carniſ depatre non putant genitū ·
Videſ igitur quo pacto interhoſ licet diſcrepantibuſ mediiſ ·
idem tamen initium idem exituſ docetur erroriſ · Noſ contra
ſic natiuitatem utramque defendimuſ · utneutrum alteriuſ
affirmatione tollamuſ · Nam nec temporalem primæ illiuſ
ꝑpetuitate damnamuſ · nec aeternam huiuſcemodi temporal̄
breuitate concludimuſ · ſcienteſ uerbum dei inſeparabilem ·
& huiuſ ueri proliſ poſtea uerissimam carnem · non tunc
fatenteſ xp̄i diuinitatem cepiſſe cum uirgo concepit · nec tc̄
cepiſſe carnem cum ineffabili quodam partu monaſylla
ſine intercapedine medii temporiſ innullo differentē monadē
niſi quod monaſ dicitur eſſe genuit · Non infirmitatem
uoluntariam xp̄i omp̄s eiuſ maieſtaſ exhorruit · non
omnipotentiam infirmitaſ corporaliſ extinxit · Scio adin-
feroſ diuinitatem filii dei deſcendiſſe proprietate carniſ ·
ſcio adcelum aſcendiſſe carnem · merito deitatiſ · Non eſt
deio proprium quod famem ſenſit · ſed dei propriū eſt
quod paucis panibuſ tot milia hominū ſaginauit ·
Non eſt propriū carniſ quod ſup frementeſ undaſ ſicciſ
pedibuſ ambulauit · ſed carniſ eſt propriū quod ſputa ·
palmaſ · flagella ſuſtinuit · Vnuſ tamen atq; idem xp̄ſ eſt ·
qui & iniuriaſ totienſ ꝑtulit · & actuſ inprofundo non merſit ·
Exhoc pacto inmediatore dei & hominum iniuria ſui
corporiſ affectam fateor deitatem · ſicut maieſtate diuinitatiſ

glorificatam nouimus carnem. Ergo xp̄s mortuus est quia
resurrexit. Nec ideo tamen utrumq; ex uno. sed ex singulis
singula. In utroq; tamen profectus ipse conpleuit. dum
unus atq; inseparabilis tamdiu uniuersa compleuit. Vno
mortem gustauit. altero mortuos suscitauit. Sicq; se deum
& hominem utriusq; uerus mediator nec geminata p̄sona.
nec substantia confusa monstrauit. Ingressus est uirginis
uterum dei filius. ut iterum nasceretur ante iam genitus.
Qui suscepit totum hominē. qui iam habebat a patre plenissimā
deitatem. Non dissimilis genitori cum nasceretur ex aeterno
p̄petuus. non dissimilis homini cum ex matre nascitur moriturus.
Idem tamen aeternus in suo. & moriturus in nr̄o. Dum utrūq;
continet ex se ipso. & neutrum p̄dit ex altero. Sicq; ex deo & homine
non imp̄fectus sed in diuersa proprietate plenissimus natus
est xp̄s. sicut ex anima & corpore unus quisq; hominum docet̄
esse perpetuus. Non alius homo corpus. alius animus. quāuis
aliud animus aliud corpus. unus tamen atq; idem homo.
& corpus docetur & animus. Rursum non unum atq; idipsū
corpus & animus. quia ex utroq; homo factus est unus. Non
enim haec aut substantiam confundunt in unitate p̄sonae.
aut p̄sonam geminant diuersitate substantiae. quando quidē
unus ex his homo noscitur extitisse. non perdunt propria.
Sed quia in unum atq; inseparabile conuenerunt. ex p̄pris
uidentur facta communia. Afficitur in corpore mens
doloribus corporis. fatigatur corpus cogitationibus mentis.
& unum tam̄ horum proprium est corporis. alterū mentis.
Quod dum uni homini acciderit. & corporis commune
uidetur & mentis. Sic post partum uirginis non alius dei

&aliuſ hominiſ· ſed idem xp̄ſ dei &hominiſ filiuſ fuit· Etſicut
inuno homine aliud animuſ aliud corpuſ· Sic inmediatore
dei &hominū aliud dei filiuſ· authominiſ fuit· unuſ tamen
exutroq; xp̄ſ dominuſ fuit· Aliud inquam prodiſcretione
ſubſtantiae· non aliuſ prounitate p̄ſonae· F

Inſuperioribuſ quidem· me adcredendam xp̄i exmatre natiui
tatem ſalua ꝑpetuitate compuleraſ· Sed quia contra rationē
ui orationiſ extorta non innobiſ poſſunt eſſe continua· idcirco
cum adpropoſitionē meam ſollicita intentione reſpicio· necdū
mihi uideor inhiſ quae ate dicta ſunt inueniſſe quod quero·
Neſcio enim quomodo natum doceatiſ extempore· quem
coaeternum patri dicitiſ iam fuiſſe· Naſci enim eſt· uelut
quidam motuſ rei non extantiſ antequam naſcatur· id
agenſ beneficio natiuitatiſ utſit· Quo colligitur xp̄m qui
erat· naſci non potuiſſe· ſi naſci potuit non fuiſſe· A

Adinquiſitionem noſ inconprehenſibilium rerū noua
interrogandi curioſitate compelliſ· &ideo non niſi q̄buſdā
exemplorum liniamentiſ poterit explicari quod quaeriſ·
Patere igitur me proaffirmato afferre rem alteriuſ queſtioniſ·
quia cum eam non profide ſui ſed proalteriuſ oſtenſione
nunc profero· non meam me conicias explicare q̄d credo·
ſed ita me credere adpreſenſ puta· utintelligere faciliuſ poſſiſ
iſta quae dixero· Fingamuſ ergo ſicut pleriq; uolunt eſſe
inmundo animam generalem quae ſic ineffabili motu
ſemina cuncta uiuificet· utnon ſit concreta cum genitiſ
ſed uitam preſtet ipſa gignendiſ· Nempe cum hec inutū
paſſibilem materiam aduſuſ ſuoſ formatura ꝑuenerit·
unam facit ſecum eſſe p̄ſonā· Cuiuſ rei quam non eandē

conſtat habere ſub conſtantiam · & fit operante anima & paciente
materia ex duabus ſubſtantiis unus homo · cum aliud anima
doceatur · aliud caro · Sicq; animam naſci fatemur ex utero · quã
ad uterum uenientem uitam dicimus contuliſſe concepto · Naſci
inquam ex matre dicitur · qui ex hac ſibi corpus aptauit in quo
naſci poſſet · Non quia antequam naſceretur quantum ad ſe
attinet ipſa penitus non fuiſſet · Hic ſi uerborum uim cotidiani
ſermonis contemplator attendas · cum alia proponimus · obpu
gnanda predicamus · Et in his tamen uerum conſtat eẽ · quod
dicimus · Ex matris utero cum corpore ſcimus animã naſci ·
ſed etiam matre priorem uidemus animam prędicari · In
filio mater animam gignit · ſed tamen etiam ipſa mater
non niſi anima uiuit · ſine qua ne ipſa quidem poteſt eſſe
quę genuit · Itaq; ſi originem animantis potentię requiramus ·
prior eſt anima matre · & ex hac rurſus nata uidetur eẽ · cum
ſubole · Prior inquam anima · per quã mater eſt animata ·
Prior mater · per quam in filio nata uidetur & anima · Sed non
mater in carnem animam uertit · nec carnem in animam
commutauit · Sed animatam carnẽ de utero matris · idem
carnis & animae & totius hominis creator exhibet · qui per diſ
penſationem analogiae diuerſa iungentis in uno atq; eodẽ
homine · & utrumq; inſolubili unitate coniunxit · & neutrũ
ex alterius participatione confudit · Sic ergo immo multo in
comprehenſibilius atq; ſublimius · natus ſuſceptione perfecti
hominis de matre filius dei · qui eſt per omnipotentiam ſingularẽ
genitis omnibus non facultas tantum · ſed & cauſa naſcendi ·
Sed et in hominẽ inquam de uirgine natus eſt ds · eo pacto
quo cum corpore naſci docetur & animus · Non quia utriq;

una ſubſtantia. ſed quia ex utraq; fit una pſona. Non alius homo corpus. & alius animus. ſed unus homo corpus & animus. Sic poſt partum uirginis non alius dei filius & alius hominis. ſed idē xp̄s dei & hominis filius. Et ſicut in uno homine aliud corpus & aliud animus. ſic in uno mediatore aliud dei & aliud hoīs filius. Sed idem tamen & non alius dei quā hominis filius. quamuis propter aliud dei. & propter aliud hominis filius. Non ab initio carnis coepiſſe dicimus filium dei. ne temporalem credat aliquis deitatem. Non ab aeterno filii dei nouimus carnem. ne non ueritatem humani corporis ſed quandam eū ſuſcepiſſe putemus imaginem. Neq; enim conſumit maieſtatem filii dei ueritas carnis. aut ueritatem carnis inmenſitas deitatis. dum unum radiat uirtutibus ſuis. aliud doceatur infirmitatibus nr̄is. Unus aut̄ atq; inſeparabilis xp̄s. & humiliatur adſumptis. & glorificatur in propriis. cum affici non dedignat̄ iniuriis. & equalitatē cuſtodit genitoris. Genuit ergo maria & non genuit. filium dei. Genuit quando ex ipſa ſecundū carnem natus eſt xp̄s. Non genuit. quando de patre ſine initio extitit filius. Genuit. quando ex hac uerbum caro proceſſit ut habitaret in nobis. Non genuit. quando in p̄ncipio erat dſ uerbum quod originem preſtitit uniuerſis. Nolite ergo partu uirginis determinare originem dei uerbi nolite de uirgine genitum corpus coaeternum dicere deitati. quia mediator dei & hominum homo xp̄s ih̄s prima natiuitate coaeternus eſt patri. ſecunda particeps temporis nr̄i. In illa auctor temporis. in iſta particeps eſt aetatis. F

Quoniam de myſterio mediatoris pſpicua ratione. & ad credendum cuius ſufficiente tractaſti. idcirco queſo ut m̄

quid etiam de anima xp̄i sentiendum sit· iubeas explicari; Ita
enim a maioribus nr̄is semp̄ est traditum quod xp̄i corpus
ad uicem animae communis ipsius filii dei habitus animaret.
nec accessione uitalis sp̄s indigens fuerit· cui inhabitans
fons uitae potuit conferre quod uixit;

Possemus quidem id quod in hac questione catholicae auctori
tatis definitione prescribitur· diuinorū uoluminum testimoniis
edocere; Sed quia nunc non librorū inditio· sed sola ratione
placuit cuncta discutere· idcirco in aliud tempus scripturarum mo
nimenta seruantes· sicut supius factum est sic etiam de animae
inquisitione tractabimus· Quod ut fieri facilius possit quę saluatori
nr̄o suscipiendi hominis causa fuerit· una tantum apostoli lectione
subiecta· breuiter inquiramus· Qua inuenta sine aliqua difficul
tate· etiam ad hec quae huī precedentis sunt consecuta transibimus·
Ab initio igitur ex corpore et anima d̄s hominem fecit· Qui legis
precepta transgressus post usurpationem interdictae arboris· sententiā
quodam modo penę capitalis excepit· Hic ad eum statum a quo
lapsus est· non nisi auctoris sui gratia reformatus· post liminii
quodam modo iure potuit remeare· sicut qui se de excelso in
preceps uoluntate remiserit· In sua quidem habuit potestate
quod fecit· sed iam suo arbitrio certum est non subiacere qđ
cadit· Surgit itaq; alieno· qui cecidit proprio· Nec ideo non suo
dicendus est cecidisse qui alieno noscitur resurgere· Nec propterea
suo surrexisse· quia non alieno certum cecidisse· Sed de hoc alias·
Nunc ad propositum redeamus· Dicit ergo uenerabilis paulus·
quoniā idcirco secđm carnem natus est xp̄s· ut sicut p̄ unum
hominem peccatum in hunc mundum intrauit· et peccatum
mors· et sequentia usq; ad locum ubi ait· sic et p̄ unius oboeditionē·

iuſti conſtituuntur multi· Venit ergo xp̄ſ saluū facere quod perierat· Priuſ ergo uideamuſ quid illud eſt quod proto plaſti trangreſſione perierit; Et ex hoc facile ſcire poterimuſ quid dn̄ſ ueniendo ſaluare potuerit; Requirendum igitur nobiſ eſt· quiſnam legem creatoriſ acceperit· Ille enim ſine dubio peccauit· qui precepta contempſit; Ille precepta contempſit· qui quod prohibebatur admiſit· Dicit autem ſcriptura· Precepit dn̄ſ adae dicenſ· Ab omni ligno quod eſt in paradyſo manducabitiſ· de ligno autem ſcientiae boni & mali non manducabitiſ· Qua die autē manducaueritiſ· morte moriemini· Quæramꝰ ergo nunc utrum hanc legem totuſ homo acceperit· Si enim ut in libro geneſeoſ continetur ex corpore & anima iā ꝑfectuſ accepit· totuſ tranſgrediendo peccauit· Et ſi totuſ tranſgrediendo peccauit· totuſ peccati ſui uitio nunc periit; Si autē totuſ periit· totuſ beneficio ſaluatoriſ indiguit; Et ſi totuſ bn̄ficio ſaluatoriſ indiguit· totum xp̄ſ ueniendo ſaluauit· Et ſi totum ueniendo ſaluauit· non corpuſ aut animam· sed corp̄ & animā q̄buſ conſtat totuſ homo & quibuſ peccaſſe antea uidetur aſſūpſit·

Nam ſi toto homine peccante ſolam huiuſ carnem xp̄ſ adſūpſit· anima pene prime illiuſ tranſgreſſioniſ ſine aliqua ſpe & iam nunc addicta ꝑmanſit· Quod ſi ita eſt· neſcio quid nob̄ mediatoriſ ꝑſona contulerit· quæ meliuſ noſtrum ex toto non redimenſ· brutam ꝑ ſe carnem & quæ ſine anima nec beneficium quidem eiuſ poſſet ſentire ſuſcepit· Vellē tamē ab eiuſ modi predicatoribuſ querere· quur accepta carne animam diſpenſatio mediatoriſ omiſerit· niſi forte aut innoxiam ſciens medicinae indigentē eē non credidit· aut a ſe alienā putanſ redemptionis beneficio n̄ donarit·

aut extoto insanabilem · iudicans curare nequiuerit · Aut ut
uilem & quae nullis usibus apta uideretur abiecerit · horum
duo inipsum totius hominis creatorem blasphemi spiritus
incredulitate desipiunt · Nam primo inpossibilem · secundo
non omniũ auctorem crediderunt · Quomodo enim docetur
omp̄s si curare non potuerit desp̄atam · aut quomodo omnium
deus · si non ipse fecit animam nr̄am · duobus uero aliis · uno
animae causa nescitur · altero meritum non metitur; An
intellegere causam putandus est animę qui eam adaccipiendã
legem habitu insitae rationis instructam apeccato uoluntarię
transgressionis nititur separare · aut quomodo eius generositatẽ
nouit · qui ignobilitatis uitio dicit ēē despectam · prelata
carne quam non flatu dei sicut animam · sed de limo tr̄ae
constat ēē plasmatam · Si autem nihil horum deanima
recte sentitur · credamus quia suscepit redemptor nr̄ hominẽ
totum · ne intercidere quodam modo animae nr̄ae uideam̃
hominẽ sempiternum · Pro dolor carnem inquit solam xp̄s
adsumpsit · animam non quesiuit · hic si originem utriusq;
gnarus rerum contemplator attendas · pretiosior est animę
substantia; Si trangressionis culpam · propter intelligentiam
peior est causa · Ego autẽ xp̄m & p̄fectam sapientiam scio · &
pussimum ēē non dubito · Quorum primo meliorẽ & pru
dentiae capacem non despexit · secũdo eam quae magis fuerat
uulnerata suscepit · Neq; enim aut sapientiae conuenit de
duobus aeque suis insipientissimã plus amare · aut perfectae
pietati magis indigenti non subuenisse · F

Omnia quidem quae ate non rationabilit̃ tantũ sed etiã
ueraciter dicta sunt · & intellexisse inprecedentibus fateor ·

& probaſſe non nego· Xp̄i aut̄ diuinitas quo pacto mortē ſenſiſſe dicatur ignoro· de quo utrū obſcure aliquid dixeris· an ego ſufficienter dicta· ingenii tarditate adſequi non potuerim· neſcio· Neq; enim credere auſim quod fons ille uitæ a quo habent uniuerſa quod uiuunt· p triduū quo in ſepulchro corpus iacuit uſque eo naturae ſuae proprietate deciderit· ut ſi dici fas eſt ſepultis ſenſibus omnem motum ſubſtantiae uitalis amitteret· & propter redemptionē humani generis non p̄ſẽm tantum ſed & omnis ſpiritalis gloriae ornamta desereret;

Abſit abſit a fidelibus iſta ſuſpitio· ut ſic xp̄s ſenſerit mortē nr̄am· ut quantū in ſe eſt uita pderet uitam· Nam ſi hoc ita eſſet quomodo illo triduo potuiſſe dicimus aliquid uiuere ſi uitae fontem credimus aruiſſe· Senſit igitur mortem diuinitas xp̄i participatione humani affectus quem ſponte ſuſceperat· non naturae ſuae potentiam pdidit p quam cuncta uiuificat· Sic in ſepulchro carnē ſuam cōmoriendo non deſeruit· ſicut in utero uirginis con naſcendo formauit· Et ſic in utroq; & naſci & mori non coactus ab altero ſed ſponte dn̄s uoluit· ut hoc eum conſtet pertuliſſe quod fecit· Nec ideo non patientem quia ipſe faciebat· nec ideo n̄ facientē quia alios tolerabat· Nam ſi dominicae incarnationis myſterium ſalua indiuiduæ trinitatis co operatione conſideres· idem ſibi in hac humilitate auctor & opus eſt· Idem auctor quia ſponte naſcitur· ſponte patitur· Idē opus· quia utrumq; licet non alio cogente· ſolus tamen ipſe perpetitur· Fecit carnem in utero matris· habes auctorem operis· Ipſe in hac naſci dignatus eſt· habes opus auctoris· Vna tamen pſona eſt ſalua utriuſq; proprietate ſubſtantię·

& auctoriſ & opiſ. Sic ergo mortuuſ eſt non diſcedente uita. ſicut
paſſuſ eſt non pereunte patientia. Nemo aufert animam eiuſ abeo.
quia poteſtatem habet ponendi & poteſtatem adſumendi eam.
Habeſ etiam hic auctorem opiſ. Ponit animam ꝓ amiciſ ſuiſ.
habeſ opuſ auctoriſ. Quod ut generali definitione concludam.
quotienſ in carne xp̄ſ aliquid patitur. opuſ auctoriſ eſt. Sed q̄a
ipſum ſua poteſtate non alio cogente perpetitur. ipſe auctor ē
opiſ. Non ergo ad mariā locali motu diuinitaſ uenit. ſed ineffabili
potentiae ſuae manifeſtatione. uterum matriſ gignenduſ im
pleuit. & quod totum eſt. ſubſtantiae ſuae plenitudine n̄ priuauit.
Non dimiſit patrem. cum uenit ad uirginem. Vbiq; totuſ.
ubiq; ꝑfectuſ. Quia nec diuiſionem incorporei ſimplicitaſ recipit.
& partiſ nomen plenitudo non nouit. Erat ergo uno atq; eodē
tempore. totuſ etiā in inferno. totuſ in celo. Illic patienſ iniuriā
carniſ. hic non relinquenſ gloriam deitatiſ. Erat apud inferoſ
reſurrectio mortuoꝝ. erat ſup caeloſ uita uiuentium. Vere
mortuuſ uere uiuuſ. in quo & mortem ſuſceptio mortalitatiſ
excepit. & uitam diuinitaſ ſeruata non ꝑdidit. Quotienſcumq;
ergo hec quae in xp̄o humilit̄ ſunt tolerata conſideraſ. ipſum
auctorem uoluntarię paſſioniſ agnoſce. Ita fiet. ut dū humilitaſ
patienti. facienti uirtuſ adſcribitur. idem xp̄ſ uno atque
eodem tempore cum patitur infirmuſ. cum facit omp̄ſ doceat̄.
Sed ne adhuc in morte filii dei aliquā inſenſibilitatem noſ
credatiſ accipere. importunum non eſt quae de morte ſenſa ſint
ueſtigare. In qua ſine dubio deſtitutum corpuſ uita animā m̄am
non perimit. dum diſcedenſ anima non uim ſuā ꝑdit. ſed qd̄
uiuificauerat hoc dimittat. & quantū in ſe eſt. alteriuſ mortē
facit. ipſa non recipit. Facit in quā non uiuificando quod

deſerit· non amittendo quod uiuit· Itaq; omīſ morſ· nihil aliud
quā carniſ occaſuſ eſt· A qua cum uiſ potentię uiuificantiſ abſceſ
ſerit· interram deaqua ſumpta eſt amiſſiſ quoſ non perſe ipſā
habuit ſenſibuſ redit· Atqui contraria inquiſ uitæ morſ eſt·
fateor· ſed non exeo genere contrarium quæ exiſtentiſ ſubſtantię
oppoſitione ſe p̄imunt· ſed excorum potiuſ quæ dum cuilibet
accidunt· ſimul quidem eſſe non poſſunt· ſed uniuſ tantum
ſubſtantiae habitu ac priuatione gignuntur· Sicut uerbi grā·
noctem docemuſ &diem· Nam & hęc euiſdem generiſ docentur
eſſe contraria· cum non utriuſq; ſed uniuſ tantum uideatur· eſſe
ſubſtantia· Ecce enim dicimuſ diem eſſe cum ſol eſt ſup̄ terram·
ſolem autem conſtat eſſe ſubſtantiam· Hic pacto diurni tēporiſ
curſu abhumani uiſuſ contemplatione diſceſſerit· noctem
diſcedendo mox facit· facit inquam ſubtrahendo copiā luminiſ·
non inſe recipiendo ſubſtantiam noctiſ· Itaq; una luciſ ſubſ-
ſtantia· noctem facere uideatur &diē· & non uno modo·
Nam diem cum uenit· noctem efficit cum recedit· Unde &
manicheorum non inreligioſam tantum· uerum &iā ſtultam
diuiſionem qua bona amaliſ æque exſtantibuſ nituntur
ſeparare ſubſtantiiſ plerumq; confundimuſ· oſtendenteſ eiſ
luminare maiuſ quo fieri nouimuſ diem· &cogenteſ· ut&ipſi
ſimiliter noſ docerent· quod eſſet ſi dictu faſ eſt tenebraſ maiuſ
quo ſubſtantialiter fieri crederemuſ &noctem· Sed dehiſ aliaſ·
qui pſtultitiā blaſphemi dogmatiſ aut pro extantib; non
extantia· aut proprincipalibuſ conſecuta· aut procontrariiſ
uidentur affirmare communia· Quæ ſiquiſ fidei oculiſ non
priuatuſ excuſſerit omīſ eoꝝ machinaſ facili ratione
confundit· Ergo utdicere coeperamuſ anima non aliter

quam ſol uitam tribuit carni cum uenerit· mortem efficit cum
recedit· Quam nequiſ putet corporiſ morte conſumi· audiat quid
dehoc dominuſ ineuang̃liſ generali auctoritate definiat· Nolite
inquit timere eoſ qui corpuſ occidunt· animam aut̃ ñ poſſunt
occidere· ſed timete eum potiuſ qui animã &corpuſ poteſt
occidere ingehenna igniſ· Si ergo ſupſtite anima corpuſ c̃ſtat
occidi· &propterea conſequenſ neceſſario non eſt animaſ
corporum int̃itione conſumi· hoc ſi ita eſt &iam poſt mortẽ
corporiſ· nihilominuſ mentibuſ uiuitur· Quod ſi deuno q̊q;
nr̃m recte ſentitur· quomodo fonſ uitæ propt̃ participationẽ
humanę mortiſ uiuificandi potentiam ꝑdidiſſe iactatur·
Sed poteſ inquiſ anima &corpuſ occidi· ingehenna igniſ·
Quod aduerſum noſ primum idcirco non facit· quia morſ
iſta non conditioniſ uidetur eſſe ſed criminiſ· Nã remota
culpa· iubemur homineſ non timere qui poſſunt corpuſ·
animam tamen negantur occidere· Dehinc quoniã hoc tantũ
dicitur eſſe poſſibile deo· filium ſuũ unigenitũ &cõmunione
naturę &aequalitate potentiae· non hoc credimuſ meruiſſe·
Suſcepit ergo ſaluator conditionẽ mortiſ nr̃æ· ſed non ita
utdeteriorem faceret cum pret̃ conſuetudinẽ dominari eam
ꝑmittebat animæ· ſed potiuſ utnihil hanc obeſſe animae
pariter iuſtorum omnium probaſſet &uitæ· Sed fingamuſ
licet euangeliiſ reclamantibuſ animaſ interire· Nonne
inſaluatore nr̃o licet inhiſ mortem non repellentem· tertiũ
tamen atq; ſpeciale maieſtaſ eſt quam non potuit morſ
humana contingere· Adſummã uideamuſ incruce poſit̃·
quid promiſit· hodie inquit mecum eriſ inparadiſo; hodie
inquit· non poſt triduũ cum carnẽ meã deſepulchro

reſuſcitauero· non cum inme primitiaſ futurae reſurrectioniſ
oſtendero; Cuiuſ putamuſ haec uox eſt· maieſtatiſ mentiſ an
corporiſ· Corpuſ autem inſpeleo fuiſſe· nulluſ ignorat·
Reſtat utdiuinitati uel menti uox iſta conueniat· Sed
dicit aliquiſ· diuinitatiſ hanc· non animae xpi credimꝰ uocē·
Etquid ineo cui promittebatur accipimuſ· Hodie inquit
latroni mecū eriſ inparadiſo· Cuiuſ corpuſ quia adfutūam
reſurrectionē morſ cōmuniſ incluſit· anima igitur eſt
cui dnſ hoc promiſit &preſtitit· Si igitur mortuo corpore
adparadyſum anima mox uocatur· quęquāne adhuc
impium credimuſ qui dicere audeat qm̄ anima ſaluatoriſ
nr̄i triduo illo corporeae mortiſ apud inferoſ cuſtodię
mancipetur· & quiſ inquiſ eſt aliuſ qui inſtante paſſione
xpi ingemuit dicenſ· triſtiſ eſt anima mea uſq; admortē·
triſtiſ uſq; admortē ꝓpter affectum ſuſceptae carniſ· non poſt
mortem cum beatitudinem ſpondet ſocietaſ deitatiſ· Non
initium moeroriſ morſ iſta· ſed finiſ eſt· Nec incipiunt
poſt hanc iuſtoꝝ flagella ſed deſinunt· cum &impedimenta
materiae fluctuantiſ exponunt· &auctorē ſuū intellegentia
pleniore iam capiunt· Ergo inquiſ mortem dei filiuſ &
inanima non ꝑtulit &inmaieſtate non ſenſit· Quid ergo
dicebaſ eſſe quod ꝑtulit· Senſit prorſuſ &ꝑtulit ſed partici
patione morbi alieni· non proprietate uulneriſ ſui· Senſit
ſicut om̄ſ ſentiunt qui moriente carne mentibuſ uiuunt·
non ſicut impii qui utraq; ſicut idem ait gehennę ignib;
occiduntur· Quidā ſane cōmunē mortē &iā hoc pacto
definiunt· dicenteſ nihil aliud hanc eē· quā cum diuerſa
rum rerum conſenſu uitam facientiū· uelut perdiſcidium

uitam in sanctificationem : finem uero uitam eternam. Stipendia enim peccati : mors. Gratia autem dei : uita eterna : in xpo ihu domino nostro. Beata gens cuius est dominus deus eorum. populus quem elegit dominus in hereditatem sibi. Verbo domini celi firmati sunt. et spiritu oris eius omnis uirtus eorum. Alleluia. Te decet hymnus deus in syon et tibi reddetur uotum in ierusalem.

In illo tempore : Cum turba multa esset cum ihu. nec haberent quod manducarent : conuocatis discipulis. ait illis. Misereor super turbam : quia ecce iam triduo sustinent me. nec habent quod manducent. Et si dimisero eos ieiunos in domum suam : deficient in uia. Quidam enim ex eis : de longe uenerunt. Et responderunt ei discipuli sui. Unde istos poterit quis hic saturare panibus in solitudine ? Et interrogauit eos. Quot panes habetis ? Qui dixerunt. Septem. Et precepit turbe discumbere supra terram. Et accipiens septem panes : gratias agens. fregit. et dabat discipulis suis. ut apponerent. Et apposuerunt turbe. Et habebant pisciculos paucos. Et ipse benedixit. et iussit apponi. Et manducauerunt. et saturati sunt. Et sustulerunt quod superauerat de fragmentis : septem sportas. Erant autem qui manducauerunt : quasi quattuor milia. Et dimisit eos.

Sicut in holocaustum arietum et taurorum et in milibus agnorum pinguium sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie ut placeat tibi quia non est confusio confidentibus in te domine.

Propitiare domine supplicationibus nostris. et has populi tui oblationes benignus assume : ut et nullius sit irritum uotum. et nullius uacua postulatio. presta ut quod fideliter petimus. efficaciter consequamur. per.

Inclina aurem tuam accelera ut eruas me.

Repleti sumus domine muneribus tuis. tribue quesumus : ut eorum et mundemur effectu : et muniamur auxilio. per.

F[illegible] Rs : Scimus quoniam cum adhuc peccatores essemus : xpc pro nobis mortuus est. Multo igitur magis iustificati nunc in sanguine ipsius : salui erimus ab ira per ipsum. Si enim cum inimici essemus. reconciliati sumus deo per mortem filii eius : multo ma

giſ reconci[illegible]ti · ſalui erimuſ in
uita ipſiuſ · Non ſolum autē · ſed
et glãamur in deo : p dn̄m nr̄m
ihm xp̄m ·
In illo tp̄r : [illegible]ſcendit ihc
in nauiculam : et uenit in
fineſ magedan · Et acceſſ[illegible]
ad eum phariſei · et [illegible]
tēptanteſ : et rogauer̄ eum ·
ut ſignū oſten[illegible] de ce
lo · At ille reſpon[illegible] ait eiſ ·
Facto ueſpe : dicit[illegible] ſeren[illegible]
erit · Rubicundū [illegible] celū ·
Et mane : hodie tempeſtaſ · Ru
tilat [illegible] triſte celū · Faciem
ergo celi · di[illegible]re noſtiſ : ſig
na aūt temp[illegible] non poteſtiſ :
Generatio mala et adultera
ſignum querit : et ſignum
non dabitur ei niſi ſignū io
ne · Et relictiſ il[illegible]
cū uenissent [illegible] tranſ
fretum : obli[illegible] ſun[illegible] paneſ ac
pere [illegible] dicit [illegible] Intuemi
ni · et [illegible] a fermento pha
riſeorū : et [illegible] · [illegible]
li cogitabant [illegible]
teſ · quia pa[illegible]eſ non accepimus ·
Sciens aūt ihc : dixit [illegible]
cogitatiſ inter uoſ [illegible] fidei ·
quia paneſ non h[illegible] · Non
dum intelligitiſ · neq; recordami
ni quinq; panum · et quinq;
milia hominum · et quot cophinoſ
ſumpſiſtiſ · neq; ſeptē panum · et
quattuor milia hominū · et quot
ſportaſ ſumpſiſtiſ · Quare non
intellegitiſ · quia non de pane di
xi uobiſ · cauete a fermento pha
riſeorū et ſadduceorū · Tunc in
tellexerunt · quia non dixerit
cauendū a fermento panū : ſed
a doctrina phariſeorū et ſadduce
orum ·
Rs : [illegible]ciatiſ quoniā
cui exhibuiſtiſ uoſ [illegible]
uoſ ad obediendū · ſerui eſtiſ
cui obediſtiſ · ſiue peccati ad
mortem · ſiue obediēntiæ ad iuſ
titiam · Gratiaſ aūt [illegible]
quod fuiſtiſ ſerui peccati · obe
diſtiſ aūt [illegible] in eam
formā doctrinæ in qua tra
diti eſtiſ · Liberati aūt a pec
cat[illegible] ſerui facti eſtiſ iuſtitię
[illegible] xp̄o ihū dn̄o nr̄o ·
In illo tp̄r [illegible]
[illegible]nuiſſet ihc · quia [illegible]
[illegible] ut raperent [illegible] face
rent eū regem : fugit iteru
in montem ipſe ſoluſ · Ut aūt
ſero factū eſt · deſcenderunt
diſcipli eiuſ ad mare · Et cū
aſcendiſſ[illegible] naue : [illegible]
tranſ mare in caphanaū · [illegible]

£10.15.0

De Qvatvor Virtvtibvs.

St. Avgvstin.

De
Quatuor
Virtutibus
St. Augustin

MS

CIRCA
900.